प्राङ्परपद्धतिः

५७८

भ्रमालस्यचपलायतलोचनानां दर्पदर्पघनपीनपयोधराणां क्षामोदरोपरिलसत्त्रिवलीलतानां दृष्ट्वा + कृतिं विकृतिमेति मनो न येषाम् १
वेदनं गुरुदेयानां ग्रहणोत्तिर्द्विजार्चनं · शुभद्ध्यायलोकस्य मंगलेपरिचक्षते १ असतां संगदोषेण साधवो यान्ति विक्रियां दुर्योधनप्रसंगेन
भीष्मो गोहरणं गतः १ शंभुरेकस्य पत्रेण वक्रयोषेण चंद्रमाः विष्णुस्मरणमात्रेण ~~वक्रयोषेण चंद्रमाः~~ साधवः करसंपुटे ॥

पुराः सत्वधैर्येन क्षोणपाणिभित्तेन चैव सत्वधैर्येन हतदुःसहरिपुरोग इंद्रप्रस्थं गतः सहरिपुरोगः १ सयुधिष्ठिरः नृपक्षांतरे क्षोणपाः भूने·
श्रेष्ठेन राज्ञा श्रेष्ठेन युक्तः तथा सत्वधैर्येन सत्वेन अक्रमसंपन्नं सत्वधैर्य ताहशो नचित्तेन उपलक्षितः हतदुःसहरिपुरोगः हतः दुःसहः रि-
पुरोगो येन स ताहशः शक्रप्रस्थम् इंद्रप्रस्थं विवेश किंविशिष्टः सहरिपुरोगः हरिः श्रीकृष्णः पुरोगो यस्य अत्र सत्वधैर्येनेति
नकारद्वयाभावे कथमेतदिति चेत् उच्यते हलःपरस्य एकस्य द्वयोर्वा द्विशेषाभावस्य स्मृतेः यथा शुक्लैः शुक्लैः शानाशं दिशः तौ सा
दौ शुक्लैः शुक्लैः इति यमकेसति शुक्लगुणयुक्तैः शुचः क्लेशस्य च नाशं दिशती त्यर्थः १ तदुक्तं यमकश्लेषचित्रेषु दंत्योष्ठ्य बवकः
लयोः नभेदो नणयोश्चैव नकारमकारयोः हलःपरस्यैकस्य व्यंजनस्य द्वयोरपि नविशेषो विसर्गस्य भवेद्वा सदसत्वयोरिति १

नं० ५८८-५

शा...धर

ॐ श्रीसाम्बशिवाय नमः यस्मिन्कुड्यकोकराद्यव्यपह्नवप्रायाः स्वेद्राः कश्चिद्भांतिका पिचरीकाद्यार्विरं आद्याः स्फुरंति श्रीमान् शिशुपालहरी वधिम्ब जननी शक्ति-
कश्चिद्धात ते स्वानंदाम्भृतनिर्भरं शिवमहापाथोनिधिं तं नुमः १ पुरा शाकंभरीदेशे श्रीमान् हम्मीरभूपतिः चाहुवाणान्वये जातः ख्यातः शौर्यधनुर्जुनः २ रव्या
तस्याभवत्सभ्यजनेषु मुख्यः परोपकारव्यसनैकनिष्ठः पुरोहितस्तस्य गुरुर्गरीयान् द्विजाग्रणी राघवदेवनाम्ना ३ गोपालदामोदरदेवदाससंज्ञास्तदीयास्तनुजा-
नयास्तदीयाः नेत्राणि ताराधिपवंद्रमौलेर्यान्तः कृतध्यानगुणाग्निहोत्राः ४ तेषां मध्ये यस्तु दामोदरोभूत्पुत्रास्तस्य त्रीनभूवन्वीतरागः भागीरथ्यां सुद्रुहे हवि-
हायज्ञानाद्यात्मनेवनिर्वाणमाजगाम ५ ज्येष्ठः शार्ङ्गधरस्तेषां लक्ष्मीधरस्ततः कृष्णोनुजस्ततस्तेषां पवित्राग्नितेजसः ६ जयति शार्ङ्गधरश्चिरपु-
रापदद्वयकुशेशयषट्पदो मधुव्रतः सारस्वतामृतबोधकल्पनिधिः कविकर्णीद्रवदयमगाधिपः ७ यद्यपि गुणौघनिलयः खलशैलध्वंसने जिष्णुः
तदपि विमलहृदयोतास सज्जनलोकस्य दासोसौ ८ ते सज्जनाः सुकविभाविकविख्यमुख्यापाद्यादपयंपुष्पितवनः सुगंधोर्मिमेतत् संधारयंतु कुसुमोज्ज्व-
लहारह्रपं कंठेषु भाषितमपास्तसमस्तदोषं ९ शार्ङ्गधरपद्धतिः खलजनमध्येप्यभवेत् सुभाषितसोमयः पुष्णाति लोकपेया खलु सुधामदि-
तिनेंदनादिर्व्यपूर्वतिहर्षोत्तरास्तथेवतमसः पिरेफाटितिविदितं श्रूयते १० आनंदायसतां भूयात् सुभाषितमिदंमम पृथक्पद्धतिसंभिन्नपरिच्छेदैवि-
नोरमे ११ आधिमव्यदितंपद्येकिंचिद्रपिंरपि पुनापद्धतिरियं सज्जनानंददायिनी १२ इति श्रीदामोदरसूनुशार्ङ्गधरविरचितायां पद्धतौ ग्रंथवंशावली-
नेनामप्रथमः परिच्छेदः अथानुक्रमणिका क्रियते तु क्रमःस्पष्टः सुबोधार्थं सुभाषिते अत्रानु प्रथमं ज्ञेयं कविवंशस्य वर्णनं १ ततोप्यनुक्रमो ज्ञेयो नम-
स्कारादिरेवोस्तथा सुभाषितेचका येवशंसासामान्यवर्णिके २ विशिष्टकविशंसा च निंदाचकुकवेस्तथा प्रशंसापीडितस्यापि निंदा सा खलु कुर्पंडिते ३ प्रशं-
सामहतो ज्ञेया धीराणां च प्रशंसने प्रशंसा सज्जनस्यापि प्रशंसा च मनस्विनः ४ अथोदारप्रशंसा स्यात् सेवानिर्वेदना च तथा गुणप्रशंसा संतोषप्रशंसा शिव
संगतेस्तथा ५ अनुप्रशंसा विज्ञेया निंदा दुर्जनजा तथा ततः कृपणनिंदा स्यान्निंदा याचकजा तथा ६ दारिद्र्यनिंदा विज्ञेया मार्हदर्शनिंदा ततः पराम-

नगरवर्णनं नदसमुद्रवर्णनं
विवाहवर्णनं प्रयाणवर्णनं १० २५

२

त्रक्ष्मानिंदालोभनिंदादैवाख्यानंततःपरं ७ उद्यमाख्यानप्रामप्रकीर्णाख्यानकंपरं समस्याख्यानप्रामप्रहेलिकादिप्रशंसनं ८ क्रियागुप्तादिकंतद्वत्प्रश्नोत्तरमतःप
रं अथजातिसमाख्यातासदावाक्ततःपरं ९ धर्मस्यविप्रणिर्ज्ञेयापापस्यविप्रणिस्तथा अथान्योक्तिषुविज्ञेयादेशप्रशंसनं १० चंद्रस्यान्योक्तयोज्ञेयामेघस्यान्योक्ति
यस्तथा ११ वायोरन्योक्तिरपराहंसान्योक्तिःततःपरा ११ भ्रमरान्योक्तयोज्ञेयाकोकिलान्योक्तयस्तथा चातकान्योक्तयस्तद्वन्मयूरान्योक्तयस्ततः १२ शुकान्योक्तिस्ततो
ज्ञेयाकाकान्योक्तिस्ततःपरं बकान्योक्तिस्ततस्तद्वत्खद्योतान्योक्तयस्ततः १३ सिंहान्योक्तिर्गजान्योक्तिर्मृगान्योक्तिस्ततःपरं करभान्योक्तयोज्ञेयावृषभान्योक्तयस्ततः १४
स्वस्वन्योक्तयस्तद्वत्तथासामान्यवृक्षोक्तिविशेषतरुपद्धतिः पर्वतान्योक्तयःपश्चात्तडागस्यान्योक्तयस्ततः १५ समुद्रान्योक्तयस्तद्वन्नद्यान्योक्तिस्ततःपरं शंखस्यान्योक्ति
यस्तद्वन्मयूरान्योक्तिस्ततःपरं १६ तडागान्योक्तयस्तद्वत्कमलान्योक्तयस्ततः कूपस्यान्योक्तयस्तद्वन्मरुस्थलभवोक्तयः १७ ततोदावानलान्योक्तिसंकीर्णान्योक्तयस्ततः
अथसर्वनृपाणांसाविशिष्टनृपशंसनं १८ राज्ञोपलायनंचैवराजनीतिस्ततःपरं नीतिमिश्रकनीतिश्चप्रशंसाकीर्त्तनंतथा १९ अथप्रसंसाविरुदावलीधनुर्वे
दस्ततःपरं गंधर्वशास्त्रमपरंत्वक्षायुर्वेदमेवच २० तथैवशकुनज्ञानंपश्चान्नोलक्षणानिच विषापहरणंतद्वन्मूलविद्यास्ततःपरं २१ बालग्रहोपशमनंकौ
तुकानिततःपरं कलाख्यानानिकेशानांरंजनानिततःपरं २२ अथसामान्यशृंगारोयुवतीनांप्रशंसनं स्त्रीपुंसोर्योनिकथनंतयोःसंयोगवर्णनं २३ स्त्रीसेवा
कथनंतद्वत्संकेतानिप्रशंसनं बालावर्णनंतद्वत्पश्चात्प्रौढावर्णनं २४ नायिकाकथनंतद्वत्पुंश्चल्यावर्णितिस्तथा सखीवाक्यंविपुंश्चल्यांवियोगिन्याप्रभाषण
२६ दूतिकाप्रेषणंकांतेप्रलापश्चवियोगिनः दूत्युक्तिर्नायकस्याग्रेनायकायांतदुक्तः दूपहासादिकंदूत्यानायिकायास्ततःपरं अथसंयोगशृंगारेपरस्परविलो
कनं २८ प्रियानिष्पादिकंतद्वन्मानिनीमानवर्णनं कलहोन्मादिकथनंमिथुनस्योक्तयस्तथा २९ प्रियस्यशिक्षानुनयःप्रसादश्चपरस्परं स्पर्शास्तेच
ऋतुःसंचतमसोवर्णनंतथा ३० संकेतस्थाभिसारिण्याशशांकोदयवर्णनं पानगोष्ठीततःप्रोक्ताचाटुप्रश्नोत्तिवर्णनं सखीवाक्यंनववधूक्रीडायांतदनंतरं सुर
तक्रीडनस्थानेविपरीतरतंतथा ३२ निद्रातिःसुरतस्यापनिवीर्यक्रीडनादिकं नायिकानुनयश्चैवप्रभातसमयोक्तयः ३३ प्रभातवर्णनंवायुरेषघोर्वर्णनंतथा रा
त्रिसंयोगचेष्टायाप्रातःप्रकटनंततः अथमिश्रकशृंगारेसतीकुलवधूस्थितिः असतीवर्णनंतद्वत्संतोषश्चवर्णनं ३४ ग्रीष्मादिवर्णनंतद्वत्वर्षादेश्चापिवर्ण
ने शरत्स्वभावोपाख्यानंहेमंतादेश्चवर्णनं शिशिरादेस्तथाख्यानंसमिश्राख्यानकंततः जलकेलिःप्रपोक्तिश्चदोलाकेलिस्तथैवच तथाभ्रमरिकाक्रीडा

यंडुकक्रीडनंतया नेत्रसंमीलनक्रीडा ततः संमिश्रकोऽध्यायः ३७ ततो वीररसे तिकिः सात्मकरुणरसवर्णनं अद्भुतरसस्तस्योक्तिर्हास्यरसोऽध्यायः ३८ भयानकश्च बीभत्सस्त
तो रौद्ररसोऽध्यायः अथ शांतरसे पूर्वं वैराग्यस्य प्ररोहनं ३९ अनित्यतासमाख्यानं विषयादिविडंबनं पञ्चबाणस्य कथनं कालस्य चरितं तथा ततो विवेककथनमुपदे
शास्ततः परं कालसंख्यातः प्रोक्ता धारिणी तदनंतरं ४१ ततश्चतुर्विधे योगे योगत्रयनिरूपणं ततस्तु हठयोगः स्यात् आरोग्यादि सुसाधितः ४२ द्वितीयो हठयोगश्च मा
र्कंडेयादि सुसाधितः मनस्थैर्यप्रभावश्च महिमा योगिनः ४३ योगिचर्या ततः प्रोक्ता ज्ञानं त्यागिश्च संभव विदेहमुक्तिकथनं कालवंचनसंयुतं ४४ शुभा
शितवरसैतिकथितोऽयमनुक्रमः शतांत्रिंशद्ध्यायिधियं परिच्छेदे शुकीर्तिते ४५ गणितं परिसंख्याभिः षट्सहस्रशताधिके इति शाङ्कुधरविरचितायां पद्य
सांअनुक्रमणिकाध्यायः २ अथ नमस्कृतिः चलत्कर्णानिलोद्धूतसिंदूरारुणितांबरः जयत्यकाले विसृजन् संध्यामिव गजाननः १ कस्यापि अविरल
विगलन्मदजलकपोलपालीनिलीनमधुपकुलः उद्भिन्नवरश्मश्रुश्रीर्गणाधिपो जयति २ उद्दंडोद्भ्रमदुद्दंडहिमतयासहचरं कुंभयुग्मं दधानः प्रेंख
न्नागारिपक्षच्छुरितमरविकटस्थोऽज्ज्वलालिभिरामः देवः शंभोः स्वयंभुर्जगपतितनुस्फूर्तिद्वयीभूश्चमुहस्ताहेलो कायोश्चर्यमूर्तिः स जयति जगतामीश्वरः कुंजरास्यः ३
श्रीशंकरस्य इति गाथाः अथ सरस्वती करबदरसदृशमखिलं भुवनतलं यत्प्रसादतः कवयः पश्यन्ति सूक्ष्ममतयः सा जयति सरस्वती देवी ४ शुबंधैः
अथ शिवः नमस्तुंगशिरश्चुंबिचंद्रचामरचारवे त्रैलोक्यनगरारंभमूलस्तंभाय शंभवे श्रीबाणभट्टस्य मौनाचरित्तमितेयचाडुगीर्तिः स्वेस्मैकहस्ताकृतं रूपं
जलिबंधनप्रणमनं तस्याद्भुतमूर्ध्नः धृतः इत्थं संघटितेकविग्रहतयाप्यग्रो गिरिग्रामणी जातो जातरूपं जयस्त्वनुनय न्दैव त्रिलोकीगुरुः ६ कस्यापि वामां
गीकृतवामांगि कुंडलीकृतकुंडलिः आविरस्तु पुरो वस्तु भूतिभूषं दिगंबरं सार्वभौमस्य पिनाकपाणिः चालेंदु भस्म मंदाकिनीयुता नयापि भवतेन्हतिर
पवर्गानुसारिणी ८ देवेश्वरस्य उदारदयभरा भयाद्द्रीगाहितदरः यदिते वंतस्येकसुतः कथमद्यापि कुमारः ९ सार्वभौमस्य संध्याननोनापूर
चितनाः सरोषं घमुत्सारितेगिरिजयापीनस्तनापाणिपद्मे उत्सर्पिकंकणाफणीन्द्रपाणिपीनरूपांजलिर्जयति बालशशांकमौले कस्यापि उद्दंडोरुशालये
लद्भुजवनपवनोद्भूतमौलीघपातस्फारोदंवस्पर्शाधिप्रकटितमुकुटस्वर्धुनीसंगमानि जीयासुस्तांडवानि स्फुरद्विकटजटाकोटिसंघट्टभांजि अप्रपन्नसत्रवक्रम

शिव
२

वसितसुमनोवृष्टिपातानिषंगो: भैरीभोकारस्य मंदारमालाकुलितालकायै कपालमालांकितशेखराय दिव्यांबरायै च दिगंबराय नमः शिवायै च नमः शिवाय ११
धा शंकरार्यस्य अर्धगौरी हरकंठग्रहानंदमीलिताक्षीं नमाम्युमां कालकूटविषस्पर्शजातमूर्छागमामिव १२ नारायणभट्टस्य अथ कृष्णः मेघैर्मेदुरमंबरं वनभुवः श्या
मास्तमालद्रुमैर्नक्तं भीरुरयं त्वमेव तदिमं राधे गृहं प्रापय इत्थं नंदनिदेशतश्चलितयोः प्रत्यध्वकुंजद्रुमं राधामाधवयोर्जयंति यमुनाकूले रहःकेलयः १२ मुकुंद
यस्य भग्नानंदमाधवमाघतलोचनानाममानीलमाचलित्वकं भरमश्रवणे आपादमामुकुटमाकलितामृतौघमाकारमाश्रीकलयतां शुभमातनोतु १३ पुंजीभूतप्रेम
गोपांगनानां मूर्तीभूतं भागधेयं यदूनां एकीभूतं गुप्तवित्तं श्रुतीनां श्यामीभूतं ब्रह्म मे सन्निधत्तां १४ एतौ राघवस्य पाणिममनुपदेशामाद्रियध्वं निगमवने सुनितांत
चारखिन्नाः विचिनुत भवनेषु वल्लवीनामुपनिषदर्थमुलूखले निबद्धं नवनीलमेघरुचिरः पुरः पुमानवनीमवाप्य तगोपवेश्मरुः नवनीयकीर्तिरमदेरपिस्वयं
नवनीतमभिसुरधुनापि दृश्यते एतौ विल्वमंगलस्य क्वापि सरवलु सखीकेषु सुरचितस्फुटं दृश्यते क्षितौ यमिदमामकं वहसि कंचुकं कंचुकं सजैतिनवगोपिकाकुचयुगं विभ
इंद्वलालससुलकपंडरोजयति गोकुलेकाल: १८ दीपकस्य हृकयातः कमलासनेन सुभवतु ज्ञानं मनाड्ग्रास्तनेश्री कंठोपमितसुरानिशितनतां तार्क्ष्यराविज्ञापितः प्रेय
स्याः धृतदासनं कथंचरतु कंठः क्वचेसुधेसधेस्माचासितमानसो विजयते मुग्धप्रकुच्छाहरि: १९ कस्यापि अतिविपुलं कुचयुगलं रहसि करैरामृशन्मुहुर्लक्ष्म्याः त
दपहृतनिजहृदयं अयतिहरिमिंगयमानइव २० आपौर्वकुरस्य मकरीविरचनभंग्या राधाकुचकलशपीडनमसनी करजुमपिरवांलुंपयचयचैषाहीर्जे
यति हरिहरस्य खिन्नोसिमुंचशैलंमिभ्रमो वयमिति वदत्सु शिथिलभुजः भरभुग्नविनतबाहुषु गोपेषु हसन्हरिर्जयति सुबंधोः शिखाछायां कृमः क्षराभकृत
राधाचरणयोर्भुजांबर्जिक्षायामियमपितरीय प्रतिकृतौ इतिक्रीडाकोपेनिभृतमनुपयाप्यनुनयप्रसादो जीयातामपि गुरुसमीपस्थितवतोः २३ कस्यापि
वेदानुद्धरते जगंनिवहते भूगोलमुद्विभ्रते दैत्यं दारयते बलिंछलयते क्षत्रक्षयं कुर्वते पौलस्त्यं जयते हलं कलयते कारुण्यमातन्वते म्लेच्छान्मूर्छयते दशाकृतिकृते
कृष्णायतुभ्यं नमः जयदेवस्य २४ जीयासुः शकुलांकितेभंगवतः शुकपुराक्षोटनाद्धुंधेताः घातच्चंद्रितांबरतलं दिंविद्वसः सैध्यवाः ये आहासपतद्विरोर्वधिरिन
स्तेजो जयालेवपुः पाताध्मानवधाद्धशोचकरुजांचक्रे चिरस्मास्पदं २५ विपस्फुछोकालोद्धलितजलगर्भानिधिरेपामपान्नाप्यःपाथःप्रदत्तजलगर्भा

विपद्भरत ग्रस्तजालो मौर्वीदिनपतिरभ्रे दोर्वेयकनग्नलक्रियेयस्मिन्स जयति हरिर्मीनवपुर्भा २६ वासाप्येतो नपंकेरालेपं कलयति धरित्रीं प्यभवान्नुमुत्सामा
दत्तेपुरगनगरश्रेणपर्यंकित: नयत्तेक्रमांडसूत्रनभयतो घुर्घुरां यं वराहोमाफाल्ग्यादिति जगतिसंकोचितवपु: २७ हनूमत: देसानामधियेनखांकुरकुटीकोणक्रवि
घातर्मनिस्फारी भूतकरालकेसरसटासंघातघोराकृते: सक्रोधं सह विस्मयेन च सगुरुश्रीदं च सातस्मितं क्रीडाकेण हरि सोहर्विजयतेतत्कालमालोकितं २८ इंद्रकवे:
द्रुतिबद्धम: तेवं देवपयस्सम्मानयुपवीतस्याक्रलाभ्रलं गंगाद्यातक्रयेयो गोवयंसदेवनिषेवते २६ राजशेखरस्य द्रुतिक्रमा भुकनेडछविसविनु श्रेडहचेपुंडरीकव
नवंशो: मंडलमुदितं वंदे कुंडलमाखंडलाशायाः इतिरवि: द्रुतिबार्डु धरविपश्चितायां नमस्तूतिपरिच्छेद: ३ ग्रथशिव तत्रपूर्वं गणेश: दंताग्र
3 निर्भिन्नहिमालयो वीरंभ्रेशिथितातिंद्रमणिप्रभोद्य नार्गनिनसंभ्रधियाकपोलोद्घर्वमिल्लमांहसित:पुनातु १ गोविंदराजदेवानां एकदंतोद्युतिसित:
शंभोस्तु श्रियेस्तुव: विघ्नांकंदर्दुर्वाद्भुन्ननवांकुरमनोहर: श्रीभरदेवानां गंडस्थलीगलदमंदमदप्रवाहमाद्यद्द्विरेफमधुरस्वरदत्तकर्ण: हर्षादिवाल
सन्निमीलितनेत्रयुग्मो विघ्नच्छिदेभवतु भूतपतिर्गणेश: नगरप्रकाशस्यास्ते: विघ्नेशोव:सपायात विहृतिषु जलधीन्पुष्कराग्रेणपीत्वायस्मिन्नुद्धरत्नवि
श्वममितदीविलंघ्यपते ग्रोभिरैवे: क्वाप्यंभ: क्वापि विष्णु: क्वचनकमलभू: क्वाप्यनंत: क्वचश्री: क्वाप्योर्वै: क्वापिशैल: क्वचनमणिगणा: क्वापिनक्रादि
चक्रं हनूमत: सानंदं नंदिहस्ताहतमुरजरवाहूतकौमारबर्हित्रासान्नासाग्ररंध्रं विशतिफणिपतौभोगसंकोचभाजि गंडोड्डीनालिमालामुखरितककु
भस्तांडवे शूलपाणेर्वैनायक्यश्चिरं वो वदनविधुतय:पांतु चीत्कारवास: भवभूते: ग्रथशिव: उपहरणं विभवानां संहरणं सकलदुरितजालस्य
उद्धरणं चभवाब्धेश्चरणंव:श्रेयसेस्तुभूतपते: ६ विद्यारण्यस्य ग्रासीनेषु हिमाद्रिषु सिनिनिशापिनिमोनिमिस्ने[illegible]टभेदेसेंद्रजातनिद्रेद्रव
तिमध्यवर्तिलांतकांतोद्भृतांते ग्रग्रहास्यपंक्तुवारो कमलपुरकुटीश्रीभिश्रयेपांसुपाद्येपायाद्व: कालकूटस्फुटतिवकलयनलीलयानीलकंठ: ७ लक्ष्मण ३
स्य वक्त्रे शीतकरोधरोघनरस: कामप्रदो विग्रह: स्वाल्पोभवरु:सरोरुहसुहृत्सापाणि:स्मिताभा शुचि: वक्ष:पीनपयोधराकरगं पृथ्वीनितंबस्थलीस्पष्टो

धूर्जटेर्मूर्तयः स्माभयान्तुर्गोश्रितां पान्तु वः ८ देवेन्द्रस्य कल्लटश्रीमन्नायमिथजं नीलकंठप्रियेभ्यः केकाभे कां कुरु पशुपतिर्नेत्रवह्नेश्चिषाणे स्थाणुर्मुंडे
नयदति तरुजीविनेशः श्रियायागच्छाद्भामिनितिकन्दः पातु वश्चंद्रचूडः ९ भारतीकवेः सुताभिंदोलावारतिकलहभग्नवलयं समं यक्रीडत्सप्रहसितमुखी
शैलतनया अवेदावध्येपश्येत्सवतुसशिवः सान्वगिरिजासवक्रीडाचंद्रोदयानलकिरणैः प्रीततनुः १० श्रीगुणचंद्रस्य कल्पांतेक्रोधनस्य त्रिपुरविजयिनः क्रीडु
यासवरिष्ठोः स्वल्पाधिप्राणिजातेनिजमुखकुहरातिथ्यमप्राप्तवत्सु दिग्भ्रांतीत्प्रेक्षमानस्याप्रलयजलनिधिप्रेक्षितात्मीयमूर्तिग्रासमासक्तमोघभ्रमज्ञान
तरुधः पातु वो गर्जितानि ११ भैरवभट्टाकारस्य कल्पांतेत्थाभिनतात्रिविक्रममहाकंकालवक्षमुरस्कंधस्कूताचूर्णसिंहपाणिनखप्रोतादिलाकोभिधः चिन्ने का
रोवततातिविशेषमुद्दितो नो मत्स्यकूर्मो धुभोकर्षनधीवरतां निरुन्ननुसततामोहं महाभैरवः १२ द्विजोत्तमस्य अथपिवचलोचनं पक्ष्मालीपिंगलिम्नः कणाद्भव
तदितां यस्य हस्ते सम्मूहत्यस्मिन्नम्नाग्नमी घधधिततमुकुलेकालजान्वाजुहाव अर्चिर्निष्ठ्यूतचूडाग्रथि गलितसुधाधारकादिकोणांतातीर्थियस्तुरारे
स्तदवतु मदनप्लोष[illegible]लोमनवः १३ सिंदूरीयतिकुंकुमीयतिजपापुष्पीयतिप्रस्फुरद्बंधूकस्तवकीयति प्रविकसन्संध्यायते नुरागीयति तार्तीयिंत्रिपुरा
न्तकस्य नयनं तत्क्रोधभाजानलं यस्योरिसुतेभ्यरोद्भवकरं तत्पातु सर्वं जगत् १४ क्षेमदेवस्य अथशिवगणाः संभ्रान्ताडवडवाद्यव्यसनिनो देवस्य दीपते
ऽर्द्धच्छायां कुकपालदामघटना व्यग्रागणाः पातु वः येतेसमुकायवपीङ्कतेग्रहगणाद्रा हे मरहितेजया सूर्याचंद्रमसौ मिथः स्मितवतो जातं करास्फालनं कस्यापि
अथजटाजूटः सधूर्जटे जटाजूटो जायतां विजयाय वः यत्रैकपलितभ्रांतिं करोत्यद्यापि जाह्नवी १६ भूषणभैरवाः अथ पार्वती प्रत्यासन्नविवाहमं
गलविधौ देवार्चनव्यग्रया दृष्ट्वाग्रे परिणेतुरेव लिखितां गंगाधरस्याकृतिं उन्मज्जत्स्मितरोषलज्जितधिया गौर्या कथंचिच्चिरात् हुंकारी वचनात्प्रियेविनिहि
तः पुष्पांजलिः पातु वः १७ कस्यापि वक्षःपीठनिरीक्षास्फटिकमणिशिलामंडलस्वच्छभासि स्वच्छायां साभ्यसूयं तब मिथ्यर्भितमुहुः सस्मरास्था स्मितापि
वामेभेदक्षिरोषा श्रवसिकुवलयं ना हमि मा लपतीद गाम्लेष्म सहासं मदनविजयिनामार्वतीवः पुनातु १८ कस्यापि स्वेदस्तोकयमीदृशाः प्रिय

तमेत्वन्नेत्रवह्नेर्विमोकस्मादेपितमेतदिंदुवदनेभोगींद्रभीतेर्भव यो मां चः कथमेषदेवि भगवन्गंगांभसः शीकरैरित्थं भर्तरि भावगोपनपरा गौरीगिरः पातु वः १९ क
स्यापि अथ षण्मुखः अर्चिर्भिर्लिर्विदाध्वंचक्रकुहराणाम्पाशांकितो वासुकेरंगुल्याविषमर्नुराग्रायतः संस्पृश्य पदंतांकुरान् एकं त्रीणि तव सप्त पंच षडिति प्रध्वस्तसंख्या
क्रमा तत्वाच क्रौंचरिपोः शिशुत्वविकलाश्रेयांसि पुष्णंतु वः २० कस्यापि अथ गंगा मुक्ताभान्कपालस्रुक्षिभुजगावल्लीषु मल्लीनिभान्फेनान्जालनिभाहृदोम
शिनिभाभोगोलकैर्भोगिनां नस्यावर्तविवर्तनैरितपयः संमूर्छनैर्लांछिताः खेलंतो हरमूर्द्धि पांतु भवतो गंगापयोबिंदवः २१ कस्यापि अथ स एवाधर्मपतनि
नीतस्मुधासेवायसन्नाकिनी शुष्कसातंकिनी भगीरथतपःसाफल्यहेवाकिनी प्रेमारूढकपर्दिनी गिरिसुतासाकेकरालोकिनी पापापाउंवाडाकिनी त्रिभुवना
५ नंदाय मंदाकिनी २२ कस्यापि अथ तांडवं देवादिक्यतयः प्रयात परतः विध्वंसितं भो भुवः पातालं व्रज मेदिनी प्रविशत क्षोणीतलं भूधराः अस्मन्नृत्यपरिमाल
भवनं नाथस्य नोल्लसतः शंभोः शंकरमेतदिस्म वनुवः प्रोल्लासाणा नंदिनः २३ महानाटकस्य संध्यातांडवडंबरव्यसनिनो गर्भस्य चंडभ्रमिभ्रान्तस्य डुंडुदंडमु
लभुयोगंगानिलाः पांतु वः येषामुच्छलतां जवेन ककिति कूर्मस्य भर्मीभ्रंतामुद्धिनेषु विडौजसा पुनरसौ दंभोलिनालोकितः २४ सोमनाथप्रशस्तेः अथ हरि
हरौ स्फटिकमाकतश्रीहरिगोडीतिर्योगपदन्नद्दवतु वपुरेकं कामकं सद्विधार्द्धः भवति गिरिसुतायाः धर्मसंभोधिपुआसहृषामहसिकंठेय त्रसीमा विवादः
२६ कस्यापि योनोशंखकपालभूषितकरो मालास्थिमालाधरो देवो द्वारवतीस्मशाननिलयो नागारिगोवाहनो द्विव्यक्षौ बलिदक्षयज्ञमथनो श्रीशैलजा
वेरकुबेरे वैकुंठेकुंठितास्त्रे महिषमतिरुषं पौरुषोपघ्ननिघ्नं निर्विघ्नं प्रीव शमयतु दुरितं भूरिभावा भवानी २७ अथ चक्रं पांतु वो जलदश्यामाः शार्ङ्ग
ज्याघातकर्कशाः त्रैलोक्यमंडपस्तंभाश्चत्वारो हरिबाहवः २८ कस्यापि आम्नायेषु यकेदरो दरदरी मावर्तिभिर्वारिजैः कल्लोलोल्लसमाकुलं कलयतो लक्ष्मीमुखांभो ५
रुहे अंभोमुक्यानग्नाः स्मरग्निकसिताः भीमासमाकुंचिताक्रोधेन ज्वलिता सदामुकुलिता शौरेः दृशाः पांतु वः अर्द्धोन्मीलितलोचनस्य पिबतः पर्याप्तमेकं स्त
नं सद्यः प्रस्नुतदुग्धदिग्धमपरं हस्तेन संमार्जतः मात्रा चांगुलिलालितस्य चिबुके स्मेरायमाने मुखे विष्णोः क्षीरकणांबुधामलयथादंतद्युतिः पातु वः ३०

एतौ विल्वमकालस्य यस्मिन्कुंजे विनापि प्रवालन्ति पवनाहृतेन कोपि नकूलं पश्याम: किं नगत्वे समनुसरति गतो भीतिभीसमर्भकासां तस्मिन्नाभासवोव: सुखयतु
चिलसद्वीलयाकेरभाीआतन्वानो मृगाली प्रबलखुरखुराराव रोद्धान्निनादान् ३१ कस्यापि दर्पणार्पितमालोक्य मायास्त्रीरूपमात्मन: आत्मन्येवानुरक्तो
व: शिवं दिशतु केशव: ३२ कस्यापि गच्छामि पुनर्दर्शनेन भवत: किं त्वीप्सितस्पद्यते किं त्वेवं विजनस्थयोर्हतजन: संभावयत्यन्यथा इत्यामंत्रणामिति स्वित
कृष्णावस्थानखेदालसामच्छिन्नप्रसुलके कराचितवपुर्गोपी हरि: पातु व: ३३ हृदयं कौस्तुभोद्भासिहरे: पुष्णातु व: शिवं राधाप्रवेशरोधाय दत्तमुद्रमिव श्रि
यां ३४ कुमुदस्य रामो नाम बभूव हुं तदबला सीतेति हुं तौ पितुर्वाचा पंचवटीवने निवसतस्तस्याहरद्रावण: कृष्णेनेति पुरातनीं निजकथामाकर्ण्य मात्रे
रितां सौमित्रे क्व धनुर्धनुर्धनुरिति प्रोक्ता गिर: पातु व: ३५ वसुधरस्य सकलभुवनवंशो वेरमिंदो: सरोजे रनुचितमिति मत्वाय: स्वपादारविंदं घट्टयितुमि
च्छामायो योजयत्याननेन्दौ वरदलपुटनाद्यौ मंगलं व: स नीय: ३६ कस्यापि क्रोधं यान्ति हरि: प्रयाणपवनेशारवामृगस्यात्र किं कृष्णो हृदयिते विभेमि सुन्दरां
कृष्णं कुतो वा नर: मुग्धे हं मधुसूदनो व्रज लतां तामेव तान्वीमरेत्युत्थं निर्वचनीकृतो दयितया ह्रीणो हरि: पातु व: ३७ कस्यापि अथ पयक्षावतार: दिग्मा
तङ्ग: शकुलाहृति: स भगवान् ने श्रेयसां संपदं यस्य स्फूर्जदतुच्छपुच्छशिखराक्षेपोल्लनक्रीडने: विभ्रग्वारिसमुच्छलज्जलभरैर्मंदाकिनी संगतो गंगा सागर सं
गमस्वाधिनी जाता विहायस्थली ३८ नि:प्रस्पृष्टमनस्यकल्पचलितत्रैलोक्यरक्षागुरु: श्रीकूर्मकलेवर: स भगवान् निर्दिश्याद मंदां मुदं कल्पान्तो
दधिमध्यमज्जनवशाद्यास्य पतत्संलुठत्स्थैर्यस्यबभूव सैकतकणाच्छायं धरित्रीतले ३९ कस्यापि दृप्यद्दैत्यकुटुंबिनीजननमन: संतोषसंकोचन: कुर्याद्वि
ष्यमनाघं स भगवान् कोलावतारो हरि: यद्दंष्ट्रांकुरकोटिकोटरकुटीकोणागतस्थेयसी पृथ्वी भास्यदपातपातकदलालीनेव भृंगाङ्गना ४० हनूमत:
यद्बुद्धिरिति वर्मणि च्छमिति चोच्छलच्छोणितैर्धृगिद्धृगिति मेदसि स्फुरदस्थिनि घग्घगिति पुनानुभवतो हारस्मावीर्यवक्षस्थलस्खलत्काजातपंजरकक
चकर्षजन्मानल: ४१ वाक्पतिराजस्य ऊर्ध्वांड: क्षत्रदंड: शतधृतिभवनांभोरुहो नालदंड: क्षोणीनौकूपदण्ड: क्षरदमरसरित्पट्टिकाकेतुदण्ड: ज्योति

श्रकाण्डदंडः स्त्रिभुवनविजयस्तंभदंडोंघ्रिदंडः श्रेयस्त्रैविक्रमस्ते वितरतु विबुधद्वेषिणां कालदंडः ४२ दंष्ट्रिनः किं दोर्भ्यां किमु कार्मुकोपनिषदा भर्गोप्रसादे
न किं किं वेदाधिगमेन भास्वत्तिग्मांशोर्वंशपो वा किं जन्मना किं वानेन ममाद्भुतेन तपसापीत्याह ततो पित्र्ये द्विजाणां कुरुते न्वीक्ष्यनुयायो रामस्य पुष्णातु वः ४३
स्वस्मतः कूर्मोभूत्तव दाल वाल वदपाराशिः क्रोडाविर्दृष्टो मेघाः पथ्य चर्चा तस्य न फलवन्नक्षत्रस्यैदवः स्वामिन्योमतस्क्रमो मम मा किं धान्क्रुतेतिगांस्मा
हते सीतान्वेषणयामादिदर्शान्दशरात्तु वो रामः सहस्रश्रियः ४४ कस्यापि वृक्षमत्वं न वयोवृनो सिच्छफलाः प्रायेणगोपांगनाः के तो भूपतिताः ॥ जनालम्बु
लग्नीवावयेगोद्रुहः तथा चैंजलिना भवंतमधुनाहं दावनेमाधिनामायाहीतिमनंदगोपवचसानम्रो हरिः पातु वः ४५ विल्वमंगलस्य ध्यानम्
जमुपेत्य विन्नयसि कामुकी स्वक्षुः क्षणं पथ्यपानिंगयारानुरंजनमिमं त्राता सियत्रोहासि मिथ्याकारुणिकोसि निर्दयतरस्त्वत्तः कुतोन्यः पुमानृषा
श्वन्मावक्षूभिरिस्त्रभिर्हितोवुद्धोजिनः पातु वः ४६ श्रीहरिदासस्य उग्रस्यारयाल: राज्ञुतिभिर्हिंसनेमहानिपुणः कल्किहरिर्वः पायादपायतः
कलिनिशांतोन्यः ४७ शार्ङ्गधरस्य पाठीनः कमठः किरिर्नरहरिर्खर्वाकृतिर्भार्गवो रामः कंसनिसूदनोदशबलः कल्कीच नारायणः युष्माकंस
विभूतये स्तु भगवान् सितुर्भवांवो निधायुत्तारायपुगे युगे युगपतिस्त्रैलोक्यनाथो हरिः ४८ इति दशावतारः। अथ लक्ष्मी पायात्पयोधिदुहितुः क
पोलामलचंद्रमाः यत्र संक्रांतबिंबेन हरिणा हरिणायितं ४९ कस्यापि उमिष्टस्यालंतेभरमुगप्तोपालितेनैकेनक्षत्वाच्छत्वान्वान्मनवा सो विलुलितकवरीभारमं
सावहंसाः भयसत्कालकांतिद्विगुणितसुपतश्रीतिनासो शिणाव: शय्यामालिंग्य नीतं वपुरलसलसद्बाहुलक्ष्म्याः पुनातु ५० निशानारायणस्य अथ सूर्यः
सिंदूरस्तूपास्तशांति करिणां कुंभस्य माधोरणाभिद्वीपच्छत्रवशंकया विचिंतैर्नभसां दक्षुमलिषु कांताः कुंकुमशंकयापाकारतले स्पृष्टा तिलग्ने च यत्तन्नतेजः
प्रथमोद्भवे न्नभकारंसोरविंपातु वः ५१ त्रिविक्रमस्य उंभारातीव कुंभोद्भवमिव दधतः सांद्रसिंदूररेणुं रक्ताः सक्ताद्भवोधे हृदयगिरितटी धातुधाराद्रवस्य
प्रायास्पातु स्म कालं कमलवनरुचेवारुणा चो विभूत्यै भूयासुर्भासयंतो भुवनमभिनवा भानवो भानवीयाः ५२ मणिग्रकुल्यस्य दातुं कमलपुटकुटीकोट
रक्रोडलीनां लक्ष्मीमाक्रष्टुकामा द्रवककमलचनो ह्याटनेकुर्वते ये कालाकारांधकारानन पतितजगत्साध्वसध्वंसकल्पाः कल्याणं वः क्रियासुः किशलय

5

शिव ५

हृदयस्तेकरामारकास्ते ५२ एतौ भट्टभट्टस्य इति श्रीशार्ङ्गधरविरचितायां पद्धत्यामाशीःपरिच्छेदः अथ सुभाषितप्रशंसा संसदि तदेव भूतलमुपकारकमवसरे धनं
मुखं सरके दर्शितसुवर्णांकसाणामनर्घमिह धन्या १ सुभाषितमयैर्द्रव्यैः संग्रहं न करोति यः सोपि प्रस्तावयज्ञेषु कां प्रदास्यति दक्षिणां २ बाणभट्टस्य कर्णपीयूषमनुष्यज
न्मासंप्रविष्यति सद्यो विबुधाभिलाषा येन न सुभाषितामृतमाकुदि निपीतमात्मेः ३ प्रसन्नाः कांतिहारिण्यो नानाश्लेषविचक्षणाः भवंति कस्यचित्पुण्यैर्मुखेवा
चो गृहेस्त्रियः ४ कस्यापि येरसमीयुकलाकलकल्पनकाय घाटगर्वेर्व्यायेवाकेवलतर्ककर्कशधियः साक्षाद्भ्रूपेणो भ्रियाः येवाडवमथीमल्लीमसधियस्तान्प्रा
ज्ञगोष्ठीरसेप्रोढाहं भूतिविग्रहान्परिहृत्य वाचं प्रसादं कुरु कस्यापि कृतान्म्रजोल्लसत्कासंचिसुम्मदोषपुयलः सुमहान्प्रवलम्ब प्रवेक्षतो केलिवनं प्रविष्टः क्रमेलकः
कंटकिजालमेव ५ इति श्रीशार्ङ्गधरविरचितायां सुभाषितप्रशंसापरिच्छेदः अथ काव्यप्रशंसा अविदितगुणापि सत्कविभणितिः कर्णेषु वमति मधुधारां
अनधिगतपरिमलापि हि हरति दृशं मालतीमाला १ निरवद्यानि पद्यानि यद्यनाथस्य का क्षति भिक्षुकक्षाविनिक्षिप्तः किमिक्षुर्नीरसो भवेत् २ भवभूतेः कंपस्य
मः सुराः स्वर्गे निवसामो वयं भुवि किं वा काव्यरसः स्वादुः किं वा स्वादीयसी सुधा ३ ख्यातिं गमयति सुजनः सुकविर्विदधाति केवलं काव्यं पुष्णाति कमलमंभो
लक्ष्म्या तु रविर्नियोजयति ४ कस्यापि विपुलहृदयाभियोग्ये खिद्यति काव्ये जडो न मौर्ख्ये निंदति कंचुकमेव प्रायः शुष्कस्तनी नारी ५ कस्यापि यातायातिन्नयाना
रोलोकाः शोकाधिकाभुवः कामसंवर्धिनी कीर्तिः स्थापिनी निरपायिनी अनंतस्य किं तेन किल काव्येन मध्यमानस्य यस्य ताः उदधेरिव नायांति रसामृतपरंपरा
६ जयमाधवस्य नवोक्तिर्जातिरग्राम्या श्लेषोक्लिष्टः स्फुटो रसः विकटाक्षरबंधश्च कृत्स्नमेकत्र दुष्करं ७ बाणभट्टस्य दुर्जनहुताशतप्तं काव्यसुवर्णं विशुद्धि
मायाति दर्शयितव्यं तस्मात्मत्सरिमनसः प्रयत्नेन ८ यत्रानुल्लेखसुवर्णरसमभिमतयत्नपघसुमेतोस्तशकुन्मीलत्कुतुचिद्यकंदलदलस्वच्छपदार्थस्तुयः न
व्याप्नुवन्ससदस्कुकांतविलसत्कांताकुचातोपमं अंगं प्राप्य तदिदं कवित्वमितरत्कादेयतोपप्लवः १० कस्यापि सद्भिर्भाव्यहितेकाव्ये वृथा दुर्जनगर्जनं चंडीयां
गीरूतेचंद्रे न्हतुदः किं विधुंतुदः ११ इति श्रीशा० काव्यप्रशंसापरिच्छेदः अथ सामान्यकविप्रशंसा कतिपयनिमेषवर्तिनि जन्मजरामरणविह्वले ज
गति कल्पांतकोटिबंधुः स्फुरति कवीनां यशःप्रसरः १ शार्ङ्गधरस्य सुभाषितरसास्वादजातरोमांचकंचुकाः विनापि कामिनीसंगात्कवयः सुखमासते

कस्यापि संतिस्वानइवासंख्या जातिभाजो गृहेगृहे उत्पादकानबहवः कवयः शरभाइव धाराभट्टस्य कवयः परितुष्यंति लिने नेतरे कवित्वसूक्तिभिः नद्यकूपारवत्
पार्वणेंदुतेविधुकांतिभिः ४ श्रीधरदेवानां किंकवेस्तेनकाव्येन किंकांडेन धनुष्मतः परस्यहृदयेलग्नं नघूर्णायतियच्छिरः ५ त्रिविक्रमस्य लंकापतेः संकुचितं यशो यद्यत्की
र्तिपात्रं रघुराजपुत्रः सस एवआदिकवेः प्रभावो न कोपनीयाः कवयः क्षितींद्रैः ६ कस्यापि मुखमात्रेण काव्यस्य करोतु सहृदयो जनः छायामच्छामपिप्रायामराकुलारूपती
व ७ धाराभट्टस्य उत्फुल्लगल्लैरालापाः क्रियंते दुर्मुखैः सुखं जानाति हि पुनः सम्यक् कविरेव कवेः श्रमं ८ त्रिविक्रमस्य शीलाविज्जामारुलामोरिकाद्याः काव्यं कर्तुं सन्तु
6 विज्ञाः स्त्रियोऽपि विद्यां वेत्तुं वादिनो निर्विजेतुं विश्वं वक्तुं यः प्रवीणः स वंद्यः ९ श्रीधनदेवानां अपि मुदमुपयांतो वाग्विलासैः स्वकीयैः परभणितिषु तुष्टिं यांति
संतः कियंतः अपि घनमकरंदः स्पंदपूर्णालवालः कनककलशसेकं नेहते किं रसालः १० जयदेवस्य ते धन्यास्ते महात्मानो येषां लोके स्थितं यशः येर्निब
द्धानि काव्यानि ये च काव्ये प्रकीर्तिताः ११ कस्यापि जयंतु ते सुकृतिनो रससिद्धाः कवीश्वराः नास्ति तेषां यशःकाये जरामरणजं भयं १२ भर्तृहरेः महीपतेः संति न
यस्य पार्श्वे कवीश्वरास्तस्य कुतो यशांसि भूपाः कियंतो न बभूवुरुर्व्यां धाम नामापि जानाति न कोऽपि तेषां १३ विकूरास्य अर्थं केचिदुपासते कृपणवत् केचित्त्वलंकु
र्वते वेश्यावत् खलु धातुवादिन इवोद्बध्नंति केचिद्रसान् अर्थालंकृतिसद्रसद्रवमुचां वाचां प्रशस्तिस्पृशां कर्तारः कवयो भवंति कतिचित् पुण्यैरगण्यैरिह १४ तद्दैव
स्य कवियाक्यामृतैर्धेम्नानैर्यैतौर्भृशं यमोद्देहा येषां तएव भूपा जीवंति गताः पृथ्वेवा ये १५ कस्यापि अमृतोक्षेक्षरोचारुरोष जनसज्जनः कविर्गरुडव
न्मात्मंडुरवज्ञादि सप्तस्रुत १६ एतो शार्ङ्गधरस्य काव्यमथ्यो गिरो या वद्यतिविशदा भुवि तावत्सारस्वतं स्थानं कविराप्नोति शाश्वति इति श्री० सामान्यक
विप्रशंसापद्धतिः अथ विशिष्टकविप्रशंसा कवींदुं नौमि वाल्मीकिं यस्य रामायणीं कथां चंद्रिकामिव चिन्वंति चकोरा इव साधवः शार्ङ्गधरस्य अवरां
जलिपुटपेयं विरचितवान् भारताख्यममृतं यः तमहमरागमतृष्णं कृष्णद्वैपायनं वंदे २ नारायणभट्टस्य त्रयोऽग्नयस्त्रयो वेदास्त्रयो देवास्त्रयो गुणाः त्रयो शिव
दंडिप्रबंधाश्च त्रिषु लोकेषु विश्रुताः राजशेखरस्य कवयः कालिदासाद्याः कवयो वयमप्यलं पर्वते परमाणौ च पदार्थत्वं प्रतिष्ठितं ३ कविरमरः कवि ६
रचलः कविरभिनंदश्च कालिदासश्च अन्ये कवयः कपयः चापलमात्रं परं दधति ४ कस्यापि श्लेषे केचन शब्दगुंफविषये केचिद्रसे चापरे अलंकारे कति
चित्सदर्थविषये चान्ये कथावर्णने या सर्वत्र गभीरधीरकविताविंध्याटवीचातुरी संचारी कविकुंभिकुंभभिदुरो बाणस्तु पंचाननः ७ कस्यापि माद्यद्धि

यो: समोगुंफः पांचाली रीतिरुच्यते लीलाभट्टारिकावाचि बाणोक्तिरिव सा यदि ८ शार्ङ्गधरस्य नीलोत्पलदलश्यामां विज्जिकां मामजानता वृथैव दंडिना प्रोक्ता सर्व
शुक्ला सरस्वती ९ विज्जकायाः इंदुप्रभासखि विदं विहगं विहाय कीणानने स्फुरसि भारति कारतिस्ते आघेयदि श्रयसि पल्लसति कौमुदीनां गोविंदराजवचसां कविरोचय
ष: १० देवेश्वरस्य यथैव यद्देवी सुकविमुखवासमसन्निना कुहूकंठीकंठे विलसति तथा चेदनवधि तदाभूमीभागे निरुपमतमाः किंचिदिवसासमाध्वने साम्यं मनद
भणितीनां मधुरिमा ११ न मुग्धदयिताधरे न विषभाजि रत्नाकरे न पद्ममुखकोटरे न किल तार्क्ष्यपक्षांतरे सुदर्शनकवीश्वरे रसिकचक्रचूडामणौ गुणैकसिसुधांबुधौ
त्यजत सोद्वेगं भ्रमम् १२ हरिहरदेवानां सारस्वतीवकराग्रे विजयाकाजयघल्लसौ या वैदर्भगिरां वासः वः कालिदासादनंतरं १३ हृदिलग्नेन बाणेन यन्मंदोपि प
दक्रमः भवेत्कविकुरंगाणां चापलं तत्र कारणं १४ माघेन विघ्नितोत्साहा नोत्सहंते पदक्रमं स्मरंतो भारवेरेव कवयः कपयो यथा १५ तावत्कविविहंगानां ध्वनिर्लो
केषु शस्यते यावन्नो विशति श्रोत्रे मयूरमधुरध्वनिः १६ त्रिलोचनस्यैते भासो नाभिरामिलसोमिलौ वररुचिः श्रीसाहसांकः कविः मेंठो भारविकालिदासतरलाः स्कंधः
सुबंधुश्च यः दंडी बाणदिवाकरौ गणपतिः कांतश्च रत्नाकरः सिद्धा यस्य सरस्वती भगवती के तस्य सर्वेपि ते १७ अहो प्रभावो वाग्देव्या यन्मातंगदिवाकरः श्रीहर्षस्या
भवत्सभ्यः समो बाणमयूरयोः १८ सरस्वतीपवित्राणां जातिस्तत्र न देहिनां व्यासः स्पर्द्धी कुलालोभूद्द्रोणो भारते कविः १९ एतज्जयघोषस्यैते इति श्री शा० विशि
ष्टकविप्रशंसापरिच्छेदः अथ कुकविनिंदा अप्रगल्भाः पदन्यासे जननीरागहेतवः संत्येके बहुलालापाः कवयो बालका इव १ अतिविक्रमभंगस्य गणयंति
नापसव्येन वक्रभंगं क्षयेन यार्थस्य रसिकत्वेनाकुलिता वेश्यापतयः कुकवयः सु: २ कस्यापि द्राघीयसा वाक्यगुतोन पुरुकाकैः केरपूर्वैर्यपकाव्यखंडैः आद्यंवरंयेव
वसां वहंति ते केपि कंथापूवयो जयंति ३ धिक्कारकेलिकालयाहि विलयं केयेविपर्यन्नता हा कष्टं कलिशालिनामवहति म्लेक्षोभितादृष्पतो एके वोऽप
देवता भगवती धिक्केतु मा मीयते नः शंकेरपरैः परीक्ष्यमाणविश्रो सर्वांगमुद्घाधते ४ विकृतस्यैते कविभिर्नृपसेवासुचित्रालंकारहारिणी वाणी वेश्येव लो
वधद्दत्मपि भेन परोपकारिणी कृता ५ क्षेमेंद्रस्य अन्यवर्णपरावृत्त्या बंधचिह्ननिगूहनैः अनाख्यातः सतां मध्ये कविश्चोरो विभाव्यते ६ इति श्री शा० कुकविनिंदाप
रिच्छेदः अथ पंडितप्रशंसा अधिगतपरमार्थान्पंडितान्मावमंस्थास्तृणमिव लघुलक्ष्मीर्नैव तान्संरुणद्धि मदमलिनमिलिंदश्यामगंडस्थलानां न

शा॰वि

वति विद्यावतां गुर्वीं रसां यावरणानां १ दूरीकृतगुणालैः प्रयातं नूनमस्मिन् धनरहिताश्रयुवाः प्रयान्तु पङ्क्तिः गिरिशिखरगतापि काकपंक्तिः पुलिनगतैर्न समत्वमेति हंसैः २ भर्तृहरेः ॥ अं
लिस्थानि पुष्पाणि वासयंति करद्वयं अहो सुमनसां वृत्तिर्वामदक्षिणयोः समा ३ पंडिते हि गुणाः सर्वे मूर्खे दोषाश्च केवलाः तस्मान्मूर्खसहस्रेण प्राज्ञ एको न लभ्यते ४ कृदीरि
रितो यः प्रभुनापि गर्व्वितः स्याश्च नागाश्च यदृते निर्दोषिनाः अनुक्रमप्रकृति पंडितो जनः पोषित ज्ञानफलाहि सुहृद्रः ५ काव्यशास्त्रविनोदेन कालो गच्छति धीमतां व्यसनेन
तु मूर्खाणां निद्रया कलहेन वा ६ कयोरेष्टेत हर्षदीतिनगोचरं किमपि से पुष्णाति यत्सर्वदा अर्थिभ्यः प्रतिपद्यमानमनिशं प्राप्नोति वृद्धिं परां कल्पान्तेष्वपि न प्रयाति नि
7 धनं विद्याख्यमन्तर्धनं येषां तान्प्रति मानमुज्झत नृपाः कस्तैः सह स्पर्द्धते ७ लेराजायधमयुपासितगुरुप्रज्ञाभिमानोन्नता ख्यातास्त्वं विभवैर्यशांसि कवयो दिक्षु प्रतन्वंति नः
इत्थं मानदनातिदूरमुभयोरप्यावयोरंतरं यद्यस्मासु पराङ्मुखोऽसि वयमप्येकांततो निःस्पृहाः ८ भर्तृहरेः इति श्री शार्ङ्गधरविरचितायां पद्धत्यां पंडितप्रशंसा परिच्छेदः
अथ कुपंडितनिंदा आसादितकविपुंगवानुचितैर्या कैश्च सलीलं हसन्नुद्धैर्निमीलसलोचनगुणगंभीरकाव्यसरर्थपठनं का ध्वंभिः कुरुपस्वरैर्विरचितां स्पर्द्धस्यसादुर्बुद्धे
यद्यभ्यर्थयसे ऽखलेन रहितः पांडित्यमात्मन्यलं तत् १ कस्यापि से यस्य सुविवादिनः पाययः शालेन भ्रलाकुलाः कुर्वन्तः स्वगुणास्तवेन गुणिनां पलात्गुणाच्छेदनं तेषां
रोषकषायतोदरह्मांकोपो ध्वनिः श्वासिनादीप्तारत्नशिरोदयन्नहसफलानो विद्याजनो द्वेगिनी २ यो वा संभ्रमतः परोन्नतिकथामाऽऽशीशाः शूलिनः सो द्वेगं भ्रमणप्रल
पविपुलक्षोभाभिभूतस्थितेः प्रोंतर्दुर्विषविभ्रमेष विषमं क्रोधोद्धनिः श्वासितः कोकानूतनपंडितस्य विकृतिर्भीमज्वरारंभभूः ३ क्षेमेन्द्रस्यैतो अज्ञः सुखमाराध्यः सुख
तरमाराध्यते विशेषज्ञः ज्ञानलवदुर्विदग्धं ब्रह्मापि नरं न रंजयति ४ भर्तृहरेः इति श्री शा॰ कुपंडितनिंदा अथ मतिमतां प्रशंसा विपदि धैर्यमथाभ्युदये क्षमा सदसि द
वाक्यपटुता युधि विक्रमः २ यशसि चाभिरुचिर्व्यसनं श्रुतौ प्रकृतिसिद्धमिदं हि महात्मनां १ भर्तृहरेः इयमुन्नति [illegible] सत्यशालिनां महतां कापि कठोरचित्तता उपकृत्य
भवंति दूरतः परतः प्रत्युपकारशंकया २ नाल्पीयसि मिव श्रांतिपदमुन्नतचेतसः येषां भुवनलाभेऽपि निःसीमानो मनोरथाः ३ अहो किमपि चित्राणि चरित्राणि महा
त्मनां लक्ष्मीं तृणाय मन्यंते तद्भारेण नमंत्यपि ४ देवेश्वरस्य किं वा परेणाबहुनापि जल्पितेन संसारएव महतां महते फलाय अंभोनिधेस्तरतरहासायोपिपिबन्ते शिवु
लाजलेऽपि तत्सुरलमृणालवालाः ५ आपत्स्वेव हि महतां शक्तिरभिव्यज्यते न संपत्सु अगुरोस्तथा न तादृग्धागंधः प्रागस्ति यथाग्निपतितस्य ६ कर्यापेयते वज्रादपि कठोराणि
मृदूनि कुसुमादपि लोकोत्तराणां चेतांसि को हि विज्ञातुमर्हति ७ भवभूतेः जितरोषरयामहात्मनः सपदि क्रोधजितो ध्वलघुर्जनः विजितेन जितस्य दुर्मतेर्मतिमद्भिः
सह का विरोधिता ८ माघकवेः गवादीनां पयोऽन्येद्युः सद्यो वा जायते दधि क्षीरोदधेस्तु नाद्यापि महतां विकृतिः कुतः ९ देवेश्वरस्य संपदो महतामेव महतामे

बवापदः नर्द्धते क्षीयते चंद्रो न तु तारागणाः क्वचित् १० अपकुर्वन्नपि प्रायः प्राज्ञो हि महतः फलं ओर्वं दहंतमेवाग्निं संसर्पयति सागरः ११ महतां प्रार्थनेनैव विपत्तिरपि शोभते दंताभं
त ङ्गो हि नागानां श्लाघ्यो गिरिविदारणे १२ कुंभसंभवनादिगुहितं जलमाविर्भवति पद्मवाग्रेषु निर्भरं यदुपक्रियते तदपि महतां नो वदत्स्तुर्थे १३ अविंमाः पंथानः किमपि महतामंधक
रिपो यदक्ष्णो भङ्ग्ने जलदद्भुत कथामेव मदन मुनेर्नेत्राद्दग्धो यदजनि पुनर्ज्योतिरहह प्रतेने तेमे ... नमयमेव त्रिभुवनं १४ केषामप्येते महात्मानो नुगृह्णंति भा नमानाना
नतीनपि सपत्नीः प्राप्य यत्स्पर्धिं सिंधवो नाम निम्नगाः १५ माघकवेः इति श्रीशा० मतिमतां प्रशंसा अथ धीरप्रशंसा सहर्षमिजनेन विलसति धीरो गहनानि नाति
पुनरेकः विषमेके नाथ निपीतं त्रिपुरजितासहस्ररश्मिः १ कस्यापि निंदंतु नीतिनिपुणा यदि वा स्तुवंतु लक्ष्मीः समाविशतु गच्छतु वा यथेष्टं अद्यैव वा मरणमस्तु यु
गांतरे वा न्याय्यात्पथः प्रविचलंति पदं न धीराः २ भर्तृहरेः क्वाप्याप्य महतामुन्नतिरद्भुतम प्रवासितं च धीराणां कनकगिरिरेनतिलेघोरविरनिवासमनुष्ठितारंभः ३
कस्यापि कार्यार्थितस्यापि हितैषिणो नरा वचने धैर्यगुणाः प्रमाणं अधोमुखस्यापि कृतस्य वह्नेर्नाधः शिखा याति कदाचिदेव ४ यदीनेषु दयापालनः स्पृशति पानस्येपि
नश्रीमदो प्रयत्नेन परोपकारकरणोत्कर्षंति ये पंडिताः स्वस्यासंततिच योजनोद्यम ... कोपि येनेप्सितैर्भीयस्तु स्थितैः कलिभरक्रांता धरा धार्यते ५ अ
र्थः सुखरेव कीर्तिरपीह माभूदनर्थ एव वास्तु तथापि धीराः निजप्रतिज्ञामनुरुध्यमाना महोद्यमाः कर्म समारभंते ६ कस्याप्येते अंगारगेही यस्तु आक्रुश्य जले
स्य धियद्यलीयपाताले वल्मीकश्च सुमेरुः कृतप्रतिज्ञस्य धीरस्य ७ भारतभट्टस्य इति श्रीशा० धीरप्रशंसा परिच्छेदः अथ सज्जनप्रशंसा उपकर्तुं प्रियं वक्तुं कर्तुं स्नेहम
त्रिमं सज्जनानां स्वभावोयं केनेंदुः शिशिरीकृतः १ दृष्टो ... क्रमशः पर्वणि पर्वणि यथा रसविशेषः तद्वत्सज्जनमैत्री विपरीतानां च विपरीता २ निर्गुणेष्वपि सत्त्वेषु दयां
कुर्वंति साधवः नहि संहरते ज्योत्स्नां चंद्रश्चांडालवेश्मनि ३ उपकारिषु यः साधुः साधुत्वे तस्य को गुणः अपकारिषु यः साधुः स साधुः सद्भिरुच्यते ४ हृदयानि सतामे
व कठिनानीति मे मतिः खलवाग्विशिखैस्तीक्ष्णैः छिद्यंते न मनाग्यतः ५ अपेक्षंते न च स्नेहं न पात्रं न दशांतरं सदा लोकोपकाराय स्फुरंति दीपा इवोत्तमाः ६ केषाम
प्येते उपचरितव्याः संतो यद्यपि कथयंति नैकमुपदेशं यास्तेषां स्वैरकथास्ता एव भवंति शास्त्राणि ७ भर्तृहरेः सुजनो ना याति विकृतिं परहितनिरतो विनाशकालेपि छेदे
पि चंदनतरुः सुरभयति मुखं कुठारस्य ८ रविगुप्तस्य प्रीतिकुपितौ अपि सुजनायोगेन मृदु भवंति ननु नीचाः हिमशकलिनस्यापि दूरगोपायोक्षिन... ९ कस्या
पि अनुकुरुते खलु सुजनावग्रिमपात्रस्य सभागायोः स्थितिं सत्त्याः विदधाति रंध्रमेको गुणवानन्यस्तु पिदधाति १० गोपभट्टस्य संतोपि संतः ... किरंतु तेजः
क्रतुज्वलत्तु घनन प्रयत्तो विधाय पुष्पान् ननु ये ग्रसेय ब्रह्मांडकोशोघटदीपकस्य १० गोत्रस्थितिं नमुंचंति सदा सन्नतिमाश्रिताः इदं चेतस्थ संतस्थ महास

त्वतयानया ११ अहं तेन्यस्यासतोप्यार्थ्यो गुणान्द्रोबान्मुद्गुर्जन तुल्येयमत्येकिं त्वेको गच्छतु तुद्भमयोपरः १२ आत्मामन्यात्सुजनाः परोपकारैककरणादुर्ललिताः संतापि
तपिमुनेषु सगुणोष्वपि हताविधत्ते १३ यस्मीदशांतिदशानारसनातत्वादुफलमवाप्नोति प्रकृतिरियं विमलानां क्लिश्यंतिपदन्यकार्येषु १४ देवैर्न्यस्य दारिद्रिनचर्वंतिगर्ज
तियथा सुनिःस्वनो मेघः नीचो वदतिन कुरुते नवदति कुरुतेतिसज्जनो लोकः १५ अघापि नोगतिहरः किलकालकूटं शेषो विभर्तिधरणीं खलु मस्तकेन अंभोनिधिर्वह
तिदुःसहवाडवाग्निमंगीकृतं सुकृतिनः परिपालयंति १६ आदिमध्यनिधनेषु सौहृदं सज्जने भवति नेतरे जने छेदतापननिघर्षताडनैर्नान्यभावमुपयाति कांचनं १७
४ ये जातेप्यसनेनिराकुलधियः संपत्सुनात्युन्नताः प्राप्तेनैवपराङ्मुखाः प्रणयिनिप्राणोपयोगेपि च श्रीमंतः स्वगुणप्रकाशनविधावन्यस्तु तौ पंडितास्तैर्भूमंडलमंडनैक
तिलकाः संतः कियंतो जनाः १८ नमुखेनोत्किरसि क्रूरं हृदयेन न पन्नगः जायसे तत्र साधुर्वै संविषमिवेक्षसे १९ तदपहृतं विधिनार्थिषु यत्संतः स्वल्पसंपदो विहिताः
तुच्छं पयसि घनानां सीदति खलजीवलोकोयं २० के वयमस्मै ते नूनं कुप्याभिमयो स्यादिमौ सज्जनदुर्जनौ किं विंदोः सोदरः पूर्वं कालकूटस्य वेतरः २१ राजमोपरस्य
स्तुतिश्रीशा० सज्जनप्रशंसापरिच्छेदः अथ मनस्विप्रशंसा कामं प्रियानपि प्राणान्विमुंचति मनस्विनः इच्छंतिन त्वमित्रेभ्यो महतामपि संक्रियां १ अहृष्ट्य मुखभंगसह
युक्तमंधसमर्थावितं अशेषवत्तमहत्वकरं वसुध्यानपियावते २ कस्यापि पुलेपग्रामेव नेवामहतिसितपटच्छन्नपालीं कपाली मायायन्यायगर्भ द्विजदहुतभुग्धूमधू
म्रोपकंठं द्वारंद्वारंप्रवृत्तो वरमुदरदरीपूरणाय क्षुधार्तो मानी प्राणी सदैवो नपुनरनुदिनं तुल्यकल्येषु दीनः ३ वरमहिमुखक्रोधाध्मातेकरो विनिवेशितो विष
मपि वरं पीत्वा सुप्तं कृतांतनिवेशने गिरिवरतटान्मुक्तस्वात्मा वरं शतधाकृतो ननु खलजनावाप्तैरर्थैः कृतं हितमात्मनः ४ असारांद्रकिंयदस्ति तत्र च सुधापिंडः
किंमाचक्ष्महे तत्राप्येकतरं तु खेदमभितातफिल्लया के न च तेभ्यो देसपतोपनीतविभयाद्दृष्टानुकंपास्तुतेः धिक्कृत्वाश्रुकृपैतिकृतं तत्किमपिस्वार्थेनुतेभ्योपि ये ५
श्रीगंगादेवदेवानां घालालान्नविमोचितो वसर्वाहीनीतो नमः सुक्षयेनोन्मखश्शायासोच्छनसमलिनेनो नमूलिता व्याधयः शौघस्यापि विधांविधं स्तनकृतो भारव
तारः स्वाधीवेतः सत्पुरुषाभिमानमनिशं मिथ्यावहिः खिद्यसे ६ एकः स एव जीवति हृदयविहीनोपि सहृदयो राहुः यः सकलघैर्धिमभाजनमुदरं न विभर्ति दुःपूरं ७
वरं हालाहलं पीतं सद्यः प्राणहरं परं न तु दृष्टं धनोधस्य भ्रूभंगकुटिलं मुखं ८ प्रत्युपकुर्वन्बहुरपि न भवति पूर्वोपकारिणा तुल्यः एकोनकरोति कृतानि सोपरामेव कुरुते नमः शिव
कामं वनेषु हरिणास्तृणेन जीवंत्यत्नसुलभेन धनिषु न देन्यं विदधति ते किल पशवो वयं सुधियः १० भूतन्नूतनकूष्मांडफलानां के भवंत्यमी अंगुलीदर्शनाद्येन वि ८

पिलीयंते मनस्विनः ११ कुसुमस्तवकस्येव द्वयी वृत्तिर्मनस्विनः मूर्ध्नि वा सर्वलोकस्य शीर्यते वन एव वा १२ एतौ भर्तृहरेः पादाहतं यदुत्थाय मूर्द्धानमधिरोहति स्वस्थादेवापमा
नेपि देहिनस्तद्वरं रजः १३ मा जीवन्यः परावज्ञादुःखदग्धोपि जीवति तस्याजननिरेवास्तु जननीक्लेशकारिणः १४ सम्भूयानमघ्नतः परानोद्धेति मानिनः प्रध्वंसितांधतम
सस्तत्रोदाहरणं रविः १५ एते माघकवेः इति श्रीशा० मनस्विप्रशंसापरिच्छेदः अथोदारप्रशंसा आकारमात्रविज्ञानसंपादितमनोरथाः ते धन्या ये न शृण्वंति दीनाः
प्रणयिनां गिरः १ देहि देहीति जल्पंति मानिनोप्यर्थिनोपि वा आले कथयति भिक्षा याचनास्तीति न कश्चित २ पुष्यंते पक्षिपशवः पठंति शुकसारिकाः दातुं शक्नोति
यो वित्तं स सूरः स च पंडितः ३ एकेन तिष्ठताधस्तादन्येनोपरि तिष्ठता दातृयाचकयोर्भेदः कराभ्यामेव सूचितः ४ शोच्यं न वित्तनष्टानां तु रूपिपात्रीर्निबंधितासतः
अर्थिनामुपतेहि मार्गेः सेवकं धैलापाशिरविशंभो ५ अयं निजः परो वेति गणना लघुचेतसां उदारचरितानां तु वसुधैव कुटुंबकं ६ यो यथितिनयाचे तेमिक्षा
चारागे गृहे दीयते दीयतां नित्यमदातुः फलमीदृशं ७ केषामप्येते अर्थिनो रूपणाद् दृष्टिस्तन्मुखे पतितास्मृत हृदयस्था पुनर्देयनान्यस्यास्य समीक्षते ८ दं
डिनः यद्ददाति विशिष्टेभ्यो यच्चाश्नाति दिने दिने तत्ते वित्तमहं मन्ये शेषमन्यस्य रक्षसि ९ भगवतो व्यासस्य किं तया क्रियते लक्ष्म्या या वधूरिव केवला या न वेश्येव
सामान्या पथिकैरुपभुज्यते १० विक्रमादित्यस्य लक्ष्मीपयोधरोत्संगकुंकुमारुणितो हरेः बलिर्नैव सपेनास्य भिक्षापात्रीकृतः करः ११ कर्णस्त्वचं शिविर्मांसं जी
वं जीमूतवाहनः ददौ दधीचिरस्थीनि नास्त्यदेयं महात्मनां १२ द्विः शरं नाभिसंधत्ते द्विः स्थापयति नाश्रितान् द्विर्ददाति न चार्थिभ्यो रामो द्विर्नैव भाषते १३ केषामप्येते
इति श्रीशा० उदारप्रशंसापरिच्छेदः अथ तेजस्विप्रशंसा बालस्यापि रवेः पादाः पतंत्युपरि भूभृतां तेजसा सह जातानां वयः कुत्रोपयुज्यते १ सिंहः शिशुरपि निपतति मदमलि
नकपोलभित्तिषु गजेषु प्रकृतिरियं सत्ववतां न खलु वयस्तेजसो हेतुः २ तेजांसि यस्य प्रशमं प्रयांति वारां प्रवाहेण स वह्निरेव अयं पुनर्वाडवनामधेयः समुद्रमापीय विभ
र्ति तेजः ३ एकः स एव तेजस्वी सैंहिकेयः सुरद्विषः शिरोमात्रावशेषेण जीयते येन शत्रवः ४ केषामप्येते मानी पादप्रहारेपि न क्षमी नीचस्य वसः आत्मनश्चापमानं बिभे
पि न तेजस्वी खलो हि सः ५ क्षेमेंद्रस्य तुल्येपराधे स्वर्भानुर्भानुमंतं चिरेणायत् हिमांशुमाशु ग्रसते तन्म्रदिम्नः स्फुटं फलं १ माघकवेः तेजोहीनं महीपालेरव्य
परे च विकुर्वते निःशंको हि जनो धत्ते पदं भस्मनि भूस्पृशि ८ कस्यापि इति श्रीशा० तेजस्विप्रशंसा अथ गुणप्रशंसा गुणाः कुर्वंति दूतत्वं दूरेपि वसतां सतां केतकी
गंधमाघ्राय स्वयं गच्छंति षट्पदाः १ गुणा वर्जनसंसर्गाद्यांति स्वल्पेपि गौरवं पुष्पमालाप्रसंगेन सूत्रं शिरसि धार्यते २ गुणाः सर्वत्र पूज्यंते पितृवंशो निरर्थकः वासु
२स

देवं नमस्यंति समुद्रदेवं न ते जनाः ३ नहि जन्मनि ज्येष्ठत्वं ज्येष्ठत्वं गुण उच्यते गुणाद्गौरवमायाति दुग्धं दधि घृतं यथा ४ गुणिनि गुणज्ञो रमते नागुणशीलस्य गुणिनि परितोषः अलिरे
ति वनात्कमलं न दर्दुरस्त्वेकवासोऽपि ५ नीरसान्यपि रोचंते कर्पासस्य फलानि च येषां गुणमयं जन्म परेषां गुह्यगुप्तये ६ गुणा गुणज्ञेषु गुणी भवंति ते निर्गुणं प्राप्य भवंति दोषाः सुस्वादुतो
याः प्रभवंति नद्यः समुद्रमासाद्य भवंत्यपेयाः ७ गुणिनं जनमालोक्य निजबंधनशंकया राजन्नलक्ष्मीः कुरंगीव दूरं दूरं पलायते ८ गुणैः सर्वज्ञतुल्योऽपि सीदत्येको निराश्रयः अन
र्घ्यमपि माणिक्यं हेमाश्रयमपेक्षते ९ गुणो बुद्धिमतां यत्नाद्दोषैः किं प्रयोजनं विक्रियंते न घटकाः परिवर्जिता १० गुणैर्गौरवमायाति न महत्यापि संपदा पूर्णेन्दु
१ नतथा वंद्यो निष्कलंको यथा कृशः ११ न सौरभ्यसौभाग्यप्रकरगुणानुस्यांबुजगृहे लोभाद्भृंगांगनानां नाद्य पौरैरेहीना भिन्नं चित्रं वतेनतेन जानंति निजं गुणं बुधाः १२ कोशेषद्भूभिन्न
सुवर्णीमुचलातरुर्धीपि गोरामतः पंका भामरसयोषां कमुदर्थीदीवांगोमयात् काव्यादग्निरहः पद्मार्द्विषमसतो पि शतोरोचना प्राकाश्यं स्वगुणोदयेन गुणिनो गच्छंति किं ज
न्मना १३ केषामप्येते गुणेहेतुं गतौ यांति नो वैरासनसंस्थितः प्रासादशिखरस्थोऽपि काकः किं गरुडायते १४ भर्तृहरेः गुणायत्नात्स्वकल्पते प्रायेण भवंति निर्गुणाः सुखिनः यं बंधन
मायांति शुकाम्यर्थ संचूर्णिताः काकाः १५ गुणो भूषयतां याति भूषणं गुणतां व्रजेत् निश्चितनयाहि नश्वरा दोषस्तनयोः स्तनतागुणः १६ अहो वैचित्र्यमेतस्य संसारस्य किमुच्यते गुणो
पि क्लेशहेतुः स्यादहिंसातः कंठकंदले अनवसरे गुणवानपि हृद्याद्ध्वनापितेन हारः प्रपपदालाकामसेरो भूपैः प्रसादितेलकराः १७ केषामप्येते अस्त्यापरसंतापमपहृत्या
खलनम्रतो अनुत्सन्न्यस्तं तावत्फलं समर्पितत्वं १८ मालस्य इति श्रीशार्ङ्गधरविरचितायां पद्धत्यां गुणप्रशंसापरिच्छेदः अथ संतोषप्रशंसा वयमिह परितुष्टा वल्क
लैस्त्वं च लक्ष्म्या सम इह परितोषो निर्विशेषो विशेषः स हि भवति दरिद्रो यस्य तृष्णा विशाला मनसि च परितुष्टे कोऽर्थवान्को दरिद्रः १ भर्तृहरेः दरिद्रस्य परा मूर्तिस्तृष्णा न द्रविणा
त्पता जरद्गवधनः शंभुस्तथापि परमेश्वरः २ विष्णुशर्मणः संतोषामृततृप्तानां यत्सुखं शांतचेतसां कुतस्तद्धनलुब्धानामितश्चेतश्च धावतां ३ आगमिष्यंति ते भावा ये भावा
मयि भाविताः अहं तैरनुगंतव्यो न तेषामन्यतो गतिः ४ यो मे गर्भगतस्यापि वृत्तिं कल्पितवान्प्रभुः शेषवृत्तिविधाने स किं सुप्तोऽथवा मृतः ५ अप्रार्थितानि दुःखानि यथैवा
यांति देहिनां सुखान्यपि तथा यांति दैन्यमत्रातिरिच्यते ६ पंचमेऽहनि षष्ठे वा शाकं पचति यो गृहे अनृणी चाप्रवासी च स वारिचर मोदते ७ आत्माधीनशरीराणां स्व
पतां निद्रया स्वया कदन्नमपि भक्षानाममृतत्वाय कल्पते ८ सर्वत्र संपदस्तस्य संतुष्टं यस्य मानसं उपानद्गूढपादस्य ननु चर्मावृतैव भूः ९ भगवतो व्यासस्यैते
सर्पाः पिबंति पवनं न च दुर्बलास्ते शुष्कैस्तृणैर्वनगजा बलिनो भवंति कंदैः फलैर्मुनिवराः क्षपयंति कालं संतोष एव पुरुषस्य परं निधानं १० अर्थीकरोति दैन्यं लब्ध्वा शिव
येनार्थपरितोषं नश्यत्यनश्यसंतोषः सुखमास्ते निस्पृहः पुरुषः ११ तन्मूले गुरुतायास्तास्तोर्ध्वंतद्यशस्तदौर्जित्यं तत्सौभाग्यं पुंसां यदेतदप्रार्थनं नाम १२ इति श्रीशा०
संतोषप्रशंसापरिच्छेदः अथ संसर्गप्रशंसा महानुभावसंसर्गः कस्य नोन्नतिकारकः रथ्यांबुजाह्नवीसंगात्त्रिदशैरपि वंद्यते १ इवत्वात्सर्वलोकानां ममत्वान्मगप

क्षितां भयाद्भीतो भाववृत्तिर्दर्शनात्संगतः सतां २ एकैकेचिद्घटितकरणानां पार्श्वसंगात् लभंते गात्रं सम्मेलनमधुं जीवाया संप्रयुक्ता एकेतेषां सहगतिवशानुसारं तान्यंतिकेचिन्नेषां
ज्वलितहृदयाः क्रमेवं पिबंति ३ विभूतिं नैव गच्छंति संगादोषेणला सर्वः आवेष्टितेम हासर्पच्छंदने न विधायते ४ नश्यति अनंगेन संक्षणमप्यधमेः सह पयोपि शोउष्णीहसेमदि
रामप्यते जनः ५ वीणावंशाच्चयंत्रेचं चुयसुखैः गुणैर्विना यः अतिनापि तसंयोगाद्वंशेन नंदरोपया ६ आश्रयवशेन सततं गुरुतां लघुता जायते जनेतोः हिंमवे विध्यसमानाः क
रिणोवतदर्पणे लघवः ७ संसर्गाद्भवति हि साधुताखलानां साधूनां न च खलसंगमात्खलत्वं आमोदं कुसुमभवं मृदेव धत्ते मृद्गंधं न च कुसुमानि धारयंति ८ असाधुःसा
धुर्वा भवति खलु जात्यैव पुरुषो न संगाद्दोषे जन्मनो हि मनुजनताकस्यचिदपि प्ररूढे संसर्गे मणिभुजगयोर्जन्मजनिते मणिर्नाहेर्दोषान्स्पृशति न च सर्पो मणिगुणान् ९ के
षामप्येते संतप्तायसि संस्थितस्य पयसो नामापि न ज्ञायते मुक्ताकारतया तदेव नलिनीपत्रस्थितं राजते स्वात्यां सागरशुक्तिमध्यपतितं तन्मौक्तिकं जायते प्रायेणाधममध्यमो त्त
मगुणाः संसर्गतो जायते १० भर्तृहरेः अम्भः शाखिशाखाह्वी राणावाणी नरश्च नारी च पुरुषविशेषं प्राप्य भवंति योग्या अयोग्याश्च ११ विष्णुशर्मणः इतिश्रीभा० संसर्गप्रशंसा
अथ धनप्रशंसा जातिर्यातु रसातलं गुणगणास्तस्याप्यधो गच्छतु शीलं शैलतटात्पततु अभिजनः संदह्यतां वह्निना शौर्ये वैरिणि वज्रमाशु निपतत्वर्थोस्तु नः केवलं येन ध
न विना गुणास्तृणलवप्रायाः समस्ता इमे १ यस्यास्ति वित्तं स नरः कुलीनः स पंडितः स श्रुतवान्गुणज्ञः स एव वक्ता स च दर्शनीयः सर्वे गुणाः कांचनमाश्रयंति २ भर्तृहरेः व
यो वृद्धास्तपोवृद्धा ज्ञानवृद्धाश्च ये परे ते सर्वे धनवृद्धस्य द्वारे तिष्ठंति किंकराः ३ धाम्नां महत्त्वमर्थार्थी जीवलोकोयं श्मशानमपि सेवते जनेतारमपि त्यक्त्वा निःस्वं गच्छति दूरतः ४
न सा विद्या न तच्छीलं न तद्दानं न सा कला अर्थार्थिभिर्नेता कीर्त्यते धनिनामपि न कीर्त्यते ५ यथामिषं जले मत्स्यैर्भक्ष्यते श्वापदैर्भुवि आकाशे पक्षिभिश्चैव तथा सर्वत्र वित्त
वान् ७ न वित्तं दर्शयेत्प्राज्ञः कस्यचित्स्वल्पमप्यहो मुनेरपि यतस्तस्य दर्शनाच्चलते मनः ८ स्तेविष्णुशर्मणः लक्ष्म्या परिपूर्णोहं न भयं मेस्तीति मोहनिद्रेषा परिपूर्णा
स्येयं दोर्भर्त्याति भर्यासि हिकाले नो ९ भर्तृहरेः भोजे ऽङ्गी तिरस्यचि गुरुलंघने मुखे कटुकतानित्यं धनिनां ज्वरिणामिव १० आलिंगिताः परैर्यांति अप्रखलंति समे पथि अव्यक्ता
नि यमाघते धनिनो मद्यपा इव ११ पातितिवरू धाराशु विधिर्नमिकालेयं किं न कुर्यंति सुभगे कर्मार्थार्थिनो जनाः १२ गुणा गुरुस्तोप्यधो मा लिलिरूः कूपे घटो यथा निर्गु
णोपि भृतः परपज्जनैः शिरसि धार्यते १३ केषामप्येते इतिश्रीभा० धनप्रशंसापरिच्छेदः अथ दुर्जननिंदा खलः सर्षपमात्राणि परच्छिद्राणि पश्यति आत्मनो बि
ल्वमात्राणि पश्यन्नपि न पश्यति १ न विना परवादेन रमते दुर्जनो जनः काकः सर्वरसान्भुंक्ते विनामेध्यं न तृप्यति २ आसस्य परितो वधितानेकाश्च न स्वगुणो यस्य गु
णो क्षितौ दहिन. परदोषकथाभिरल्पकः स्वजनं तोषयितुं किलेच्छति ३ सहजांधदृशः स्वदुर्नये परदोषेक्षणदिव्यचक्षुषः स्वगुणोच्चगिरो मुनिव्रताः परवर्णग्र

हतोघसाधय: ४ एतेमाधवबुद्धे: विषधरतोप्यतिविषम: खलइतिनमृषावदंतिविद्वांसः यदयंनकुलद्वेषीसकुलद्वेषीपुन:पिशुन: ५ अतिमलिनेकर्तव्येभवतिखलानाम्
तीव्रनिपुणाधी: तिमिरेहिकौशिकानामरूपंहिप्रतिपद्यतेदृष्टि: ६ एतेनुयदथो: लघोकृयोनीचप्रथममेवस्वामिनंपराभवति भूमिरजोप्याद्यमुत्थापकमेवसंवृणुते
त्रिगुणस्य उपकृतमनेननसुतरामितसतताममलिनकाचिदपेक्षा होतु:सहस्रमभिज्वलत्सूद्भूतोग्निर्दहत्येव ८ विषमामलिनात्मानोद्विजिह्वाजिह्मगाइव जगत्प्राणहराणि
10 संकस्यनोद्वेजकाखला: ९ दृग्गोचरस्य दुर्जन: परिहर्तव्योविषधरात्कृतोपिसन् मणिनाभूषितसर्पःकिंनोनभयंकर: १० परिशुद्धामपिवृत्तिंसमाश्रितोदुर्जन:परान्
व्यथते पवनाशिनोपिभुजगा:परोपतापंनमुंचंति ११ जीवसमाश्रितोद्बध्यमनवाप्यपात्रश्रयं छिद्रंनरातिमाजोतिदृष्टांतोपिकटीभव: १२ खलानांस्करकानांयदि
विधेयप्रतिक्रिया उपानन्मुखभंगोवादूरतोवाविसर्जनं १३ सुमुखोपिसुवृत्तोपिसन्मार्गपतितोपिसन् सतांवैपादलग्नोपिव्यथयत्येवकंटक: १४ अपूर्वः कोपिकोपाग्नि:
सज्जनस्यखलस्यच एकस्यसाम्यतिस्नेहाद्वर्द्धतेन्यस्यवारिणा: १५ निमिषमपिहृदयहिय: प्रकुप्यतिश्रेयसनस्यापगमेप्रसीदति अकारणाद्वेषिमनोस्तियस्यकथंजनस्तंप
रितोषयिष्यति १६ पादाहतोपिदृढदंडसमाहतोपियंदंष्ट्रयाप्रस्पृशतिततंकिलसर्पमाहुः यस्त्वेवंहितिसर्पः सर्वाद्विवेधपिशुनोत्रमनुष्यधर्माकर्णोपांशुप्रतिहंत्यपांसमूलं १७ नेम्भसादुर्जने
जिह्वाचप्रतिकूलविसर्पिणी पात्रनाशायजेवनिर्मिताकेनदारुणा १८ प्ररोचयतिपरस्मेनार्थ: शक्तिर्विहीनोपिजगदभिद्रोहे तेजयतिशस्त्रधारांस्वयमसमर्थाशिलाछेत्तुं
स्वभावकठिनस्यास्यहितोमोविश्रमोन्नति गुणोपिपरिहिंसायैचापस्यखलस्यच २१ अधःकरोतिदूरेच्छुखलानांहृदयेक्षणात् पतितादूरवनेक्ष्यंतेगुणास्तोयकणा
इव २२ वर्जनीयोमतिमतादुर्जन:सख्यवैरयो: श्वाभवत्यपकारायलिहन्नपिदशन्नपि २३ वक्रतांबिभ्रतोयस्यगुह्यमेवप्रकाशते कथंगुणेः समान: स्यात्सछिन्नोपि
पुन:पुन २४ शिशिरिनिधिनोपिनिसंयत्नादपिसेवितोबहुलहे: तरुणीकचद्वयइनीच: कौटिल्यंनैवविजहाति २५ पात्रमपात्रीकुरुतेदहनगुणोस्नेहमाशुनाशय
ति अमलेमलंनिधत्तेदीपज्वालेवखलमैत्री २६ स्नेहेनभूतिदानेनकृतःस्वस्थोपिदुर्जन: दर्पणश्चांतिकेतिष्ठन्करोत्येकमपिद्विधा २७ यथायथैवखलेहनम्र
श्लिष्टमपसर्पते भजेतथातथानापमहोवैश्वानर:खल: २८ लोकेनोन्नतिमायातिलोकनाथासयोगति अहेतुपरदृशीवृश्चिकस्तुलाकोटिखलस्यच २९ नैवात्मनोवि
नाशंगणयतिपिशुन:परव्यसनहृष्ट: संयाप्यसहस्रविनाशंसमरमुखेनृत्यतिकबंध: ३० दह्यमाना:सुतीक्ष्णेननीचा:परयशोग्निना अशक्तास्तत्पदंगंतुंततोनिंदां [illegible] १०
प्रकुर्वते ३१ खल:सत्क्रियमाणोपिददातिकलहंसतां दुग्धधौतोपिकिंयातिवायस:कलहंसतां ३२ केषामप्येते नविनयममतंकर्तुमत्रप्रयत्नस्यातेपिसज्ज
तिनकटुताभावंनिवसितोपिपयोहृदे गुणापरिचितांमाधुर्यावाणींनजल्पतिदुर्जनेनस्थिरमपिखलाध्यातेलोहकुत:कनकाकृति: ३३ भर्तृहरे: इतिश्रीशा॰दुर्जननिंदा

[illegible]

अथ कृपणनिंदा यदर्थं तैः परिक्लेशैरर्जितं यन्न भुज्यते विभज्यते यदन्येभ्यः कस्यचित्कापुरुषेन १ यत्कोपमरतिं स्तोकैः तत्क्षमां मोक्षं अजागरं नलकृनेकदर्पाणां हृदयस्याधिदेवतः २
एतो लोभैद्रस्य मत्सु:शाली गोष्ठां वपुं जयतः धराः दुःख्यानि लीविव हसति स्वपतिं पुत्रवत्सलं ३ धारामहस्य नंदनोऽदुद्रदितो दुःखतम यक्किमपि पिचितमनिधोरं वसुधातले
पाकोविरमतिनाद्यापि यलेभ्यः ४ मंद्रादेवस्य दृष्टतायदुमुद्धे कोपनिषसस्य सहजमर्मालिनस्य कृपणस्य कृपाणस्य केवलमाकारतो भेदः ५ गोपभद्रस्य कृपणस्य सम
दीनामपि भोक्तारः सति केचिदिति निपुणाः जलसंपदो गुणाः यांति वणां शाखदोषाः ६ प्राप्तानपि न भजंते भोगान भोक्तुं स्वकर्मभिः कृपणाः द्राक्षापाकसमये मुखपा
प्रभवंति काकानां ७ एविगुणस्य त्यागभोगविहीनेन धनेन अनिनोऽर्थाः यदि भवाम: किं न ते नैव धनेन अनिनो वयं ८ कृपणेन समो दाता न भूतो न भविष्यति अस्पृशन्नेव
वित्तानि यः परेभ्यः प्रयच्छति ९ यो न ददाति न भुंक्ते सति विभवे नैव तस्य तद्द्रव्यं तृणमयकृत्रिमपुरुषो रक्षति सस्यं परस्यार्थे १० कृपणेन शवेनेव मृतेनापि न दीयते मां
संवर्द्धयतानेन काकस्योपकृतिः कृता ११ उदारचरितस्यापि त्यागचित्तः कृपणोऽधिकः एकोऽधनं ततः प्राणान् अन्यः प्राणात्ततो धनं १२ नोपभोक्तुमपि क्लीबो जानाति सुधिवां स्त्रि
यं ग्रामे विराग यत्येव यमन्न पिकामिनी १३ केषामप्येते इति श्रीशा० कृपणनिंदापरिच्छेदः अथ याचकनिंदा देहीति वक्तुकामस्य यद्दुःखमुपजायते दाता चेत्तद्विजा
नीत दद्यात्स्वपिशितान्यपि १ कस्यापि येषुमलिनं वक्त्रं दीनावागद्गदस्वरः मरणे यानि चिह्नानि तानि चिह्नानि याचके २ आतद्वीतरलो यथा स्वजनेवेराजसर्व
याचस्मादिक्रमशालि वाहनमहीतनुं जनो जादयः अवसंतं चिरजीविनो न विदिताः लिविधजीवात्मनो मार्कंडध्रुवलोमशप्रभृतयः स्वच्छप्रभूता युगः ३ उद्दीनाग्र्यराष्ट्र
त्राः सुखफलान्याराद्विकीर्णान्यधः पर्यस्तापतितायशःस्तविकाः संपन्नतापञ्छवाः प्रणोयाप्रसतःप्रमोदहृरिणः छायाकृपालंगता देशान्यमतंगजेन महताभग्ना
भिमानद्रुमे ४ विद्यावतः कुलीनस्य धनेयाचितुमिच्छतः कंठेपरावतस्येव वाक्कुठोतिगतागतं ५ दक्षिणाशां प्रवृत्तस्य प्रसारितकरस्य च तेजस्तेजस्विनोऽर्कस्य हीयते
स्य का कथा ६ गुरुतामपि यातियश्चतः पुरुषस्तद्विदितं मयाधुना अनुलाघवहेतुरर्थितानमतेऽलिष्ठनिशाम नागपि ७ साधुरेवार्थिभिर्याच्यः क्षीणाविभवोऽपि सर्वदा भु
केपि हि नदी मार्गः स्वन्मते सलिलार्थिभि: ८ तृणादपि लघुस्तूलस्तूलादपि च याचकः वायुना किं न नीतोसौ मामपि प्रार्थयिष्यते इति श्रीशा० याचकनिंदा
अथ दारिद्र्यनिंदा उत्यायेति हे दारिद्र्य नमस्तुभ्यं सिद्धोऽहं त्वत्प्रसादतः पश्याम्यहं जगत्सर्वं न मां पश्यति कश्चन। २ इहलोकेपि धनिनां परोपि स्वजनायते स्वजनोपि
दरिद्राणां तत्क्षणाद्दुर्जनायते रोगी चिरप्रवासी परान्नभोजी परावसथशायी यज्जीवति तन्मरणं यन्मरणं सोस्य विश्रामः ४ परीक्षसत्कुलं विद्या शीलं सौर्यं स्व
रूपतां विधिर्ददाति निपुणः कन्यामिव दरिद्रतां ५ दारिद्र्यानलसंतापः शांतः संतोषवारिणा याचकाशाविघातांतर्दाहः केनोपशाम्यति ६ अर्थानसंति न च

मुंचतिमांदुराशादानान्नसंकुचतिदुर्ललितंमनोमे याञ्चाचलाघवकरीस्ववधेचपापंप्राणाःस्वयंव्रजतकिंनुविलंबितेन ७ माघकवेः मारोदीश्चिरमेहिवत्सरुदितान्दृष्ट्वाय
बालानिमानायातस्तववत्सदास्यतिपिताग्रेवयर्कैवासमी अत्रत्वंगृहिणीवचांसिनिकटेकुड्यस्यनिःकिंचनोनिःश्वस्याश्रुजलप्लवप्लुतमुखःपांथःपुनःप्रस्थितः ८ कस्यापि
ऽस्मिन्गृहपञ्चकेयदिनासौवेश्मनःशार्मकैर्तांस्मृतलमत्रनाथभवतःकैप्पलालोत्रयः दंपतीरीतिजल्पतोर्निशियदाचोरःप्रविष्टस्तदालब्धंकर्पटमन्यतस्तदुपरिक्षिप्त्वा
ट्निर्गतः ९ वृद्धोनःपतिरेषमंचकगतःस्थूणावशेषंगृहंकालोभ्यर्णजलागमःकुशलिनीवात्सापिवत्सस्यनो यत्नात्संचिततैलबिंदुघटिकाभग्नेतिपर्याकुलाहृ
॥ ष्टागर्भभरालसांनिजवधूंश्वश्रूश्चिरंरोदिति १० श्रेयालुब्धनिनमयानस्तुतया सापिनोप्यानमया अहमपिनतयानतयावदराजन्कस्यदोषोयं ११ दारिद्र्यदोषः
केषामप्येते चांडालस्पर्शदारिद्र्यभावेनैवाह्माविह चांडालस्पनग्रथक्लान्तिर्दारिद्रिनप्रयच्छति १२ इतिश्रीशार्ङ्गधरविरचितायांपद्धतौदारिद्र्यनिंदापरिच्छेदः
अथमूर्खनिंदा यस्यनास्तिस्वयंप्रज्ञेति तस्मैदेवनमस्तुभ्यमिति भ्रांतंयाच्ञ्यकातरोत्रिभर्तृहरेः ३ वलिभिर्मुखमाक्रांतंपलितैरंकितंशिरः गात्राणिशिथिलायं
तेतृष्णैकातरुणायते ४ नास्त्यन्यातृष्णयातुल्या कापिस्त्रीसुभगाक्वचित् याजरांतमपिमुंचतीभवत्येवाधिकप्रिया ५ अनादंताःश्रिताकेशायनिरोधःपदेपदे
पातासनमिमंदेहंतृष्णासाध्वीनमुंचति ६ तस्मैदेवनमस्तुभ्यंयातांसर्वस्यसर्वदा उत्पादयस्यफलेनगोःपदेसागरभ्रमं ७ धनेषुजीवितव्येषुस्त्रीषुभोजनवृत्तिषु
अतृप्तमानवाःसर्वेयातायास्यंतियांतिच ८ अपिसह्रूपःप्रातमदिस्थूलमपिस्थिरं तद्धामीकरोतित्वतृष्णेकामिनेयेनानतोस्मयम ९ केषामप्येते इतिश्रीशार्ङ्गु
धरविरचितायांपद्धतौतृष्णापरिच्छेदः अथलोभनिंदा लोभःसदाविचिंत्योलुब्धैःसर्वतोभयंदृष्टं कार्याकार्यविचारीलोभविमूढस्यनास्त्येव १ अतिसो
हसमतिदुःकरमसाध्यंसदानमर्थानां योपिददातिशरीरंनददातिवित्तलेशमपि २ मेघाइयातिलुब्धाभवंतिधनलवप्राप्तिवहुतृष्णा तृणलवमिवनिजदेहं
त्यजंतिलेशोनवित्तस्य ४ सत्यप्रणामतपोभिःसत्सज्जनैःयात्र्यवेदैर्निर्जितः लोभोबहुप्रविष्टःकुलिशोहृदयंकिरातानां ५ दोषैर्दृश्यते नास्त्यर्थमर्थार्थितयालुब्धमु
देजयेज्जनं अर्थिदत्ताशालनश्रीमध्यमानोपतज्जीहिवे ६ प्रायेणधनिनामेवधनलोभोनिरंतरं पश्यकोटिद्वयोपेतंलक्षायप्रणतंधनुः कपोलेप्येतौ इतिश्री॰लोभ
निंदा अथदेवव्याख्यानं डग्राग्रेनेति नमस्यामोदेवेति २ खल्वाटोदिवसेश्वरेसेति ३ मजुत्वेभसियाउमेरुधिरवांशागृहणपत्याहवेवाणिज्यंकृषिसेवनादिसकलाविद्याः
वलाशिक्षितु आकाशंविपुलेप्रयातुखगवत्तन्यात्र्ययत्नंपरंनाभाव्यंभवतीहकर्मवशतोभाव्यस्यनाशःकुतः ४ एतेभर्तृहरेः द्वीपादन्यस्मादपिमध्यादपिजलनिधे शिव
र्दिशोप्यंतात् आनीयझटितिघटयतिविधिरभिमतमभिमुखीभूतः ७ भागधेयंप्रस्तूयेतमाभूरोमाचपंडित शूराश्चकृतविद्याश्चवनेसीदंतिपांडवाः ८ नकेवलंम ११

नुप्येषु देवे दैवे यपि घमुः सहमित्रे धनाध्यक्षे च धर्मं आचरणेोहरः ९ गजभुजंगमयोरपि बंधनं शशिदिवाकरयोर्ग्रहपीडनं मतिमतां च विलोक्य दरिद्रतां विधिरहो बलवानिति मे म
तिः १० अरक्षितं तिष्ठति दैवरक्षितं सुरक्षितं दैवहतं विनश्यति जीवत्यनाथोपि वने विसर्जितः कृतप्रयत्नोपि गृहे न जीवति ११ सच्छिद्रो मध्यकुटिलः कर्णः स्वर्णस्य भाजनं छि
धिर्देवं निर्मलनेत्रं यायं कज्जलभस्मनः १२ भागवंतौ जगन्नेत्रे सूर्याचंद्रमसावपि यस्याक्षतत एवास्तं निक्षमिः केन लंघ्यते १३ दंडिनः प्रियसखि विधियंदरदेशान्तप्रयातपरंपरा
पारियवलेचिंतावक्रे विधाय विधिः खलः मदमिव चलाक्षिं कृत्वा प्रगल्भकुलालवक्रमर्पितमनोनो जानीमः किमत्र करिष्यति १४ बिजितकायाः यन्मनोरथमातेरगो
चां न स्पृशंति कवयो गिरापि यत् स्वप्नवृत्तिरपि यन्न कुत्रैमाली लयैव विदधाति तद्विधिः १५ इतिश्रीशा० दैवाख्यानं अथोद्यमाख्यानं न दैवमिति संचिंत्य त्यजेदुद्योग
मात्मनः अनुद्यमः कृतस्तैलं तिलेभ्यः प्राप्तुमिच्छति १ उद्योगिनं पुरुषसिंहमुपैति लक्ष्मीर्दैवं हि दैवमिति कापुरुषा वदंति दैवं निहत्य कुरु पौरुषमात्मशक्त्या यत्ने कृते य
दि न सिद्ध्यति कोत्र दोषः २ कृत्स्नमिद्रस्य विहाय पौरुषं यो हि दैवमेवावलंबते प्रासादसिंहवत्तस्य मूर्ध्नि तिष्ठंति वायसाः ३ उद्यमेन हि सिद्ध्यंति कार्याणि न मनोरथैः न
हि सुप्तस्य सिंहस्य प्रविशंति मुखे मृगाः ४ पूर्वजन्मजनितं पुराविदः कर्म दैवमिति संप्रचक्षते उद्यमेन तदुपार्जितं चिराद्दैवमुद्यमवशं न तत्कथं ५ दैवं पुरुषकारेण साध्य
सिद्धिनिबंधनं यो लिक्रमितुमिच्छति स लोके नावसीदति ६ योजनानां सहस्राणि नु शनैर्गच्छेत्पिपीलिका अगच्छन्वैनतेयोपि पदमेकं न गच्छति ७ कामपि श्रियमासाद्य
यस्तु हृष्टो न चेष्टते तस्य जातिं तु न श्रेयो बीजभोजि कुटुंबवत् ८ केषामप्येते संपदां सुस्थितेति असंपादयतेति माघकवे इतिश्रीशा० उद्यमाख्यानं अथ प्रकी
र्णाख्याने दानाय लक्ष्मीः सुकृताय विद्या चिंता परब्रह्मविनिश्चयाय परोपकाराय वचांसि यस्य वंद्यस्त्रिलोकीतिलकः स एव १ गतादेवानां निःकलंककलयैव सौ
प्य संपुत स खलु पूज्यते जनैः भद्रपत्रपजलजोपि धार्यते शंकरेण शिरसा निशाकरः २ शा० अत्यंतमुग्ध दुर्वादोयः प्रियवदने स एव परिहासः इतरेतरजन
न्यायोऽस्मः सो गुरुः सभयोऽथ पः ३ गोवर्द्धनस्य अहो बत महत्कष्टं विपरीतमिदं जगत् येनापत्रपते साधुरसाधुस्तेन तुष्यति ४ दातारं कृपणं मन्ये मृतोप्यर्थं न
मुंचति अदाता गुरुवत्त्यागी धने संत्यज्य गच्छति ५ एतो मासस्य दातव्यं भोक्तव्यं सति विभवे संचयो न कर्तव्यः पश्येह मधुकरीणां संचितमर्थं हरंत्यन्ये ६ असदृश
भे लोसहस्रं त्यागिनमनुरागिणो विशेषज्ञे यदि नाश्रयति न तं श्रीः श्रीरेव हि वंचिता तत्र ७ यास्त्व सम्यग्निपतेपि संख्यावधिविजृंभते ईदिरामंदिरे मेघो कथं स्यास्य
तिसाविरम् ८ रक्षंति कृपणाः पाणौ द्रव्यं प्राणमिवात्मनः तदेव संतः सततमुत्सृजंति यथा मलं यद्दिया यदि का चिंबु(ता)राकोदरहरणे गुकोप्यानमायाति हरोमद्
मजिहंतेइतिव २



मजिहंतेइतिव

तिभुवन १० दद्लोपुष्प्रमानस्यपठस:पुलकोनवेत आत्मनश्च परेषां च धिक्रुलागं पोरुषं च व: ११ नतद्भुतं नतसीतं नतत्सुभ्रं नतक्रूतं यन्मांसमक्षिसक्षीरं वनितायाजिवर्जि
काल: तं १२ दुर्जनदूषितमनसां पुंसां सुजनेपिनास्ति विश्वास: पातीः पयसा दग्धो दध्यपि फूत्कृत्य भक्षयति १३ करोति निर्मलाधारस्छ स्वापि महद्धैतां अंबुनोबिंदुरम्भो
पिशुक्तो मुक्ताफलं भवेत १४ अत: कदापि लघुरपि सहनैय: पुमान्संसजति स भवति सद्यो वंद्य: सर्षपद्रवसर्वलोकस्य १५ किं लघुलगुरुत्वाभ्यां चरमोपि गुणो गुरु:
केतकीकुसुमे पत्रलघुपत्रे गुणो गौरवं १६ पतितोपि राहुवदने तरणिर्बोधयति पद्मखंडानि भवति विपद्यपि महतामंगीकृतवस्तुनिर्वाह: १७ नि:सारस्य पदार्थ
१२ स्य प्रायेणाडंबरो महान् नसुवर्णे ध्वनिस्तादृग्यादृक्कांस्ये प्रजायते सत्वधनो विपदि स्वरूपं योन मुंचति स जलमर्ककरैस्तप्तोपि हिमं देहं नशीततां १९ मासि मासि समासा
घपक्षयोरुभयोरपि तत्रैक: शुक्लपक्षो भूयशा: पुष्टिं प्राप्यते २० सो भाग्यविरलस्यापि समकर्मगुणेष्वपि स दृश्यते शादायुधाज्ञाना: येकोप्यत्रैव कथ्यते पतितोपि क
राघातेस्तस्तयेव कंदुक: प्रायेणाहि सुवृत्तानामस्थायिन्यो विपत्तय २२ पदस्थितस्य पद्मस्य मित्रे वरुणभास्करौ पदच्युतस्यतस्यैव क्लेददाहकरावुभौ २३ वनानिद
हतेवह्ने: सखाभवति मारुत: स एव दीपनाशाय कृशे कस्यास्ति सौहृदं २४ गत: स कालो यत्रासीद्यत्नात्कल्पवाणिविना: ईदृशं फलेभ्योपि स्त्रियामोधुनावयं २५
य: भो भो जनमाक्रिश्वरति शशिवैरविं विभवो दानपतिश्च नापस्य स्तनपस:फलं २६ अपयतितरामुपेत: स्वच्छप्रकृती नामवयलेशोपि अथाभुद्धि जतेवसु: शशकेनराज:
कृतोनापि २७ शाद्विसमग्रनिशाकरकरस्नातस्तनितिमिरसंचयाऽऽरजनी जलदानां किंतार्कामपि दिनसच्छायां न दूरयति २८ यमुन्नतलोगत्वा सद्धावूनन भीमराणात
द सिंहात्पातप्रहारोपि नम्रगात्ताभिरोहणां ३० लवेन्नोच जनानुरागमसाहस्याप्तुमंदाद: कानोमानदमानहानि रिपवी मृ: किं लवदेकगमु: गुंजापुंजपरंपरिचया
द्भिल्लीजनैर्हृत्रिंतो मुक्तादामनधामधारयतिकिं कंठकुरंगीदृषा: ३१ केषांमध्यते इतिश्रीशार्ङ्गधरविरचितायां पद्धत्यां प्रकीर्णव्याख्यान परिच्छेद: अथ समस्याव्याख्यानं
सहस्रशीर्षापुरुष: सहस्राक्ष: सहस्रपात् दक्षितश्चाकांडछिन्नस्तयसे मेविसर्पति १ कस्यापि सहस्रशीर्षेतिपदद्वयं समस्या कामं कामदुघे धुक्ष्व मित्रावरुणा
धारेद्रस यव वयं वीरवत्तानेन सर्वा कामानशीमहि २ इति पादद्वयं समस्या असमाने समानत्वं भविना कलहे मम इतिमत्वा ध्रुवं मानीमृगान्सिंह: पलायते ३ कस्यापि पिव
पिवाठ: मृगान्सिंह:पदैकं समस्या विद्यायां दुर्मदो येषां कार्पण्यं विभवे सति तेषां दैवाभिसन्नानां सलिलादग्निरुत्थित: ४ कस्यापि सलिलादग्निरितिपदैकं समस्या १२
दामोदरकराघातविह्वलीकृतचेतसा दृष्टं चाणूरमल्लेन शतचंद्रं नभस्तलं यायाभट्टस्य शतचंद्रं नभस्तलमितिपदैकं समस्या ग्रीष्मभीष्मोरुसंतापभूम्न

कज्जलेकमलं दृष्ट्वा काननं हसितं श्रुतं कपटेशतगुणाप्रोक्ता कविदूरे किमद्भुतं कविदूरे विशेषेण दूरीकृते किमद्भुतं ॥

स्थानेन रूपयोः अन्योन्यालापसुखिनो मूनोऽश्वं द्रावते रविः ६ मूनोऽश्वं द्रावते रविरिति पदैकसमस्या सीतासमागमोत्कंठाकलितात्मप्रभञ्जनः राघवः शरागारैः समुद्रा
दग्निरुत्थितः ६ समुद्रादग्निरुत्थितपदैकसमस्या कस्यापि स्वस्तिस्त्रियेदेवाय जगदेवाय भूभुजे यद्यशः पुंडरीकान्ते गगने भ्रमरायते ० गगने भ्रमरायते इतिपदै
कसमस्या कस्यापि यत्कंठे [illegible]लेविराजितितरां शीर्षे च मंदाकिनी वामांगे गिरिजाननं कटितटे शार्दूलचर्माम्बरं मायायस्य हरागात्त्रिजगत्सर्वमखिलं तस्मै नमः शंभवे जं
बूवज्जलबिंदुवज्जलजवज्जंबालवज्जालवत् ९ कस्यापि चतुर्थपदसमस्या कस्तूरीतिलकं ललाटरचितं नासाग्रमौक्तिकं निर्मलं वक्त्रं यत्र विराजते श्रपाणामनिषां दृष्टिं गापि यां पुनः
पुंसां मानसमत्स्यबंधनविधौ भातेव तेस्मे स्वयं जंबूवज्जलबिंदुवज्जलजवज्जंबालवज्जालवत् १० गर्गान्वयसमुत्पन्नश्रीधरपंडितस्य सूनोर्विश्वनाथकवेः र
थस्यैकं चक्रं भुजगयमिताः सप्ततुरगा निरालंबो मार्गश्चरणरहितस्सारथिरपि रविर्गच्छत्यंतं प्रतिदिनमपारस्य नभसः क्रियासिद्धिः सत्वे वसति महतां नोपकरणे ११
चतुर्थपदसमस्या विजेतव्या लंका चरणतरणीयो जलनिधिर्विपक्षः पौलस्त्यो रणभुवि सहायाश्च कपयः तथाप्येको रामः सकलमवधीद्राक्षसबलं क्रियासिद्धि
स्सत्वे वसति महतां नोपकरणे १२ चतुर्थपदैकसमस्या अस्माकं जलजीविनां जलमिदं सद्दाजिराजिघ्नजैः पानं संपररक्षपानमनसा लिप्तैः पतीनां क्षयः मत्वेवं मह
राजदेव नृपते त्वत्क्षेत्रयात्रोत्सवे मत्सी रोदिति मत्स्यिका च हसति ध्यायंति वामभ्रुवः १४ आनंददेवानां चतुर्थपदसमस्या स्फुरिते जठरे विश्वो नवनीतभुजः शि
शोः मक्षिकाघातेन कंपितं भुवनत्रयं पदद्वयं समस्या १५ श्रीधरस्य रामाभिषेके मदविह्वलाया करश्च्युतो हेमघटस्तरुण्याः सोपानमार्गमासाद्य करोति शब्दं
ठंठंठंठंठंठंठंठंठंठः १६ इति पदैकसमस्या उन्नमय्य सकचग्रहमास्ये चुंबति प्रियतमे हठवृत्त्या हुंहुहूंनममेति युवत्या कूजितं भयति मानधनायाः तृतीयप
दसमस्या कीर्तिः कुंदनिभा कपाटकठिनं वक्षस्स्थलं विद्विषां स्थाने रणविजनं मनोरमगुणा कीर्तिर्मनोज्ञं वचः श्रीमद्दीरमयो भलेत्रभवतः सर्वं क्रमाद्दूतलेगंगा
वत्कजगडुवरुनवरूजे यवत्कयवत् १८ प्रलयमहाथकराबर्हिगोलानां चम्मसकलभूमिरुहा चिलसन्तिदयदहनाथलिरिहन्नवाहः परंपरया भुवरे
प्रलयमहाथकराबर्हिगोलानां चम्मसकलभूमिरुहां इति पदैकसमस्या १९ सुरतायनमस्तस्मै जगदानंदहेतवे आनुषं[illegible]गिफलं यस्य भोजराजभवादृशाः २०
इति पदद्वयं समस्या अतसीपुष्पशंकाशं वीक्ष्य जलदागमे वियोगेपि जीवंति न तेवा विद्यते भयं अतसीपुष्पेति समस्या २१ मम करग्रहणाय फणीन्द्र
तं यदि न राघवतोप्यधिरोहति सखि वा दैवमनुन्नममजीवितं शापाकमंगमयं कठिनं धनुः २२ कस्याप्येते पदैकसमस्या अपदप्रहेलिकाप्रकृतिकृत्याभ्यां
अपदो दूरगामी च साक्षरो न च पंडितः अमुखस्पष्टवक्ता च यो जानाति स पंडितः १ अत्रलेखवक्तपत्रं पुंडरीकतं वने जातो यवने सः क्रो यवने तिष्ठति निम्नशः पाणप

विराजराजपुत्रारेर्नामाक्षरचतुष्टयं पूर्वार्द्धं तव शत्रूणां परार्द्धं तव वेश्मनि १ विराजो गरुडस्तज्जा विष्णुस्तत्सुतो कामावतारः प्रद्युम्नस्तस्य शत्रुर्संबुजयेति पूर्वार्द्धं मम सुः परार्द्धं जयेति।

३

श्रीनचसावेश्यायोजानातिसपंडितः २ कस्यापि अत्र अयो का गोपालो नैकगोपालत्रिशूलीनैवशंकरः चक्रपाणिः स नो विष्णुर्यो नाजानातिसपंडितः अत्र महोत्सा
प्रकटीकृतः ३ उद्धि । ध्वंशिय निर्मोल्यं यमनं शवकर्परः काकविष्ठासमुत्पन्नापंचैते तिमविपविचित्रिणाः उच्छिष्टं शुद्धं शिवनिर्माल्यं गंगा वमनं मधु शवकर्परं पद्मं
वटं काकविष्ठासमुत्पन्नापिप्पलादयः इतिप्रकटीकृतः विजितात्माभवद्वेषिगुरुपादहतोजनः हिमापहामित्रधरै ऽप्याप्तं योमामभिनंदति ५ द्वंद्विनः विनागरु
डेनाजितः इंद्रः तदात्माभूवः अर्जुनः तद्वेषीकर्णः तद्गुरुः सूर्यः तत्पादहतः तत्किरणासंतप्तः हिमापहाग्निः तदमित्रं जलं तद्धरामेघाः इतिप्रकटीकृतं कानिच्य
गाक्षीप्रियविप्रयोगेनुनिशापारमपारयंती उऊजुमारायक्रेणाकीर्णाम्हंगांकमालो कथयानेरहासीत् ६ कस्यापि धीराणां किमर्थमहासीत् यतोयंगीतादि
13 योमृगोमदुःखेगीतमाकर्णयितुमागमिष्यति तदा चंद्रो निःकलंकः स्यात्तन्मुखसाम्यमाप्स्यते त्प्रियविप्रयोगे संतापकारी मे हिमांशुः अतो सदशा अकंकं द्रमसो
मन्मुखसाम्यमाभूत् इतिधीराणामहासीत् इतिप्रकटीकृतोऽर्थः तत्पालितानःकंठेनितांतस्थूलमाश्रितः गुरूणां सन्निधानेपिकः कूजतिमुहुर्मुहुः ७ धर्म
धी: दासस्य अत्र कलः प्रकटीकृतः अयलोक्य स्तनौ वधूर्गुंजाफलविभूषणो निःश्वस्यरोदितुं लग्ना कुतो माधकुटुंबिनी ८ धर्मदासस्य शबरस्त्री पुत्रजायायाः स्त
नौगुंजाफलैरलंकृतौ दृष्ट्वा कुतोनिःश्वस्यरोदयतो मम सुत्रस्तनामनुरक्तस्त्याक्षीणतांगतः यथाग मान्यिनिहत्यगजमुक्ताफलाहारैः स्तनो विभूषयितुं नालंमत्र
तौ निःप्रयास्या शंगुंजाफलैर्विभूषयति पुत्रेचक्षीणेसति लदर्जितनिर्वाहस्तेनैः सर्वस्यापि कुटुंबस्य जीवितसंदेहः अतो माधकुटुंबिनी दुःखिता निश्वस्य
रोदितुंलग्ना इतिप्रकटीकृतोयमर्थः गीत्वाकिमपिमाधःश्रृंगं जग्राह तत्क्षणात् हरिणस्य तामप्यसमीक्ष्यो धनकार मे गीमपि लज्जिता माधी ९ शार्ङ्गधरस्य
अत्रार्थः माधः किमपि अद्भुतं गीत्वा गीतमूर्छया विलीनचित्तस्य तत्क्षणात् हरिणस्य शृंगं जग्राह किमर्थं जग्राह अहो मह्गीतसुखितस्त्वं याचकस्य मे इदं शिरोद
नं देहि अयं तं हरिणं शिरोदानाय उद्यतं कैकांसमीक्ष्य तज्जायाहरिणीपसुर्भर्तुर्निजशिरोदानायउद्यतकराजाता तां समीक्ष्य माधस्य सार्थं चारिणी माधी
लज्जिता केनहेतुना लज्जिता १० यतः अयंहरिणो दाता हुयं च हरिणीपतिभक्ता दातुर्याया मत्कांतोयाचकः अहं च याचक जायाव रमेतेपशवो न वयंमनु
ष्या इतिलज्जिता अथ अथमोर्थः अथवा माधजायापरिणीतः पुरुषोमृतः सचविद्यमानः संग्रहीतो द्वितीयः पुरुषः शिरोदानायोद्यतहरिणं विलोक्य
चिंतितवती अतोनिजकांतवियोगासहिष्णुः शिरोदानायोद्यतकरापतिभक्तावरमियं हरिणी पतिरणित प्रियमरणे पि जीविता संग्रहीतभर्तृकाच अस
विरुंगं वा हनं यस्य त्रिकुचायस भूषणं सौलपायामभागेनयोदेयस्तव रक्षकः विष्णुभोहंरुंसो गंगाहंडः त्रिशूलं कुकमंलंडलं चक्रं सरस्वती लक्ष्मी पापा पार्वतीतिप्रकटोर्थः

शिव
१३

तीचाहं मानुषीति लज्जिता । इति द्वितीयोर्थः । अथ यद्वा इति चिंतयंत्या तया वतो येन कर्णौ नमीतं मुक्तं तस्मै दातुः कर्णौ अस्य पुरो याभ्याम् आये कर्णेन प्रसारितौ याभ्यां नीरसकठिन
कुक्षिशास्त्र अंगास्य पुरः कर्णौ प्रसारितः अनुचिते स्तनं मृदेन स्तनेप्यनुचिते अतस्तया विचारितं तज्जः स्वभाववक्रपरीया वक्रे जानन्मृगपूष्यपतिर्निजशिरोदाना
यदुद्यतकरो यातः अतो याधीतं हरिणं चतुरं ज्ञात्वा तेन व्याघ्रं मूर्च्छितं ज्ञात्वा स्वीयं दृष्ट्वा लज्जिता इति तृतीयोर्थः इति प्रहेलिका अथापह्नुतिः रुचिरस्वरवर्णपदा
रसभाववती जगन्मोहरति किं कान्ता नहि नहि नहि वाणी मधुरस्थली लस्य १ सीकारं सि जनयति ग्रमाय सभरं तनोति रोमांचं नागरिकः किमु मिलितो नहि
नहि सखि हेमन्तः पवनः २ धर्मदासम्पेतो मितिमेघो निततरामपतितया नैवपाकयतेस्यानुं उत्कंठिता सितरले नहि नहि सखि पिच्छिलकंथा ३ दुस्थपह्नुतिः अथ
ह्वारे केशवं पतितं दृष्ट्वा द्रोणा गाहधमुपागतः रुदंति कौरवाः सर्वे हाहा केशव केशवः १ कस्यापि केजले शवं मृतकं द्रोणाः कृष्णकाकः कौरवाः शृगालाः इ
तिसुबोधमेतत्पद्यं अथ यस्य मधुनि पत्रमरातिः पीतं महो नगरास्य ददाह यस्य बभूव नयंकर् हम आपातु सवः शिवलोचनवह्निः ३ कस्यापि दुरन्वयः सत्स्मः वंधु
पायात् यस्य अंबरं पीतं यस्य गेहं अंबुनि यस्य पत्रे अही नगरास्य अरातिः यस्य वधूः अ[illegible]जा यस्य तनयं हरलोचनवह्निर्ददाह इति सुबोधमेतत्पद्यं लक्ष्मी
यादो निधेर्यादो नाथ याचे चित्तं कवः विभ्रती श्रीवो मोघा जडे बाधवनिमज्जति ३ कस्यापि लक्ष्मीः यादो निधेः समुद्रस्य यादः जलजंतुः अदोयवः याद्रोचितं
नयतो श्रीवरेभ्यो विचक्षणेभ्यो विभ्रती अश्मती जडे बधे वकदर्पे बवनिमज्जतीति भक्ति इति सुबोधमेतत्पद्यं पानीयं पातुमिच्छामि त्वत्तः कमललोचने य
दि दास्यसि नेच्छामि नो दास्यसि पिबाम्यहं ४ कस्यापि यदि दासी असि नइच्छामि नो दासी असि पिबाम्यहं इति सुबोधमेतत्पद्यं नदीजलं केशवनारिकेतुने
ओ अयं इतिप दछेदः ५ गाह्वयो नाम नगारिसूनुः एषांगना वेषधरः प्रमाथी जित्वा वयं नेष्यति वाद्यगावः ५ भारतस्य नामभोनदीज भीष्म एषः दृश्यमानः अंगनावेषधारः शिखंडि इति सर्वेषामि
धारिलं केशवनारिकेतुः वानरध्वजः नगाह्वयः अर्जुनसमायातः किंभूतः नगारिसूनुः इंद्रपुत्रः भो भो कौरवाः अयं प्रमाथी हंता अथ वा पुष्पान् जित्वा तियकारलोपः
गा नेष्यति इति सुबोधमेतत्पद्यं चंचत्कारथानीलनीराजपुतं स्तत्तंधावुजोद्भासितं नित्यं रोदुग्धयोः लापस्मरं चिरं या वानिद्रांसे चित्तं क्षीराम्भोनिधि गेहं सहस्रदल
सत्पर्यंक विश्रांतिभाजं याद्धःकमलांगसंगशयनं तन्नीलरोचिर्महः ६ शार्ङ्गधरस्य अस्याख्या तन्नीलरोचिः श्यामप्रभं महः तेजः इंद्रवलक्ष्मणं वो युष्मा
न्पायात् तत् किंभूतं कमलांगिसंगिशयनं लक्ष्मीसनाथशय्यं पुनः किंभूतं सहस्रदलसत्पर्यंक विश्रांति सहस्रफणादिव्यशयने योगस्थितं पुनः क्षीरांभोधि
अहिरिपुपतिकांता तातत्वंचक्रकांता हरत्नयनिहंत प्राणदातध्वजस्य सखिसुतकांता तातसंपूज्य कांता पितृशिरसि वहंती भीष्मसूनोः पुनातु १ (किंभूतं)

गरं दुग्धसमुद्रनिवासिनं पुनः किंभूतं धाम्नानाभीसरोरुहस्थेन ब्रह्मणा अभिसंसेवितं अध्यासितं पुनः किंभूतं षोडशगोपपत्नीभिः चर्चितं षोडशानां कमलैर्मनोहरं षोड
शानां गोपपत्नीनां विभूतिः चत्वारो हस्ताः द्वौ चरणौ विष्णोः तावंत एव ब्रह्मणः द्वौ करौ द्वौ चरणौ लक्ष्म्याः एवं षोडशगोपपत्नीनां पद्मरुचिरं पुनः किंभूतं नित्यं अधिनाथितं पुनः
किंभूतं सप्तभुजोद्भासितं सप्तकमलशोभितं सप्तानां भुजानां विहृतिः चत्वारि मुखानि ब्रह्मणः एकं नाभिसरोरुहं एकं विष्णोर्मुखं एकं लक्ष्म्याः मुखं एवं सप्तभुजोद्भासि
तं पुनः किंभूतं चंचद्द्वादशनीलनीरजयुतं शोभमानद्वादशनीलोत्पलयुक्तं द्वादशनीलनीरजानां विहृतिः अष्टौ नयनानि ब्रह्मणः द्वे विष्णोः द्वे लक्ष्म्याः एवं
चंचद्द्वादशनीलनीरजयुतं अत्रापह्नुतिरलंकारः इति सुबोधमेतत्पद्यं विकसति नयनाभ्यां कोकवंधपंकजं च यस्य ध्यायति चरणाब्जं अब्जवध्वं पयोधेः उरसि लसति
१५ लसति यस्य श्रेयसां संप्रदायः सफणिनमभिशेते पद्मयापद्मनाभः ७ अभिराम पशुपतेः अस्य वाराः सपद्मनाभः पद्मया सह फणिनं शेषं अभिशेते यस्य
नयनाभ्यां चंद्रसूर्यलक्षणाभ्यां कोकवंधपंकजं च विकसति यस्य चरणाब्जं गंगाजनकं पयोधेः अब्जवध्वं अध्ययति दूरीकरोति यस्य उरसि श्रेयसां संप्रदायः कौ
स्तुभमणिर्लसति एवंविधः सपद्मनाभः फणिनं अभिशेते इति सुबोधं अत्रापह्नुतिरलंकारः इति श्रीपाठकविरचितायां पद्मप्रहेलिकापद्धतिः कृताख्या
नर्याकृष्टेदः अथ क्रियागुप्तकर्मगुप्तकर्तृगुप्तं विंदुमती चित्रभाषा चित्रमानं आगतः पांडवाः सर्वे दुर्योधनसमीहया तस्मै गां च सुवर्णान्वा रत्नानि विविधा
नि च १ कस्यापि यः धनसमीहया आगतः तस्मै सर्वे पांडवाः गां सुवर्णं रत्नानि विविधानि च अदुः ददति स्म इति क्रियागुप्तं गोपीनखरांकाशांगरूपाथाशितं
दधौ दुहे यशोपितः कर्तावर्षेणापि न लभ्यते २ कस्यापि दुःकामः तं हंतीति दुःकामदुः भ्यरः इति कर्तृगुप्तं अन्नयत्तमुवर्णानि रत्नानि विविधानि च आत्मभ्यो
नदीतीरे ददाति व्रजसत्वरं ३ कस्यापि हे ब्राह्मणाः इभ्यः सम्यक् दुः इति कर्तृगुप्तं सखि हे मत्तपथपकौतुकं धूलिधूसरतनुं दिगंबरं सापितं तद्वदनपंकजं पपौ ॥
भ्रातरुत्तं मयि किं न बुध्यसे ४ कोऽपि प्रियां तु कं बालकं इति कर्मगुप्तं पिवन्नाशयारावेणावारिकल्हारशीतलं केनेमौ दुर्विदग्धेन हृदये संनिवेशितौ ५
यशोवाणो एराहारिणः इति संधिगुप्तकं वटवृक्षो महानेष मार्गमारुत्य तिष्ठति तावत्त्वया नगंतव्यं यावत्सा न ग गच्छति ६ कस्यापि वटो ब्राह्मण अक्षः भद्र शिव
कः इत्यपि संधिगुप्तकं न मया गोरसाभिज्ञं चेतः कस्मात्प्रकुप्यसि अस्थानरुदितैरेभिरलमालोहितेक्षणे ७ नानिषेधः मेमम आगोरसाभिज्ञं अपराधरसाभि १५
ज्ञं स्नानात् इत्यपि संधिगुप्तकं अथ विंदुमती जिनयनकारत्नं मित्रं सिंधोः कुमुद्वतीदयितः अयमुदयति घुसृणारुणारमणीवदनोपमश्चंद्रः ८ ठिठ
जानकीरघुनाथस्य कंठे कमलमालिका भ्रमति पंडिताः सर्वे भ्रमरक्षोपिक्रियापदे भ्रमतीति त्र्यक्षदोपीति गी॰ या ९ । ५ द

ठठकूठाठठः ठिठ ठिठो ठुठुठठि ठठिठः ठठठु ठठंठी ठठु ठाठु ठठाठी ठठोठाठंठः ६ अथचित्रे किञ्चस्मेरनुरामोर्वंदुगीयसेत्वंधिम्बं भवेशिवशिवेचित्रगुणान्
स्तैः विद्याभतोपिपामात्रुवमोवदंति त्वोयोगिनस्तान्निर्परात्राणिवानदस्मा १० शार्दूर्‍धस्य अस्यवसंततिलकछंदसो दुर्गा स्तुतिरूपस्यपद्यस्य चतुर्णामपिपदानां
मध्यसप्तमाष्टमाक्षरालोपेनइदव ज्ञायतेशिवस्तु तिश्चजायते नमामिमामनोनुन्नमानेसुनिर्ममानिनं नानाननंमेमानाममेमो नामानेमुमेनेमुं ११ शार्दूर्‍धस्य
नमामि नमस्करोमि कं उ विष्णु नकेवलं तंउमेयंपार्वतीनाथं हरिहरावित्यर्थः किंभूतं मामनोनुन्नमाने मालक्ष्मीस्तस्यामनसः उ नुन्नः अपहृतं मानो यनसतं
लक्ष्मीचांचल्यगर्वापहारिणं पुनः किंभूतं अमानिनं पुनः किंभूतं अमानिनं नास्तिमानोयस्यासौतं पुनः किंभूतं नानाननं अनानाविधानिआननानियस्यासौ
तं दयायताल्हादनेकविधमुखं पुनः किंभूतं अमानामं अमानंआकाशं अमति अतिक्रामतीति अमानामस्तं पुनः किंभूतं उ नामानं ब्रह्मस्वरूपं उं उमेयंहर
रिहरंनमामि द्व्यक्षरः नारतारतरेरे तेरनेरोनरतोरतेः रत्नांतानिन्निरीरोरेलिनीरेतेरेतोनो १२ कालिदासस्य नायाविशेषवेदोषेशयेदोषेपिसहत्तेजगाति हंस्य
पिकाले कालं कालेघनेस्तुतिर्भयतः १३ देवेश्वरस्य सानुप्रासाः लीलायितेनशुचिनामृदुनोदितेन मालोकितेनलघुनागुरुणागतेन माजंमितेनन यदृशी जयनेन
तेनसाहंशितेनगलितंममजीवितेन सानुप्रासाः १४ दंडिनः मधुरयामधुबोधितमाधवीमधुसमृद्धिसमेधितमेधया मधुकरांगनयामुहुरुन्मदध्वनिभृतानि
भृताक्षरमुज्जगे १५ माघकवेः कठिनानुप्रासाः सहितं चतुर्थपदांतयमकं आम्नायानामाहान्त्यासायागीतीनीतीभीतीः प्रीतीः रोगो मादोमोहो भेयेवे भोगो
ऽक्षेमेदेशे १६ चतुर्मात्रिकं विद्युन्मालाछंदः अस्यव्याख्या आम्नायानांवेदानां प्रसाधात्कृपनिषत् आहस्मकथयत् किं आह भीतीः ईतीः प्रीतीः भीतीः
भोगाः रोगाः मादः मोहः क्षेमचशुभेदेशे आत्मपरमात्मानोरुक्तेत इतिचित्राणि अथभाषाचित्रे उत्संगक तोरुकटारीभाजिरावतभयंकरभालाः संतु ठि
पायकागणा जयतेस्वगामगोहरमिलाषवाली १७ अस्यव्याख्या हेराजन्नायपायकगणाः सेवकगणाः लोकाः उत्संगकटितोरुकटारीभाजिराः संतु
उत्संगाः अतिमुदिता अलितोरुकटाः सज्जितपृथुकपोलाः ये अरिभाः शत्रुगजाः तेषांयोसौ आजिः संग्रामः तंतिदततीतिउत्संगकटितोरुकटारीभाजिराः रा
उतभयंकर भयंकराभालाः भ्रुकुटीभीषणाललाटाः संतु तेः पायकगणाः इलावः पृथिवीरक्षकः इलाचीजितकंदर्पस्त्वं अहं गोहरं अणोग्रहं यथास्यात् एवंगा
पृथिवींजय मरेदयानामीयाकुरु नूनंवादप्राप्रयेरुपसरीनिःशरणपादः दाः शत्रुंपतिलुप्तलितोडिरुनिसोएवंभरणमुद्धर्षः गूढेगर्धंधरामलैर्घालिस

मुनिर्यो गोश्चरं ५

हसारेकंतमेरोकहेकंठपागनिवेषिजाहिराएतांश्रीमहद्रदेवंप्रभुं १८ श्रीकंठपंडितस्य इतिभाषाचित्रं अथमहायमकः विभातिराजासमहानुभावोविभातिराजा
समहानुभावः विभातिराजासमहानुभावोविभातिराजासमहानुभावः १९ कस्यापि सराजान्नृपतिर्विभातिशोभते कथंभूतोराजामहानुभावः महाप्रभावः
विष्णोरुपायत्नात्वात् यतोनाविष्णुःपृथिवीपतिः पुनःकथंभूतः विभातिराजासमहानुभावः द्विःराजानेचंद्रमसमतिक्रांतोतिराजः विभयाशोभयातिराजोविभा
स 15 तिराजः लावण्यातिशायितत्वंदृश्य श्रमहानुभावस्य महात्म्यासोअनुभावस्यमहानुभावः समहानुभावेनवर्ततइति समहानुभावः नविद्यतेमहानुभावोपरो
यस्मात्सोमहानुभावः पंचम्यन्यपदार्थोबहुव्रीहिः यथाअनुत्तमइति पश्चाद्विशेषसमासः अनेनसदृशःप्रभावयुक्तःकोपिनास्तीत्यर्थः द्विःपुनःकथंभूतः विभा
तिराजासमहानुभावः विनापक्षिणायाहनेनहंसेनयविभातीतिविभः अन्यतोपिचतिङः हंसवाहनोब्रह्मा अतिःशाणिःपक्षविशेषः तद्राजाअतिराजोगरुडः
तस्मिन्नास्तेतिष्ठतीतिअतिराजासोगरुडवाहनोविष्णुः विभश्चअतिराजास्चविभातिराजासौ ताभ्यांपूजावशाद्योसोमहउत्सवस्तमनुभवतीतिकर्मण्यण् वि
भातिराजासमहानुभावः अर्थविष्णुपूजाजनितोत्सवालंकृतः पुनःकथंभूतःविभातिराजासमहान् विभानियाह्वाणिअतिक्रांतोराजानोयेस्तेअतिराजायाद्रवः
अथानेक्षेपणामासः विभा[illegible]तिराजासानांमध्येनमहान् गरिष्ठः विभातिराजासमहान् निर्जितराजासानोनिरासेनगरिष्ठइत्यर्थः विभातिराजासमहान् पुनः
कथंभूतः उभावःउःशंकरस्तत्रभावोनुरक्तिर्यस्यसउभावःशम्भुसेवी एतेनदेवत्रयाराधनपरायणत्वमुक्तमित्यर्थः इतिश्रीशार्ङ्गधरविरचितायांपद्धत्यांक्रियागुप्त
कर्मगुप्तकर्तृगुप्तसंधिगुप्तविंदुमतीचित्रभाषामहायमकश्मानपरिच्छेदः अथाथश्रोत्तराण्याने नेषुश्रोत्तरालापाः गच्छतीक्वापिवकोहुतानिजानवः का
मिनानिस्वकूलेकिंस्याद्याज्यविकल्पेककचनिभनादेःकिंनृसिंहेनभिन्नं कीदृग्दिसाःप्रसूतिःविमनलयामनेकान्तपेःपालनीयाःकोवंशःकःप्रमाद्विस्त्रिभुव
नकलुषंहस्वर्धुनीवारिपूरः १ कस्यापि स्वःधुनी [illegible] वारिपूरः यारि पूः अः पुनापिसर्वः स्वर्धुनीवारिपूरः पुंसस्संबोधनंकिंचिद्गतिकारिणांके[illegible]तुजोग्नि शिव १५
र्भिषक्तृकिंकाश्मूमातोरिपूणांनरयनार्कंकोवधीद्वोचकेकिं केवावबीमुनस्सुविरामभिवहारिणांकिंनलाशेविभिन्नं कोवामार्गेविसर्पनविघ्नयातितन्
नर्मदावारिपूरः २ कस्यापि नःमदः यारि पूः अः पुनराप्यानुलोमेन नर्म दावा रिपूरः पुनःसर्वनर्मदावारिपूरः केभूषयंतिस्तनमंडलानिकीदृक्सुमा
चेद्रमसैःकृतःश्रीः किमाहसीतादशकंठभीताहाराममहादेवरतातमातः ३ हारा महादेवता तमातः रात्रेः पुनःसर्वं हाराममहादेवरतातमातः रवेःकवेःकिं
तः

कूपरो रंकस्तु कृपरोमहत्त्वोतिविस्मयः

किंसमरस्यसारं सूक्ष्मेभयं किं प्रभुत्वं स्वेतिभृंगाः खलाङ्गयं विष्णुपदं च केषां भागीरथीतीरसमाश्रितानां ४ कस्यापि मा गीः पृथ्वी द्युतिः रसं आश्रितानां पुनः सर्वं भागीर
थीतीरसमाश्रितानां कः प्रार्थ्यते मदनविकुलया युवत्या भाति वपुः कुंकुममर्पेति कथं वनायुः कानाद्दोभवति केन विराजते कां वा ख्याति किं फलमुदाहर नालिकेरं ५ ५
ना अलिके अरं पुनः प्रतिलोमेन रंके अलिना पुनः सर्वं नालिकेरं कस्यापि कस्य मरोर्दुरधिगमः कः कमले कपयपयिरविचनावासः केन भ्राम्यति चामुंडा केशिव
स्तेवदकुतोभयः ६ धर्मदासस्य आयुधराजानिः कस्य जलस्य कः श्रमाः केशिरोभिः कुतः पृथिव्या नलिनीदलगतजललववलालं किं यौवनं धनमप्यायुः के
राधाधरकानिकरानुकारिणः सज्जना एव ७ कस्यापि किं क्रूरं हृदयं किं गृहिणाः प्रियहिताय दारुणाः कः कामः संकल्पः किं कुत्र सारसाधनं प्रज्ञा ८ दंडिनः अग्रय
श्रोत्रेषु वाक्यालापः नीचेषु यावनी वाणी काकः स्यात् भुभदो जने शंभोरायवराणां किं कं भजन्ते आश्रयोनां ९ अवेलाभोजिनं कस्मिन् क्षिपति कं सारिः कारशिरधमा
नराणां किं कृते पितरं बालः किं दृष्ट्वा धावते मनः १० कस्यापि प्रश्नस्योत्तरं किं शोषेपोवावापरूपं अप्यप्रश्नोत्तरेषु युक्तिप्रयुक्तयः कियन्मात्रं जलं विप्र जानुद
घ्नं नराधिप तथापीयमवस्था ते नहि सर्वे भवादृशाः ११ प्रथमं पदं तृतीयपदं च नदीतितीर्षोर्भोजराजस्योक्तिः द्वितीयपदं चतुर्थपदं च राजदर्शनार्थं छद्मकाष्ठ
भारवाहकपंडितस्य प्रत्युक्तिः भूरिभारभराक्रांतो बाधति स्कंध एष ते न तथा बाधते स्कंधो यथा बाधति बाधते १२ पूर्वार्द्धं मृगयागृहमागच्छतः शिबिकारू
ढस्य भोजराजस्योक्तिः उत्तरार्द्धं च राजदर्शनार्थं छद्मशिबिकावाहककपंडितस्य प्रत्युक्तिः यदेतच्चंद्रांतर्जलददलवलीलां वितनुते तदाचष्टे लोकः शशक इति
नो मां प्रति तथा अहं त्विंदुं मन्ये त्वदरिविरहाक्रांततरुणीकटाक्षोल्कापातव्रणकिणकलंकांकिततनुं १३ पूर्वार्द्धं रात्रौ वर्ण्यते चंद्रमसं भोजराजस्य उत्तरा
र्द्धं च राजदर्शनार्थं छद्मचौरस्य इदमनुचितमक्रमं हि पुंसां यदिह जरास्वपि मान्मथो विकारः इदमपि न कृतं नितंबिनीनां स्तनपतनावधि जीवितं रतं वा १४
पूर्वार्द्धं सारिकां क्रीडां कुर्वंसा शीलाभट्टारिकायाः उत्तरार्द्धं च भोजराजस्य अष्टौ हाटककोटयस्त्रिनवतिर्मुक्ताफलानां तुलाः पंचाशन्मदांधलुब्धमधुपक्रोधो
द्धुरसिंधुराः लावण्योपचयप्रपंचचतुरं पण्यांगनानां शतं दंडे पांड्यनृपेण ढौकितमिदं वैतालिकायार्प्यतां निखिलमपि पद्यं विज्ञापयतो भांडागारिकस्यो
क्तिः वैतालिकायार्प्यतेति यस्मात् अक्षराणि वैतालिकगीतदलकरांम्या विक्रमादित्यस्य प्रत्युक्तिः अलमति चपलत्वात्स्वप्नमायोपमत्वात्परिणतिविरस
त्वात्संगमेनप्रियायाः इति यदि शतकृत्वस्तत्त्वमालोकयामस्तदपि न हरिणाक्षीं विस्मरत्यंतरात्मा १६ पूर्वार्द्धं शिक्षां ददतो गुरोरुक्तिः उत्तरार्द्धं च

राजकन्यानुरक्तस्य चित्रकृतस्य भित्तिलेखः प्रस्तुतिः गंगगांतनिरसनुमदद्विपश्रेणिशोणितविहासिसोहरेः उज्ज्वसन्नहराणकेलिपद्मश्रंसद्मकोस्मजतिकिंमृगांगनः १
र्वाद्भुतचित्रम्परीक्ष्य कायाराजकन्यायाउक्तिः उत्तरार्द्धं च तदनुरक्तस्य चित्रकृतस्य प्रस्तुतिः निरर्थकं जन्मगतं नलिनमायया न दृष्टं तुहिनांशुबिंबं उत्पत्तिरिंदोरपि निष्फलं
वनिस्य २ त्राविनिद्रान्नलिनीनयेन पूर्वार्द्धं चित्रकृतस्योक्तिः उत्तरार्द्धं राजकन्यायाः इति श्रीशार्ङ्गधरविरचितायां पद्धतौ प्रश्नोत्तरालापपद्धतिः लावोक्तिप्रस्तुतिपरिछे
दः गृधजातिः मंडलीसुहृतवर्हाणि कंठे मधुरगीतिभिः कलापिनः प्रनृत्यंति काले जीमूतमालिनि १ कलविंकाणितगर्भेणाकंठेनाघूर्णितेक्षणाः पारावताः परीहस्यारीरंसुभ्रुवतिप्रियां २
16 एतोदरिणः स्थित्वाशेषैर्यातुकामः ग्रामजठरपिराश्व कम्हूर्तेमुहूर्तं धूर्तेः संमतो भीरः कतिविदपि पदान्युच्चकैः कुंचितांघ्रिः पश्चाद्दीर्घं प्रसार्य त्वरितगतिरपां मध्यभावि प्रपचेवा
कंचतीमूर्द्धकेन कथमपि पिपासितोपि लाक्षोव कोपि ३ गोविंदराजदेवानां चंचच्चंचलचंचुचुंबनचलत्कूलाग्रमुग्रपतत्बकाकाकरालकेशरसटास्फारस्फुरत्कंधरं गाढा
रसुदं [illegible] हि च वल्लघनश्वस्मनोरवक्षुस्मयोर्दृष्ट्वा कुक्कुटयोर्द्वयोरिलितिरिति रूपकमेयुध्यतोः ४ वरमूर्चेः पक्षावुत्क्षिप्य धुन्वसकलतनुरहान्भोगविसारितात्माप्रागेवोद्वि
नीनिद्रः स्फुरदरुणकरोद्भासितं खं निरीक्ष्य प्रातः प्रोत्थाय नीतोद्यितचपलतनुर्वर्धरध्यानमुच्चैः रुकृत्य पूर्वकायो नतिविकटस्वरः कुक्कुटो रौटीति ५ कस्यापि ग्रामालोक्य
२ त्रस्तनारीकृतसभयमहानादधावज्जनौघग्रामद्वारप्रवेशप्रचुरकलकलाकृतानधस्तन्वक्षुः काकंदिग्गमहोसमनिमुखराजनोस्वाढितोलोष्टघातेर्भीतः सर्वो गृहस्यानवि
गतविवरः कोणात्कोणमेति ६ दिवि विकिरोरस्य धूलीधूसरतनवो राज्यपथि जिरचनकलितैककल्पाः कृतमुखवाद्यविकाराः क्रीडंति मुनिर्भरं डिंभाः ७ रुद्रस्य ग्रामा
तो भवतः पिन्नेतिसहसामानुर्निर्वाम्भ्यां दत्तधूलीधूसरितो विहाय विभुभिः क्रीडारसोन्मज्जतान् यातस्मेरमुखः प्रसार्य सलि[illegible]तं बाहुद्वयं बालको नाथमस्य पुरः समेति
परयाश्रीलारटनघर्घरं ८ उत्कंठस्य श्रकूचीभोपिप्रगजितचिबुकदेशं करतलप्रतिज्ञाया कुर्वन्नयुवतिषु दृशा स्निग्धतालो कुमारो हं कोपीपिबदिसमानानगणाधनभु
जावक्षः पचपन्नवयसि कोपि निश्चिंतनुते ९ शार्ङ्गधरस्य यद्गृहलोमालोकाह वर्षामर्षे समन्वितः शूरः पुलकितो रक्तनेत्रो हसति जृंभते १० लक्ष्मीधरस्य गायतिह
सतिचन्द्रत्वयि हृदयेन धृतांघ्रियो विचिंतयति समविषमं चनविंदति गृहगमनसमुत्सुकः पथिकः ११ कस्यापि मार्तंडमस्तोपरोदयांकुरुमयिश्रांते च येदेशिकेह्र
रालिंगककोशाके सुनिभ्रतं पापासामिषुस्मानिधि इसुधे सहसाप्रचंडगृहिणीवाक्यननिर्भर्त्सितः स्कंधे मत्तस्ताल मुष्टिविभवः पांथः पुनः प्रस्थितः १२ रविदत्तस्य भद्रैले
सदृशो यद धगपाते कीर्तिस्तबकपतत्स्थाने हूपमनुत्तमं मुहुर्हति नादानेनुकरोर्जितः इसालोकमध्यं हृताकरुणापापीतातुरेण स्तुतः पांथेनेकपत्राले मुष्टिरुचिना शिव
गर्वायते हालिकः कस्यापि विलासमहतो ग्रसन्मृणाललोलेदोः कंदलीपरस्परपरिस्खलद्वलयनिस्वनो द्धुराः लसंति कलहूंसालिप्रसभकंपितोरसवलद्गुरुहूम १६
कसंकुलाः कलमकेदारगीतयः १४ विज्ञकायाः आकर्णं लिखगंगायमन्निवखुरोपाभ्वाद्रुमुरजन्निवशीकुर्वन्निवरवंपिवन्निवादिशो यामुं चमुष्मन्निव सोगाढसरां

छ्रशान्तिवमुचं स्वच्छायामम्भ अन्तिर्वचं त्वश्यामाबीज्यमानयदनः श्रीमान्मोघावति १५ सिंहदत्तस्य पुरोनुनन्दः पश्चाद्व्रजति विषक्तः श्यकितननुः समुत्पत्नोमानः पततिपथिलो
कान्मविशति हयः किंचिदुद्वेधदिनयतिपश्चिः कश्चिदहो कथाघातेतिहयस्य चरणघातेन खनति १६ सकिसहहान आघ्राय ८ हयगेर्वविकटमुखपटोदर्शयन दंतपंक्तिं
धावसनुम्मनादो मुहुरपिबमा चष्टयापुच्छलग्नः गर्दभ्या पादघाता हृत्प्रगुणितद्युतश्रीतिरा कृष्टचिह्नो वेगाद्वारूप न्ननन्नयनातिरिवाः खंचितेकृष्टिरेण १७ मयूरभट्टस्य
घ्रात्वा यो गमिजायाविततमभिमुखवेग्रसे कोचभंगं स्थित्वा सूर्ये निरीक्ष्य अविकसतिसटो घहृयनक्ष्मां खुरेण जोवोंकाराम्भ कुर्वन्मशिरास्कलनिभं चालयन्नेगयुग्मं छा
गश्चात्मनेनेकोऽश्वानुरुढ्वयायोमन्मथोर्धः पातीति १९ कस्यापि पश्चात्कालावलेमा अङ्गुलिनवाणे ओविनाकाघाटेषा संघट्टायोपको मयकरितास्तनापश्चवाली ठषङ्के
किंचित्साचीकृतास्यः स्मृदयपुटः स्फाणितातान्नचद्धुघोराघातामिलाघाटपसरतिरूवं दर्शयन्नेश्वमेघः १८ श्री कयमरणाः श्री अमादित्यसकरअतश्वक्षिकलामयोपवि
ष्टः सुविरोतेगरखरो मरुस्थलभूमिविशेषे निधाय क्षितो गुंजत्राहतकंटका हतमरुतो मत्तहुलिभिः हुन्नागः हरकलासकोपि निभृतं मार्तंडमुद्वीक्षते २० मार्गं देहिपदं
निधेहि निभृतं तेषाद्यमाकर्णयस्मानेवायके दलाकलेकलेः कोपं सावेतावकः हरमुम्मो न्ममनेकधामहागयम्ब्यापारपाऽगमे मोवैः कोप्यधिको रसः प्रतिपदं जेल्प
द्भिरत्याघते २१ पुष्पाकरस्य धामपङ्क धनिघमस्यार्द्र कुटिलप्रांतार्पितावोमुखरसंदक्षोणितलेयमानशाखाकान्वेणीस्खलद्धामरा ऽऽतप्रोतकपोतपोतनिपताको
कलह्वाणिकोनोखपपलकीं कुंभभेदजनितास्कंदा सुलिंदासुरः २२ क्षेमेंद्रस्य गर्जन्हाटिः सांभ्रमिशैलकुंजे प्रतिधिनी नात्मदृतानिशम्य पदं चवेधक्रमितुत्सदेघः प्र
तर्कयन्नन्मम दोग्दु नादं २३ भट्टस्वामिनः आलीढास्रविपेंडुरागनखयो राकर्णदीर्घं मुखं विन्यस्याग्निमयोर्भुजेन्चरणयोः सद्यो विभिन्नद्विपः एतस्मिन्मदगंधवा
सितसदः सावज्ञतीर्थे ब्रुक्षिप्तिमाहितिभललोलमधुपः कुंजेषु पोतेहरिः २४ अत्रोमुखोसलिलमुद्गमतां निशीथेतालीवनेसुनिभृतास्थितकर्णतालाः आकर्णयं
तिकरिणो धृतिनमीलितासाधारारवानदपानकोटिनिमस्तहृत्ता २५ कस्यापि नयनपथनिरोधक्रोधनिर्धूतभालभ्रमदविरलरोमस्तोमचन्दुर्बवकारः श्रमिकव
लनहस्केलोभेरखातवल्मीकरन्ध्रोस्थितफणिफणाघातेहत्वा सैषभल्लः २६ मदनस्य यदर्कोऽम्बुलोन्तस्फुरद्दुरुणपुष्कोदरश्रियाप्रविष्टो नासांतः कोलितमलिलं पिंभःप्र
कुरुते कथिस्थिरवाक्षिलासादिदमनुष्प्रवन्निवचकितो धुनोत्यासंशेतिप्रचलतिचलस्पुच्छलेनिच २७ गर्जित्वा मेघधीरं प्रथममथशनैर्मुकुलीकृत्य देहं श्रृंगाभ्यांभाव
पेताभैयभिमुखमवनींदाययन्नोप्युराग्रे मंदंमंदं समेत्य स्थिरनिहितपदं दत्तघातो मृगोवा लयंतो कुटिलतमसकृत्पुच्छमेतो महोक्षो २८ आहत्याहत्यमम्
ङ्काडुतमनुपिबतः पश्चुतं मातृहृधः किंचित्कुंचैकजानोर्नवरतचलचारुपुच्छैकधेनुः उत्तीर्णतर्णकस्य प्रियपानयनपादत्कुंकामुद्राविशेषे सिक्तीर्धारालयणा वत्सस्य
वल्लसुखसंगमात्लघुत्तेधे २९ मम्मटभट्टस्य इति श्री पादुकाधरविरचितायां पद्यावल्यां जातिपरिच्छेदः अथ सदाचारः श्रोत्रियं सुभगां गामग्निमग्निचितं गां धर्मिकं नदीं
प्रातरुत्थायपयः पश्येदाप द्रः समुच्यते पतिपिष्टुभंगम्यमेसंनगरमुल्लसनापितं अप्रियं प्रातरुत्थाय पापपथ्यन्माधिमवानुयात् २ प्रेतधूमं मेविरेकोच यांतेचक्षुर

१ रजस्वला

17

कर्मणि दुःस्वप्नदुर्जनस्पर्शे स्नानमात्रं विधीयते ३ उदक्यापतितम्लेच्छचण्डालाद्यभिभाषणे [illegible] मार्जारमूषकस्पर्शे विप्रामूत्रोत्सर्गदर्शने ४ अमुचीक्षतोष्णपाते च क-
र्णे हृच्छ्वासकासयोः एष्वाग्रदर्शने [illegible] अंगेषु नेक्षणं उपस्पृशेत् ५ कुर्यादाचमनाभावे नासिकास्यावलोकने स्पृष्टो हासस्थलगो विनोदिस्मृ दक्षिणश्रुतीः ६ देवाबि-
कारितां म्लेच्छान्विकर्मस्थान्द्विजानपि विलोक्योपस्पृशेत्स्पृष्ट्वा सवासा जलमाविशेत् ७ अजाश्वा मुखतो मेध्या गावो मेध्यास्तु पृष्ठतः ब्राह्मणाः पादतो मेध्याः
स्त्रियो मेध्यास्तु सर्वतः ८ नास्ति यज्ञः स्त्रियः कश्चिन्न व्रतं नोपवासकः यास्तु भर्तृशुश्रूषा तया स्वर्गं जयत्यसौ ९ मृते भर्तरि या नारी ब्रह्मचर्ये व्यवस्थिता मृता सा ल-
भते स्वर्गं यथैव ते ब्रह्मचारिणः १० तिस्रः कोट्योऽर्धकोटी च यानि लोमानि मानवे तावत्कालं वसेत्स्वर्गे भर्तारं यानुगच्छति ११ व्यालग्राही यथा व्यालं बिलादुद्धरते बला-
त् एवं पतिं समुद्धृत्य नारी स्वर्गे प्रमोदते १२ एवम्भूतचितां समारुह्य न विप्रा गन्तुमर्हति भर्तृदेहेन या याति नित्यसा लोकाः सनातनाः सुचिर्भूमिगतं तोयं शुचिर्नारी
पतिव्रता शुचिः क्षेमकरो राजा संतोषी ब्राह्मणः शुचिः १४ नित्यमास्यं शुचि स्त्रीणां शकुनिः फलपातने वत्सोपि स्तनपाने स्यात् श्वा मृगग्रहणे शुचिः १५ छिद्रो-
दकेन पथा न स्वपेन्नोपानत्को हरेत् शिरःस्नानं च यहः द्वारं न प्रधावेत वर्षति १६ न स्नानमाचरेद्भुक्त्वा नातुरो न महानिशि न वासोभिः सहाजस्रं नाविज्ञाते जलाशये
१७ न धायत्स्वप्रियं पश्चाद्वर्तसमन्वितं गतप्रत्यागतं पश्चात्तोयेष्वपि वर्जयेत् १८ ब्राह्मणप जागो महिष्यस्तुलाः शुष्का न बोदकाः नद्यः भुक्त्वा दशाहे न भुक्त्वा ये
र्भिणा न वाः १९ प्रवहद्वा स्नानं तोयं तडागं क्षत्रियोदकं वापीकूपगतं वैश्यं शूद्रं वप्रहभाण्डकं २० अम्भ्वा स्नानं नदीस्थेत नावगाहे सयोन्यं संदिग्धनावेना
ग्रहेन्न वा बाहुभ्यां नदीं तरेत् २१ शीतास्वप्सु निषिक्ताभिरोष्माभिस्त्रसंभासंश्रुताः स्नानं गृहेपि कुर्वाणः प्राप्नोति स्नानजं फलं २२ नाग्निं मुखेनोपधमेन्नाधः कुर्यान्न
लंघयेत् नामेध्यं प्रक्षिपेद्वह्नौ न च पादौ प्रतापयेत् २३ देवालयं चत्वरं च नक्तं सेवेत न द्रुमान् नृत्यगीतविस्मयगर्वस्थानानि नादिने पि २४ जलेपि वेन्नोञ्जलि
ना पायाने न प्रबोधयेत् परान्नेवाचरेत्तीर्गां धयन्तीं न च वारयेत् २५ शय्यादीपाधमस्तोभच्छायां पृष्ठेणासंसृजेत् मर्मालापं न कुर्वीत धीमान सह नैःजनैः २६ नोद्धु-
जानुस्थिरंतिष्ठेन्न स्यादुत्कटकासनः न नासिकां विकुष्णीयान्न स्वयं तर्कयेन्नावान् २७ सर्वथा वर्जयेद्दादं न कंचिन्मर्मणि स्पृशेत् सर्वान्नपाणिस्त्यजेद्दर्भा-
न्त्वाध्यायस्य विरोधिनः २८ कुशान्सदा धारयेद्वह्निमौल्यं न धारयेत् नागं धर्यविषघ्नास्तु प्रनात्मा धर्मं गुप्तयेत्स्रजं २९ नित्यमामलके लक्ष्मीर्नित्यं हारितगो- शिव
मये नित्यं शाखे च पद्मे च नित्यं शुक्लेषु वाससि ३० थालार्कमश्वत्थमयस्तद्धूम्रं दीपस्य वैलोदकं आयुःकामो न सेवेत रात्रौ च दधिभोजनं ३१ नोत्संगे भक्षयेन्ना- ७
न्नमोलिमाभिन्नं संस्पृशेत् क्षविष्टुके न चोच्छिष्टः पश्येज्ज्योतींषि नाशुचिः ३२ ब्राह्मणो ब्रह्मतीर्थेन त्रिरद्भिः समुपस्पृशेत् कुर्वन्नाचमनं विष्णुर्मां का-
रं वापि संस्मरेत् ३३ हस्ताद्यपस्थिते दर्भैः समाचामेत्तपो द्विजः सोपमानफलं तस्य भुक्त्वा यज्ञफलं लभेत् ३४ गृहेपि नियमान्विप्रो मुनिर्मासं परित्यजेन्नात

मांसादो यो पिबेन्मांसस्य स्यात्सर्वगात्रेषु गर्भजेद्ध्रुवं ३५ आत्मार्थं यः पशुं हन्यात्सोपि च पंचनारकं व्रजेत् देवान् पितॄन् समभ्यर्च्य खादन्मांसं न दोषभाक् ३६ अनभिध्या परस्वेषु सर्वसत्त्वेषु
सौहृदं कर्मणां फलमस्तीति मनसा त्रितयं चरेत् ३७ प्राणातिपातः स्तैन्यं च परदाराभिमर्षणं त्रीणि पापानि कायेन नित्यशः परिवर्जयेत् ३७ असत्प्रलापः पारुष्यं पैशुन्यमनृतं
तथा चत्वारि वाचा राजेन्द्र न जल्पेन्न चिंतयेत् ३८ अहिंसा सत्यवचनं सर्वभूतानुकंपनं शमो दानं यथाशक्ति गार्हस्थो धर्म उच्यते [illegible] देवान् पितॄन् मनुष्यांश्च भूतानग
घांश्च देवता भोजयित्वा ततः पश्चाद्गृहस्थो भोक्तुमर्हति ४० हस्तान् छित्वा महीं मित्वा हुत्वा कीटपिपीलिकान् दत्वान्नं कार्षिकोऽर्थिभ्यः सर्वपापैः प्रमुच्यते ४१ रात्रौ दद्यात्तु
यज्ञांगं देवानां चैकविंशतिः जिह्वाग्रं हत्वा च विप्राणां कार्षिको नावसीदति ४२ चतुर्दद्यान्मनो दद्याद्वाचं दद्याच्च सत्कृतं उत्थाप्य वासनं दद्यादेष धर्मः सनातनः ४३ तथा
निभ्यमिरुदकं वा चतुर्थीं च दत्वा सततमेतानि हर्म्येषु नोक्षिपेत्केदाचन ४४ आ सायं दद्यमपि ग्रासमर्थिभ्यः किं न यच्छति इच्छानुरूपो विभवः कदा कस्य भविष्यति ४५ ग्री
ष्मकाले जलं दत्वा शीतकाले हुताशनं प्रावृट्काले गृहं दद्यात्सर्वकाले च भोजनं ४६ अग्नीनाश्रितकार्तीननुवर्तेत शक्तितः आत्मवत्सततं पश्येदपि कीटपिपीलिकान् ४७
न कश्चिदपि जानाति किं कस्य श्वो भविष्यति अतः श्वःकरणीयानि कुर्यादद्यैव बुद्धिमान् ४८ गोपिकाद्वासमीदास्या वृत्तिलोपाद्द्विजं चयात् मोचयन्मुच्यते जंतुः पापादमा
लांतिकं ४९ अन्नेन मर्त्यदेहेन यल्लोकद्वययामेदं धिचिंसंउ कुधनुष्ठेयं पंकर्मगतो यथा ५० उपकारः परो धर्मः परार्थं कर्मनैपुणं पात्रे दानं परः कामः परो मोक्षो वितृष्ण
ता ५१ दीपोपशमनं पुंसां कूष्मांडछेदनं स्त्रियाः अविरोधयकाले न कुलक्षेत्रे दो भवेद्ध्रुवं ५२ अंजनस्य क्षयं दृष्ट्वा वल्मीकस्य तु संचयं अवंध्यं दिवसं कुर्याद्दानाध्ययनकर्मभिः
५३ ओल्लापुवर्तुताकारं दूताकं पुरसन्निभं मायां तेपि च नाम्नीयान्मसस्तान्नेसवर्जत् ५४ परदारान्न गच्छेत आसवं वर्णेषु कर्हिचित् नहीदृशमनायुष्यं त्रिषु लो
केषु विधते ५५ मात्रा स्वस्रा दुहित्रा च न विविक्तासनो भवेत् बलवानिंद्रियग्रामः पंडितोप्यत्र मुह्यति ५६ प्रकीर्णकेशामनवेक्ष्यकारिणीं सदा च भर्तुः प्रतिकूलभाषिणीं प
रस्य वश्यमभिरतामन्यत्र पामे च विधिवां येषितमप्युवर्जयेत् ५७ हृताधिकारां मलिनां पिंडमात्रोपजीविनीं परिभूतामधःशय्यां वासयेद्व्यभिचारिणीं ५८ कुशीलिनं दत्तमेलो
पथाहितां च कुशलिं मनिष्ठुरवाक्यभाषिणीं सर्वार्थदपेयात्तमथैनचाधिनविष्टं च तिश्रीरपि च रूपाणि ५९ एकश्छागं द्विशाकिर्मं त्रिगावं पंचयाहिंषं षडुष्ट्रं सप्तमातॄणां रावेयमित्यपि
राक्षसापि श्रियं हरेत् ६० शिरः स्नुधौतांबरसौम्यनिर्मलो व्यंगनाभ्यंजनमत्स्यभोजनं अनग्नशायित्वमपर्वमैथुनं चिरायुनश्रीश्रियमानयेति ६१ षष्ठीषु तैलं पलमष्टमी
षु क्षौरक्रियां चैव चतुर्दशीषु स्त्रीसेवनं नखकलाभुक्तुं सौभाग्यक्षयार्थं पुरुषा वदंति ६२ स्नानुर्धनस्पर्दापमीतनपां त्रयोदश्यां निहंसुभयमेतदपिच्छितीया सप्तम्यां नदुनव
मीषु च संप[illegible]दिदशः स्नापात्कदाचिदपि नामलकैर्मनुष्यः ६३ रोहिणीसहितमृगशिराचित्रापंकीर्तयेत् लिखनपाध्रुवाहुये वीजहर्म्य नगराभिषेचनारामशांतिपुष्टिहितं
स्थिरेषु च ६४ रोहिणीषु करपंचमैथुने मृगशिरेपि च पुनर्वसुज्येष्ठे रेवतीषु वसुदेवाश्च भेनमयवसुपरिखानमिष्यते ६५ इति श्रीशा० सप्तदशोपरिच्छेदः अथ धर्मे

श्रि

धिहति: कर्तुं यातु विरोध्यं च न च कर्तुं शक्नोति मे धर्मार्थं यश्च कामश्च सकिमर्थं न सेव्यते १ यस्य धर्मविहीनस्य दिनान्यायान्ति यान्ति च स लोहकारभस्त्रेव श्वसन्नपि न जीवति पाद्या
स्पर्द्धः परद्रोहपरा ऽसुखः गंगाद्यं हृकदाग स साम यं पापधिष्यति ३ इत्याद्यो ऽत्यापवो धर्मं क्रिमद्य सुकृतं कृतं आयुषः खंडमादाय विरक्तंगमिष्यति ४ केषामप्येते
अजरामरवत्प्राज्ञो विद्यामर्थं च चिंतयेत् गृहीत इव केशेषु मृत्युना धर्ममाचरेत् ५ श्रूयतां धर्मसर्वस्वं श्रुत्वा चैवावधार्यतां आत्मनः प्रतिकूलानि परेषां न समाचरेत् ६ एतो
१४ व्यासस्य परलोकहितं तात प्रातरुत्थाय चिंतय इहते कर्मणां पूर्वो विपाकश्चिंतयिष्यति ७ महालसाया: श्रेयो धनार्थिनां धर्मः कामिनां सर्वकामदः धर्मो ऽर्थश्चापवर्गस्य
पारंपर्येण साधकः ८ इज्याध्ययनदानानि तपः सत्यं क्षमा दया अलोभ इति मार्गोयं धर्मस्याष्टविधः स्मृतः ९ अन्येऽप्यसंक्षमासमहिंसादमश्चार्यवं च प्रीतिः प्रसादो माधु
र्यमार्यवं च यमाश्च दश १० भावशुद्धिर्मनुष्येषु कर्तव्या सर्वकर्मसु अन्यथा लिंग्यते कांता भावेन दुहिता ऽन्यथा ११ कृत्वापि पापानकं कर्म घोरं दत्त्वमर्थिने आस्नानाय वि इतिमिसधि
शेषेण न स पापेन लिप्यते १२ आश्रमाणां निवर्तंते ज्ञानतपःसहयोर्थे: त्वयापेने युगं तमंतं कर्मसु कृतं कुरु १३ केषामप्येते धर्मे रतिर्भवतु नः सततोच्छ्रितानां सहे
कश्चपालोकगतस्य बंधुः अर्थाश्च यस्मिन् निपुणोऽपि हि सेव्यमाना: तेरावभावमुपयांति चैनस्थितस्व १४ यावत्स्वस्थमिदं शरीरमरुजं यावज्जरा दूरतो यावच्चेंद्रियशक्ति
तिर्हतायावत्क्षयो नायुषः आत्मश्रेयसि तावदेव विदुषा कार्यः प्रयत्नो महान् आदीप्ते भवने च कूपखननं प्रत्युद्यमः कीदृशः १५ भर्तृहरे: धर्मो जन्मकुले शरीरप
टुता सौभाग्यमायुर्बलं धर्मेणैव भवंति निर्मलयशो विद्यार्थसंपदः कांतारेषु महाभयेषु सततं धर्मः परित्रायते धर्मः सम्यगुपासितो भवति हि स्वर्गापवर्गप्रदः
१६ यन्नागामदभिन्नगंडकरटास्तिष्ठंति निद्रालवो द्वारे हेमविभूषिताश्च तुरगा कृष्णंति यद्दर्पिता: वीणावेणुमृदंगशंखपणवैः सुप्तश्च यद्बोध्यते तत्सर्वं सुरलोक
राजसदृशं धर्मस्य विस्फूर्जितं १७ भर्तृहरे: गंगाद्वारे कुरुक्षेत्रे विश्रांते मणिकर्णिके वेणीगयायामोंकारे स्नात्वा दत्त्वा सुखी भवेत् १८ शरणागतरक्षार्थं
स्त्रीजातिद्विजहिताय च स्वाम्यर्थे यस्य जे प्राणा स्तस्य लोकाः सनातनाः १९ योन कामान्न संरंभान्न लोभान्न भयादपि मुत्सृजेत् यथोक्तकारी सोप्यश्वमेधसु खमर्तुमिच्छति २०
यज्ञदानतपस्तीर्थसेवाभिर्विजितेंद्रियः भोगेषु चांते क्षेत्रेषु स्वर्गेषु मनुजो व्रजेत् २१ वसंति सुरलोकेषु निजपुण्येन ये नराः विमानैर्विविधाकारैः सर्वकामसमृ
द्धिभिः २२ ते भ्रश्यंत्यसुतारा ज्ञाममेवा च महात्मनां जायंते सुखिनां गेहे साधुश्रीपरिपालका: २३ गायंति देवाः किल गीतकानि स्वर्गापवर्गास्पदहेतुभूताः धन्यास्तु
ते भारतभूमिभागे भवंति भूयः पुरुषाः सुरत्वात् २४ पुनः कृत्वा कृतं कर्म पूर्वाभ्यासेन मानवाः सुरलोकं प्रयांत्येव आत्मवंतो जितेंद्रियाः २५ पाराशरः तत्रयाति नरा धिव
यत्परायणाः न ते तत्र गमिष्यंति ये द्विषंति महेश्वरं २६ वासुदेवमनो यस्य जपहोमार्चनादिषु तस्यांतरायाः इंद्रपदादिकं फलं २७ गलाग १०
त्वानिवर्तंते चंद्रसूर्यादयो ग्रहाः अद्यापि न निवर्तंते द्वादशाक्षरचिंतका: २८ षडक्षरेण मंत्रेण पुष्पमेकमपि स्वयं लिंगस्य मूर्ध्नि यो दद्यात् स भूयोऽपि न जायते २९

ता

कृष्णैकादशीः सर्वास्तथाहस्थान्यचतुर्दशी ध्यात्वा हरिहरं देवं प्राप्नोति परमं पदं ३० एतेपुराणोक्ताः मोहाद्दर्वावीमनुजाः प्रतीचीं प्राचीमुदीचीमपि पर्यटंति सच्चिन्म
यमानसएवतीर्थसंस्कृतं विस्तानुमपाप्यते ३१ इति श्री भा० धर्मशिवगिरिपरीक्षे ८ कथं तेन कसंहत्वा मुक्षोता विभुषोते मरणांते नरायेषां नरके हूपपत्तयः १ कतिपयदि
नपरमायुषिमदकारिणो योवनेदुरात्मानः विदुर्यन्ति तथा पूर्वं जन्मैषु कृत्यायपाभवति २ मौनं नदेवानां यद्दृह्ण्यमनायता चिकलतानां चैवकुलेजन्मनाशी
ऋस्वजनानां चयसमभिर्मोमोक्षपरौ ध्यता तस्मात्लोकमतिर्धृतिः कुशयनं कुसीकुभोज्याः सर्वपापमहीरुहस्यमहतोस्य कंफलं दृश्यते ३ कस्यापि आधिर्विनानि
नाशः प्रियविरहोदुर्भगत्वमुद्वेगः सर्वत्राधाभंगः स्फुटं भवत्यकृतपुण्यस्य ४ त्रिभिर्वर्षैस्त्रिभिर्मासैस्त्रिभिः पक्षैस्त्रिभिर्दिनैः अत्युग्र पुण्यपापानामिहैव फलमश्नुते
मित्रद्रुहः कृतघ्नस्य स्त्रीघ्नस्यपिशुनस्यच चतुर्णामपि चैतेषां निष्कृतिं नैव शुश्रुम ६ ब्रह्महत्या सुरापानं स्तेयं गुर्वंगनागमः महांतिपातकान्याहुः संसर्गीच
पंचमः ७ अकृतज्ञमकार्यज्ञं दीर्घरोषमनार्जवं चतुरोविद्धि चांडालान् जन्मनासह पंचमः ८ ब्रह्मघ्ने च सुरापे च चौरे भग्नव्रते तथा निःकृतिर्विहितालोकेकृत
घ्नेनास्तिनिस्कृतिः ९ ऋतुस्नातां तु यो भार्यां नैवाक्रांति मूढधीः घोरायां बालहत्यायां युज्यतेनात्रसंशयः १० अदुष्टां मनुजो भार्यां मूढोयस्तुपरित्यजेत् सप्त
जन्मानि सस्त्रीत्वं लभतेनात्रसंशयः ११ कूटसाक्षी मृषावादी यश्चासदनुशासिने तेमोहमूलयः सर्वे तथा यवेदनिंदकाः १२ योर्थं कूटसाक्षी च याति मूल्यान्त्यो
नरः कुंभीपाकं प्रयात्येव मानवा गुरुतल्पगाः १३ मार्कंडेयात् स्त्रीबालगुरुमित्रघ्नोगोघ्नो विश्वासघातकः सुरापो ब्रह्महा चौरो याम्येनेसर्वनारकान् १४ असत्
तिरहितावनरकेयात्यधोमुखे एकोमिष्टान्नभुग्यः स याति नारकं ध्रुवं १५ आगारदाही मित्रघ्नः शाकुनिग्रामयाजकः रुधिरांधे पतंत्येते सोममविक्रयिणश्चये
१६ मधुहाग्रामहंताचयांति वैतरणीं नराः असिपत्रवनं याति दर्पाच्छन्नि संतनः १७ मृगकृष्णादिहंताचयाकृतिलचपात्यते अतलोपासमप्र्यष्टोपतिसंदंशनारके १८
हतेपापेतुतापो वेयस्य पुंसः प्रजायते प्रायश्चित्तं तु तस्यैकं हरिसंस्मरणं परं १९ एते विष्णुपुराणान् नरकेभ्यः समुत्तीर्णः पापस्तिर्यक्त्वमश्नुते २० तरुक्रीटपतंग
कुम्भपादैकशफादिषु मानुष्यं प्राप्यकुब्जो वा कुत्सितो वामनोपि वा २१ म्लेच्छवांडालभूदेषु येष्वपक्षत्रेषु जायते २१ यदीरेकर्मदोषेण पातिस्थावरतांनराः या
विकैः पक्षिमृगतां मानसैरंत्यजातितां २२ पतितान् प्रतिगृह्णाय परदारायोनिंभ्रजेद्द्विजः शिष्योगुरोस्त्रियं गत्वा श्वयोनौ संप्रपद्यते २३ गर्दभो जायते जायते जं
तुः पित्रोश्चाप्यवमानकृत् मातापितरमाकुश्यसारिकाः संप्रजायते २४ भर्तृपिंडं समश्नन् यस्तदुष्टानि निषेवते सोपिमोहसमापन्नोजायते वानरो मृतः २५
मांसापहर्तानाराकांद्दिमुक्तोजायते कृमिः अन्नरूपकश्चनाराकामुगोभवति लावकः २६ विश्वासहर्ता च नरो मीनयोनौ प्रपद्यते अन्नापहारी च नरो मृष

कुसंप्रजायते २७ पारदाराभिमर्षी च वृको घोरोऽभिजायते गुरोः साक्षात्तथा यो भर्तुर्भार्यामुपोष्य ... २८ श्वश्रृगालबकोलूककमालभ्रूकरतां लभेत देवतातिथिविप्रा
णामदत्त्वा योऽन्नमाश्नुते २९ प्रमुक्तो नरकात्सोपि वायसः संप्रजायते ज्येष्ठं पितृसमं चापि भ्रातरं योवमन्यते ३० प्रमुक्तो नरकात्सोपि क्रौंचयोनौ प्रजायते शूद्रश्च ब्रा
ह्मणीं गत्वा कृमियोनौ प्रजायते तस्यामपत्यमुत्पाद्य काष्ठान्तःकीटको भवेत् ३१ अशास्त्रपूर्वं कृत्वा नारः संजायते खरः कृमिः स्त्रीवधकर्ता च बालहन्ता च जायते ३२ ह
त्वा भोजनं हारीतः कपोतो रौप्यभाजने हत्वा तु कांचनं भांडं कृमियोनौ प्रपद्यते ३३ मयूरो वर्णधान्यहत्वा हते चैवं प्लुवकेशुकः छुंछुन्दरिः शुभान् गंधान् येनं हत्वा शशो भवेत्
३४ मृनाटीकां चनगंधां हर्त्तागत्वानुका ... फलगुल्मलतावल्लीत्वक्सारान् हृत्तां लभेत ३५ मार्कंडेयपुराणादेते सर्वपातकसंघातकाष्ठदावानलं परं गोविं
१७ दनामकथनं गंगास्नानं च मे मतं ३६ मुकुंद दामोदर वासुदेव श्रीकांत चक्रायुध पद्मनाभ विष्णो गोविंदनामाघपापनाभ त्रिविक्रमानन्त हरे नमस्ते ३७ शार्ङ्गधरस्यै
तस्य मुहूर्तं यापि श्रीतिमुत्तमम् यापिवा गंगापयः पुनात्येव पापादमारणांतिकं ३८ कस्यापि त्वजहुर्जेन संसर्गभजसाधुसमागमं कुरु पुण्यमहोरात्रं स्मर नित्यम
निस्यतां ३९ कस्यापि स्वपुरुषमभिवीक्ष्य पाशहस्तं वदति यमः किल तस्य कर्णमूले परिहर मधुसूदनप्रपन्नान् प्रभुरहमन्यनृणां न वैष्णवानां ४० विष्णुपुरा
णात् रामकृष्णोद्दलश्यामं पद्माक्षं पीतवाससं स्तुवंति नामभिर्दिव्यैर्न ते संसारिणो नराः ४१ पद्मपुराणात् इति श्री प्रा० पातकविशेषपरिच्छेदः अथ सूर्या भो
रुपः रविरेवोदयः श्लाघ्य कोप्येषामुदयाग्रहः १ न तमांसि न तेजांसि यस्मिन्नभ्युदिते सति १ खद्योतो द्योतते तावत् यावन्नोदयते शशी उदिते तु सहस्रांशौ न खद्योतो
न चंद्रमाः २ तस्यैवाभ्युदयो भूयाद् भूतेनोर्धं स्वोदयसिद्धि विकासभाजो जायंते गुणिनः कमलाकराः ३ केषामप्येते दैवोहार्यहेतुवक्ष्यसि कौस्तुभं तन्मे मे व कांचन
मतोधूमतोऽत्र निष्ठा यस्मात्संगस्ति तदंगित सोमानि धत्ते सप्त्य... सी हृदा वा ४ महादेवस्य उर्ध्वं सम्मू निधुचकु निमहामहालिचंडोष्णं त्रैभुवनमंडलमंडना
य स्पर्शो हृतेन तदुदेति न चात्मनेति ये नोदितेन दिनमस्तमिते न रात्रिः ५ करामसार्थविधा दक्षिणाना वलंघिना न केवलमनेनात्मा दिवसोपि लघूकृतः ६
निमीलना पपयानामुदयायात्मतेजसां तमसा मवकाशाय अजसस्त महोरविः ७ येनो नभसि तमांसि मांसल घनस्पर्द्धीनि सर्वं जगच्चक्षुष्मत्सरमाधृतः हृतभिदं
दिवेनीति गभलिया तस्मिन्नस्तमिते विवर्तति किया ... रोजनो दुर्जनो यथा ... शीतांशाकलालोके प्रदीपोथवा ८ केषामप्येते तापः पूर्णो भवतिमहते शिव
नोपतापाय यस्मात्काले नास्तकस्य नगतायां तियात्मनिचामे ... यत् यदालोकवान्स्त्वमोभितस्मिन्नेव सकलतिम हृति ओमिलधौवकाशः ९ गते १८
नोपतापाय यस्मात्काले नास्तिकस्य नगता यांति या स्मृतिवामे मेघच्छन्न ... तो नास्ति किमपि इदं चेतस्तापं जनयति तरामत्र यदमी प्रदीपाः संजाताक्षिमिरहति वह्नौ ह
तस्मिन्नाते त्रिभुवनसमुन्मेघविहार मयो चंद्रो मेघ्यसनुचितमिं ... तो नास्ति किमपि ... पृथ्वीभृतामध्यास्मिन्नास्पतिरा हृणाक्रबलितेलोकत्रयी चक्षुषि खद्योतैः स्फुरितं नभो
गिरवाः १० एतौ भट्टस्य पसादाशिरसानके नशि ... धिधूताः

भिरुदितं तारा भिहृ जूंर्भितं पूर्वैरुत्थितमाः किमत्र कार्यैर्यैर्किं केनमी चोदितो ११ परिमलस्य इतिश्री शा० सूर्यान्योक्तयः अथ चंद्रान्योक्तयः आलोकयंतः संसेव
भूपासोभास्कराद्यः कलावानेवत्तुग्राभवड्डवकर्मणि क्रमेठः १ प्रद्युम्नस्य देवा यद्यपि तुल्सोभ्रद्धूतेराशस्य परिग्रहः तथापि किंकपालानि तुलां यांसिकला
निधेः २ मधुमूर्तेः अहो नक्षत्रराजस्य सभिमानेन विचोदितं परिक्षीणस्य वक्रत्वं संपूर्णस्य सुखमता ३ हरमुकुटे सुरतटिनी निकटस्थिति लोभतोह्विजें द्राण
अपि गरलफणिमूल्क तिरस्कृतानी क्षाणभुभृदलिताः क्षांतः ४ निजकरनिकरसमृद्ध्या धवलय भुवनानि पार्वणशशांक सुचिरं हंत न सहते हतविधिरिह सुस्थि
तं किमपि ५ शिरसा धार्यमाणोपि सोमः सोमेन शंभुना तथापि कृशतां धत्ते कष्टः खलु पराश्रयः ६ यमसमानकलंक सदृङ्कूहद्दोकलानिधेः आशास्महे यंपूर्णां
सर्वश्लाघ्यां कृषां दशां ७ केचिन्मध्येते नयनमसिजनार्दनस्य शंभो मुकुटमणिः सुदृशांत्समाहृदयः सृजसि नभः गमात्रमेव यमिंदोर्थिरमति येन कलंककिंच
दंती ८ उमापति धरस्य यद्यपि गिरो धिरोहितिरोड्डः क्षौयेन सिहि कातनयः तदपि न शरणाजातं सागरस्य तनुर्भंगोस्य जति ९ मदनस्य क्षीणः क्षीणः समीपवर्ती
स्पर्शाः सूर्योतिदूरस्तो दृश्येति मित्रा पद्ये दोषु लतं तन्मलिनात्मनः १० यज्ञानोसि पयोनिधौ जहजरा जूटे प्रसिद्धोसियद्विम्बसोदरपूरको सिविधिनास्वे सियद्याम्
ते आतः शीतमयूख सर्वमधुनाम्लानी कृतं तत्त्वया राजीवेयदपास्य केरवकुले नीतं त्वविकाशास्पदं ११ लब्धं जन्मसहश्रियास्य यमपि त्रैलोक्यभूषाकरः स्थितस्यं प
रमेश्वरोभ्युपगतस्तेनापि मूर्द्धांतरः वृद्धिं शीतकरस्तथापि न गतः क्षीणः ८ पक्षसुतप्रायः प्राक्तनमेव[illegible]कर्मबलं लोकः कस्य कर्तुं क्षमः १२ केचिन्मध्येते पादं न्यासं क्षितिध
रगुरोर्मूर्द्धि कूलाशुमेरोः क्रांते येन क्षपिततमसा मध्यमं धामविष्णोः सोयं चंद्रः पतति गगनाद्दल्सशेषैर्मयूखै दूरारोहो भवति तमसामध्यमं धाम विष्णोः १३ कालिदासस्य
पीयूषं वपुषोस्पर्हेगुरुदयो विभ्रस्य नेत्रोत्सवः क्षुब्धं भानुकरैर्यैस्त्रिभुवने ज्योत्स्नाभरैः सिंचति सर्वांप्राप्तिबोधकं बतमसध्वंसाय वक्राद्यमे धिग्धातारमिहापिल
क्ष्मलिखितं यस्य प्रवृत्तेमनः १४ कस्यापि चिरमतिभिरसाहसोदसुख्या यद्दिवि स्तंभितस्ततः स्ततः किं कलयसि न पुरो महो महो मे घुतिनिधिरभ्युदयसमयेषायां
कः १५ वेत्तालसेनस्य उद्योस्थान स्थितोदये यें वक्र विथैज्योतिर्भिरूद्यस्मभेः शुक्राद्येः किमभीभिरन्वयिता यां प्रौढिं दधानेरपि यावद्योक नमोपहेन भवता लक्ष्मीर्नवि
साथेतेताय चंद्रकथं प्रयाति परमोर्मर्द्धिं सरत्नाकरः १६ त्रिलोचनस्य इति श्री शा० चंद्रान्योक्तिपरिच्छेदः अथ मेघान्योक्तयः एकस्तत स्वभुजमम मेघ मामभुन्न
र्निजलधरस्य विश्वं सपोल काननमाननमालोकितेयस्य १ क्षणाद्दृष्टनष्टतडिज्ञाति निजसंपातैः पयोदानवहेन जातं साधु युग्मविनं भुवने मा बिलरता वारि २ कस्यापि
कर्तव्यो हृदिवलतैर्यदितरोत्सापकास्त्वयामाकालेगमयोयुवाहकविभिः सिंचे नमं भोलवैः श्रीप्रोक्षिमिन्समये दलैविगलितैर्मूलेगते भुक्तता को नामास्यह

तोभवेद्भिन्नविधिर्धारासहस्रैरपि ४ कस्यापि प्राङ्घ्रेण्यमप्रमात्रिमंस्रोघः कोऽसंयुक्तविर्घ्णः शारदभ्रस्यमुग्धत्वं यत्कुत्रापियुज्यते ५ जलधजलभरनिकरोपहसंता
प्युद्भूतंजगतः नोचेदपसारंरूहिमकरकारदर्शनंवितर ५ चंद्रकवेः चातकः स्वानुमानेन जलंप्रार्थयतेंबुदात् सत्योदर्यतयानिसंह्लावयलंकुनामही ६ शैलेयेषु
शिलातलेषुचगिरेःशृंगेषु गर्तेषुचश्रीखंडेषुविभीतकेषुचतथापिक्षेषुपूर्णेषुच स्निग्धेनध्वनिनाखिलेपिजगतीचक्रेसमंवर्षतोवंदेवारिदसार्वभौमभवतोविश्वो
पकारित्रितं ७ कस्यापि गंभीरतराकारसन्नसागरसीत्कारा सातीरान्प्रवंसस्कानोयदत्वा तकेनमहती सेवासमालंविता तस्मैतत्फलितंसमुद्रसिविलासंतातुनंमद्य
केगाढंगर्जसियद्भमुहुर्विलसितडिद्विभ्रमाभिरातर्जसि ८ कस्यापि क्षुद्राःसंतिसहस्रशःस्वभरणव्यापारमात्रोद्यताःस्वार्थैयस्यपरार्थएवसपुमानेकःसतामग्रणीः
दुःपूरोदरपूरणायपिबतिस्रोतःपतिंवाडवोजीमूतस्तुनिदाघसंभृतजगत्संतापविच्छित्तये ९ अन्योपिचंदनतरोमहनीयमूर्तेःसेकार्थमुत्सहतितत्रकुणाचद्भूत
म्नः शाखोटकस्यपुनरप्यमहत्यायोयमंभोदएवशरणंयदिनिर्गुणस्य १० कस्यापि अभ्रेदेहलागेलालुलितकुलधोलेजलानिधोकृतोवायामोघंवनजलदमो
घंवितरसि समंतादुन्मीलज्ज्वलदनलकीलाकवलनक्रमोपेतानेतानुपचयपयोभिर्विटपिनः ११ विहृतास्य मार्गोभूमिमहजुलंस्थलभुविवृष्टौपिनोलभ्यतेतीव्रो
वातिसमीरणःक्वचिदपिछायाभृतोनद्रुमाः अंगानप्रकरान्निकरन्निवरविशीर्णोफेनपत्संवरेतद्वोपांथहितायपूरयभरांपाथोदपाथोभरैः १२ शार्ङ्गधरस्य भेकैःकोा
टरशायिभिर्मृतमिवक्ष्मांतर्गतंकछपैःपाठीनैःपृथुपंकपीठलुलितोर्यस्मिन्मुहुर्मूर्छितं तस्मिन्नेवसरस्यकालजलदेनोन्नम्यतन्नस्ततंयेनोत्तविनिमग्नवन्यकरी
णांयूथैःपयःपीयते १२ अकालजलदस्य आम्यासपवंतकुलेतपनोष्मतप्तेदुर्दावविह्निविधुराणिवकाननानि नानानदीनदशतानिचपूरयित्वा रिक्तोसियज्ज
लदसैवतवोत्तमाश्रीः १३ कस्यापि अपिजलदयदिनदास्यसिकतिचित्तंचातकायजलकणिकाःतदयमचिरेणभवितासलिलांजलिदानयोग्यस्ते १५ विलप
तितथासारंगोयंभगवानयमुन्नतो जलमपिचात्संयोगोयंकथंचिदुपस्थितः उपकुरुकुरुयत्नंचेतोनवेत्सियदग्रतो जलधरपुनःक्वावेक्षापंथकेजलविंदवः १६ त्व
यिवर्षतिपर्जन्येसर्वेपल्लविताद्रुमाः अस्माकमर्कवृक्षाणांपूर्वपत्रेषुसंशयः १७ त्वमेववातकाधारइतिकेषांनगोचरः धिगंभोदपदस्यापिकार्पण्यमाकीःप्रतीक्ष
से १८ केषामप्येतेहतदग्धापथिकैकजीवितंपश्यमुच्छितिरांमहत्सरः विधुधांधुधरुद्धुसद्धृतिर्वद्धितांकिमितिविवेदयाहि नौ १९ अकालवर्षस्य अमुंकालक्षेपं
सज्जलदगांभीरमधुरैःकिमेभिर्निर्घोषैःस्तजमहतितिरःकारिसलिलं अयंपथ्याप्रस्थामकरणासमीरस्तिकारज्वलद्दावज्वालावलिजटिलमूर्तेर्विटपिनः
अबलस्य लोकगतेसरसिसेवलमंजरीणांमंतरस्तिमिर्धुतठतिलापविसंस्युलांगः अत्रांतरेयदिनवारिदवारिपूरोराज्ञावयेन्नदनुकिंम्तनमंडुनेन २० कालाति

२० (left margin)

शिव
२० (right margin)

क्रमणांकुरुच्छ्वसद्दलितां विस्फूर्जितैस्तैः सपस्कारौघवगर्जितैरितितरां कांक्षं मुखेदर्शय ॥ अस्मान्न्यगतेपयोदमनसो जिज्ञासया चातकस्या वेहि लभिता खिलंतदपित्व
मःपर्यन्वते २२ भूयो गर्जितमंवुदप्रचकटिना विद्युल्लवमापूरितं भूरावग्रहितध्वनिघ्नतदले ह्यप्यानवातःपरं निर्दग्धाखिलशालिहालिकवधूसन्न्यस्तनेत्रैः परं नैवाप्यादिह
वर्षितं त्वमधुनाकेदारपूरं पयः २३ नेताः स्वयमपि भो ऽर्पयसि मोक्षसि जलदोषयादिषु कापि तत्किं तत्रनमेंऽधसि मुक्तामुक्ताभवंतियत्रापः २४ यदंवुकणामादायप्राप्नो
सि जलदोन्नतिं तस्यापर्ययं पुर्भुजंगजेनमालिन्यमस्यकिमुच्यते २५ इतिश्रीशा०मेघान्योक्तिपरिच्छेदः अथपवनान्योक्तयः वरतरुविघटनपटवः कटवः श्रुवं तेति वा
यवो वहवः तत्कुसुमवहलपरिमलगुणगविन्मासेद्धतीलेकः १ भानुपंडितस्य अलिपटलैरनुयातां सदयंहृदयज्ञवां विलुंपंतीं मृगमदपरिमललहरींसमीरविं
पामरपूरेकिरसि २ भवभूतेः येजातालघवःसदैवगणनां जातानयेकुत्रचित्पदभ्यामेवविमर्दिताःप्रतिदिनंभूमौविलीनाश्चिरं उत्क्षिप्ताचपलाशयेनमरुतापश्यां
तरिक्षेसखेतुंगानामुपरिस्थितिंक्षितिभृतांकुर्वंस्यमीपांशवः ३ भट्टस्य पाल्लीसहस्रसवाग्नेनेजेरिपूरितमोनितजेयंतुदीपहरतितदस्वजातंप्रतिपरिजानिकर्म्हणां ४ कस्यापि
कोयंभ्रांतिप्रकारस्तवपवनपदंलोकपादाहतानांतेजस्विव्रातसेव्येनभसिनयसियत्संप्रपूरंधूलिं अस्मिन्नुत्थाप्यमानेजननयनपथोपद्रवस्तावदास्तांकेनोपायेनस
ह्योयपुष्पिवकलुषता दोषएषत्वयैव ४ हेहोदग्धसमीरसर्पपतिर्भवत्यस्मिन्वनेद्याखिलंयावापघर्षणाजःसकोपिद्रुधिरंजगत्वालदावानलः येनायदिकपलायमानहरिणा
मस्मीभवद्भूरुहःशुष्कंनिर्झरमुत्सतततवगकुलैर्वैरम्भुजंगंवनं ६ कस्यापिकवेः इतिश्रीशार्ङ्गधरविरचितायांपद्धत्यांपवनान्योक्तिपरिच्छेदः अथहंसान्योक्तयः कंसा
रिचरणोद्भूतसिंधुकल्लोलकलालालितं मन्येहंसमनोनीरेकुल्यानारमतेनते १ गांगमंवुसितमंवुयामुनंकज्जलाभमुभयत्रमज्जतः राजहंसतवसैवशुभ्रताचीय
तेनचनचापचीयते २ शार्ङ्गधरस्य अंभोजिनीवननिवासविलासमेवहंसस्यहंतिनितरांकुपितोविधाता नत्वस्यदुग्धजलभेदविधिप्रसिद्धांवैदग्ध्यकीर्तिम
पहर्तुमसौसमर्थः ३ भर्तृहरेः अपयाचामेवधारांमोनेवातंत्र्यजहंसस्य कटुरटतिनिकटवर्तीवाचाचटुलःटिभोयत्र ४ भंगोगनाजनमनोहरहारिगीतं
राजीवरेणुकरालीलितापिपितांगितोयां रम्याहिमालयसलनदींप्रविहायहंसहेहंतामावदकांदिशमुत्सुकोसि ५ पिप्त्वास्तनवितततपक्षतिरंतरिक्षेमांतोसकाकलुषां
नलिनींविलोक्य उत्पत्तनमनुपरिघर्घरनिस्वनेन हंसेनसाधुपरिवृत्यगतेनलीनं ६ यासिवहुसालाकादायादंशासीरेवचितःकुमुदविपाप्नेवीहंसोनिपात्य वि
वसणः नदर्शतिपुनस्तारायांकीटिर्यापिसितोत्पलकुलकचकितोलोकः समेध्यपायमपेक्षते ७ नरोतीरोद्भूतेक्वचिदपिदलाछादिततनुःपतत्त्राणास्तागमय
विषमोत्राहृषभिमा निश्वासायां तस्यासिसरसोसुक्ष्मूनलिनेसएवंखलुहंसःपुनरपिविलासांमुद्रहते ८ वातांदोलितपंकजोत्थमुत्सरजःपुंजांगराणोज्ज्वलो

यःस्मरयावन्कलकूजितंमधुलिहांसंजातहर्षैः पुरा कांतायंचुपुटापवर्जिततविशाग्रासग्रहेप्यक्षमः सोप्यंसंप्रतिहंसकोमरुगतःकोपंचयोयाचते ९ रेराजहंसकिमितित्वमिहागतो
सियोसौबकःसदृहंसइतिप्रसिद्धः तदूर्ध्वतामनुपदेनपुनःस्वभूमौ यावद्वदंतिनवकंखलुमूढलोका १० योदिग्भांबुजलीनमत्तमधुपश्रीऊतिस्पंसरस्यस्काभानसमस्त
धारिरिणातिंवभातिकेदारिके तस्मालीकसुखाशयाथभिवसोदीहृतसाधुनाहंससोपीरिटिटिभोयदिपदंधत्तेत्रकोविस्मयः ११ अस्मासासासीमरालमुनिभिर्यशीरसोपा
निकाविन्पसान्वलितंडुलान्कवलयन्दृष्टोसिहर्षैर्मुखैः एषापक्वणवापिकाकमलिनीखंडेनगुप्तामिश्राधैस्त्वद्धिमुक्तं यंधनविधौकिंनामनोस्मर्यते १२ हेहंसा
स्तावदंभोरुहकुहरजोरंजितांगाःसहेलहंसीभिःपद्मखंडेमधुरमधुकराशवरम्योमध्यं यावन्नादंदुरोलोहरगालमालजालितेनीलश्रोन्नीलमेघमालामलिनसक
२१ लदिग्मंडलाम्मेति कालः १३ हेपक्षिन्नागतस्त्वंकुतइहसरसस्तालियंडो विलासकिंमध्यंस्तोपिवाठंतदपिपठमहापापमाक्रूहिभिष्मा दुष्पंकूपोदरस्थःश्पतितादगतं
दर्दुरोराजहंसं। नीचःआयासहाक्षोभवतिहिविषमोनापराधेनदृष्टः १४ यःसंतापमपाकरोतिजगतांयश्चोपकाराःक्षमः सर्वेषामसृतात्मकेनवपुषाप्रीणातिनेत्राणिय
तस्यापुन्नतिमंबुदस्यसहसेयन्नत्वमेतावताबरीनेवपरंमरालधवलःपूर्णमशशीस्त्रेरसि १५ श्रीभोजदेवस्य गतंतद्गांभीर्यंतटमपिचितंजालिकशतैःसखेहंसोत्ति
ष्ठत्वरितममुतोगच्छसरसः नयावत्संक्रांतःकलुषिततनुर्भूरिविलसन्चकोटोवाचाटःसरणायुगालंमूर्द्धिकुरुते १६ यदिनामदैवगत्याजगदसरोजंसदैवसंजातं अव
करोत्रिकरंधिकिंतत्किंकुरुतेकवाकुरिवहंसः १७ अस्तियद्यपिसर्वत्रनीरंनीरमंडितं रमतेनमरालस्यमानसंमानसंविना १८ आकारःकमनीयताकुलगृहंलीलालसा
सागतिःसंपर्कःकमलालये। फलतयालोकोत्तरंकूजितं यस्येयंगुणसंपदस्तिमहतीतस्यापिभस्पृतेसंरध्वल्यमसंगमंगकलहेनाहंसहेहंसहे १९ नद्योनीवतरादुरापपय
सःकूपाःपयोराशयःक्षारादुष्टवकोटसंकटतटोद्देशास्तडागादयः आत्वाभूतलमाकलय्यसकलानंभोनिवासानितित्वांभोमानससंस्मरन्पुनरसौहंसःसमभ्यागतः २०
केषामप्येते इतिश्री०हंसान्योक्तिपरिच्छेदः अथमधुकरान्योक्तयः मधुकरतवकर्णेनकौःकिंकिंक्रांतंनकुसुमानां तदिदसरसिजमुकुलेलधंकिंविघटस्मतत्किं
१ गौरींवपक्वकलिकामपहायभ्रांतद्वयंद्रु शाल्मलिकुसुमदलेषुसंगुंजन्नतंजसिमधुप २ याईधारस्यभ्रमन्वनांतेनवमंजरीषुनषट्पदोगंधफलीमलिघ्रात साकिं शिव
नरम्मासवंकिंनरंतावलीयसीकेवलंभीष्मरोपा ३ भ्रमरभ्रमतादिगंतराणिक्वचिदासादितमीक्षितंश्रुतंवा वदसत्यमपास्यपक्षपातंयदिजातीकुसुमानुकारिपुष्पं ४ २१
गराद्देवानां अभिनवनलिनीविनोदलुब्धोमुकुलितकैरविणीवियोगभीरुः भ्रमतिमधुकरोयमंतरालेश्रयतिनपंकजिनींकुमुद्वतींवा ५ वनदेवानां अमेलवलैकेलि
वनेप्रविश्यचुंचुंवतुंधीकुसुमंषडंघ्रि प्राणीवतुभिश्वरोःपद्मगुम्फसमाद्रिरम्यद्रुपभ्रुःकथंन ६ कस्यापि नोमधीमयमीहतेनभजतेमत्तेभकुंभस्थलींवासंतीसहते

नचंदनवनीमालंबते नकांचित् जातीमेवहृदीश्वरीमिव मता नैकंकेदाकुरां ध्यायन्निर्वृतिमेति षट्पदयुवायोगीव वीतभ्रमः ७ पुष्पाकरस्य गरम्या सुतावक्रुपमर्दे
सहासु भ्रंगालीलेविनोदयमनः सुमनोलताः सुयुष्मा मजाताजसं कलिकामकालेयालो कदर्थयसि किंनवमल्लिकायाः ८ विरूपनितंबायाः केतकीकुसुमे भृंगः एव
प्रमानोपि सेव्यते सेवाः किंनामकुर्वंतिगुणापहृत चेतसः १० कस्यापि मदनमवल्लो कयनिःफलमनिसतां यथुजीवकुसुमानां वनमुपगम्य भ्रमरः संप्रतिजातो
जपाध्यानः ११ पुष्पेमधुपः कमलिनीकमलोदरेषु न्यस्तेषु याविलसितः कलिकांतरस्य पथपाघतसमधुपस्वशरद्गपायेऽ... गायेणविरोदिवसाः प्रयांति १२
स्वामोदवासितसमग्रदिगंतरालाः कामनोहरगिरवासुकुमारमूर्तिः सेव्यासरोजकलिकानुयदेव जाता नीतस्तदैवमधुपोविधिनास्मदेशं १३ किंक्वापिप्रलया
नलैर्विदग्धिनो निर्दयभस्मीभूताः किंवादेवगजेन पंकजवनं निःकंदमुन्मूलितं किंवाहंतहतांतकेसरिभयात्म त्तोमदःकुंजरैर्येनास्मिन्विरसे धरीरकुसुमेहाभं
गविश्राम्यसि १४ अनुसरतिकरिकपोलंभ्रमः श्रवणेन ताड्यमानोपि गणयति नतिरस्कारंदानांधविलोचनो नीचः १५ मधुकरगणाश्चूतंसत्काग तो नवमल्लि
कांपुनरपिगतो रणारणकंकंदवनं ततः तदपिसुचिरं स्थित्वा तेभ्यः प्रयाति सरोरुहं परिचितजनद्वेषीलोको नवंनवमीहते १६ यस्याः संगमवांछयानगणिता
निर्निद्रपद्मालया यामालिंग्य समुत्सुकेनमनसाजातः परानिर्वृतिं भग्नां तामवलोक्य चंदनलतां भृंगेनयद्धी मतेथैर्यं नाम तदस्तु तस्य न पुनः स्नेहानुरूपंस्मृ
तं १७ अपसरमधुकरदूरं परिमलयहुलेपिकेतकीकुसुमे इहनहिमधुलवलेशोभवतिपरं धूलिधूसरं वदनं १८ दग्धासाबकुलावली कयसिता सेनेसा
लद्रुमाः क्षुद्रता दधिविनिद्रपुष्पपटलीपीतातपाः पादपाः आतभ्रंगदवाग्निनावनमिदं वल्लीकयोषंकृतं किंसंभ्रमपिपाटलापरिमलेषधनेनदृष्टेरतिं १९ दू
५ दूरादुद्घाति वंकं नभजसंभोजराजीं जोनो जिघ्रमपिपाटलामरिमलं ... नेनसूतेरतिं मंदारियदनादरो विचकिलोपाननेपिसंतप्यते तन्म न्ये... चिंदंगभंगतः
लोनासधिता मालती २० येवर्द्धिताकरिकपोलमदेन भृंगाचोत्फुल्लपंकजरजःसुरभीकृतांगाः तेसांप्रतंप्रतिदिनं गमयंति कालंनिंबेषु चार्ककुसुमेषु यदे
वयोगात् २१ नच्छेयाजिविपिनेवकद्धनच्छेयमालतीकुसुमे जनतल्किंजीवतिजीवनिमूलकमकांदविंदुनायदलिः २२ सत्वापिकोश्यपानं भ्रमरयुवापुर
तएवकमलिन्याः अभिलषतियकुलकलिकांमधुलिहिमलिनेकुतः साम २३ इहमदसिसस्थेमंजुगुंजाभिरामंमधुकरकुरुकेलिंसार्द्धमंभोजिनीभिः अनु
पममकरंदामोदनम्रमोदासजातिनवतनिद्रांमालतीयावदेवा २४ येनामोदितकेशरस्य मुकुलेपीतंमधुस्वेच्छयानीतायेननिशाः शशांकधवलाः पद्मोदरे

गादी आंतंयेनमदग्रबाहुपुलिनेगंडस्थलेदंतिनांसोयंभृंगयुवाकरीरविटपेयद्भ्रातिमैत्रींकुतः २४ केषामप्येते इतिश्रीशा०मधुकरान्योक्तिपरिच्छेदः अथको
किलान्योक्तयः काकैःसहविवृद्धस्यकोकिलस्यकलागिरः खलसंगेपिनैष्ठुर्यंकस्मात्प्रशस्तेःकुतः १ समुद्धरसिवाचःकिंपुंस्कोकिलसुकोमलाः स्वजैलिमनुपाघाया
गुरुनिर्घोषभैरवः २ अस्मिन्सर्वविधिरलोकनिवासभूमौ किंकूजितेनखलुकोकिलकोमलेन एतेहिदैववशतकास्तदभिन्नवर्णां त्वोकाकमेवकलयंतिकलानभिज्ञाः
३ केषामप्येते कोकिलकलप्रलापैरलमलमालोकसेरसालं किं शानिकरभीतपाथिःपवरःसतीहपीसरेसवसु ४ श्रीधनदेयाग्रौतयेतदाधिमाधुर्यंजानेको
किलसीतिका येःपाथितोसितानेवजातपक्षोजहासिमत ५ श्रीभोजदेवस्य भूकीभूपतमेवकोकिलमधुंवंधुंप्रतीक्ष्यहेहेलोध्वासितमल्लिकापरिमलामोदानुकूला
निलेयत्रैतास्तवसूक्तयःसफलतामायांत्यमीलूत्रसमांभूतसभृतोनिदाघदिवसाःसंतापसंदायिनः ६ कस्यापि येनानंदमयंवसंतसमयेसोप्यहेलाभिलद्भृंगाली
२२ मुखरोरसालविटपोनीताःपुरावासराः आकाललस्ववशेनकोकिलयुवासोप्यघसर्वादिशःखेलद्वायसवंचुघातविदलन्मूर्द्धामुहुर्धावति ७ भेरीभांकारस्य धाराभि
द्यीनादःक्वचिदतुलकाकोकलकलः क्वचित्कांकारावःक्वचिदपिकपीनांकलकलः क्वचिद्घोरःफेरुध्वनिरयमहोदैवघटनात्कथंकांतारंरसतिचकितःकोकिलयु
वा ८ कस्यापि यस्याकर्णयचंचुसुधाकवलितंवाचोयमानामपिमय्याणिग्रथयंतिमन्मथकथाचेतांसिचैत्रोत्सवे रेरेकाकवराकसावमधुनापुंस्कोकिलेनाधुना
सद्भावेयदुपेयुषस्तवकथंवक्षोनयातिद्विधा ९ चंद्रभस्य रेयालकोकिलकरीरमरुस्थलीषु किंदुर्विदग्धमधुरध्वनिमातनोषि अन्यःसकोपिसहकारतरुप्रदेशो
राजेतियत्रतवविभ्रमभाषितानि १० रसालशाखराजीनागातिशंकुपतत्रिशाः नन्मंजरीसामोदविंदुरेवा कुहूमुखः ११ कीरस्यकेतवस्तुंगीरितिसंकलय्यमामात्रसं
सरक्षिसज्जनरंजनाय बालोपिपत्रकलकंठसुकंठपीठसंलोष्ठिकोमलकुहूरुतपूरणीकर्णाः १२ एतौ चंद्रदेवस्य दाश्रूहाःसरसंरसत्सुमुभंगगायंतुकेकाभृतःकादंबाः
कलमालपंतुमधुरंकूजंतुकोयष्टयःदैवाधावदसौरसालविटपिच्छायामनासादयन्निर्विसुःकुटजेषुकोकिलयुवासंजातमौनव्रतः १३ भ्रातःकोकिलकूजितेन
किमलेनार्हसनर्घोगुणस्तूष्णींतिष्ठविशीर्णपर्णपटलच्छन्नःक्वचित्कोटरे ओद्दामद्रुमसंकटःकटुरटत्काकावलीसंकलःकालोयंशिशिरस्यसंप्रतिसखेनायंवसंतो शिव
त्सवः १४ केषामप्येते इतिश्रीशा०कोकिलान्योक्तिपरिच्छेदः अथचातकान्योक्तयः एकएवखगोमानीसुखंजीवतिचातकः म्रियतेवापिपासार्तोयाचतेवापुरं २२
दरं १ कस्यापि दीनोन्नतचलपक्षतयावधूपिलधूमवस्तु चातकसंभावनयाकिमपियदस्तुतदस्तु २ चातकस्यमुखचंचुसंपुटेनोपतंतियदिवारिविंदवःसाग
रीकृतमहीतलस्यकिंदोषएषजलदस्यदीयते ३ सस्पंससंपुनर्वांकंनादत्तमुपतिष्ठते अंबुभिःपूरितापृथ्वीचातकस्यमरुस्थली ४ वीजेरंकुरितंजयाभिरुदितं

वह्नीभिरुज्जृंभितं कंदैः कंदलितं जनैः प्रमुदितं धाराधरे वर्षति भ्रातश्चातकपातकं किमपि ते सम्यङ्न जानीमहे येनास्मिन्न पतंति चंचुपुटके द्वित्राः पयोबिंदवः ५
चातकधूमसमूहं दृष्ट्वा मा धाव वारिभरबुद्ध्या इह हि भविष्यति भवतो नयनयुगादेव वारिसंपूरः ६ एकाकपुंजसरोरुहाणि तानि मुग्धस्य कान्तसुधासमरसान्यपि वा
रिणि पीन् यच्चातकः पिबति वारि धरोदविरूढम् अस्मेतदानतिभयाच्छिकासोभिमानी ७ कूपेपानमथो सुखस्य हि भवे द्रापोचराकाः स्मृयः सामान्यवकटिदृभेः सहस
रांश्चेवं समालोकयन् नादत्ते तृषितोपि हीनसलिलं हृद्वैर्यतं जंतुभिमाना दुरुक्तेकेधाः पुरपाणि तच्चातको याचते ८ गर्जितवधरीकृतककुभा किमपि वृतं तनघने
न कियतीवात याचे चंचुपुटी सापि भृता न जलेन ९ अन्येपि संति वारितामससार्वतसा हंसावली बलधिनो जलसन्निवेशाः कोप्यायदो बलरयं गुरुश्चातकस्य पो
रंदरीं यदभियो कृतिवारिधारां १० अस्मे ते जलदायिनो जलधरास्तोयोविनि घ्नंति ये भ्रातश्चातक किं वृथान्तरटितैः खिन्नोसि विश्राम्यतां मेघः शारद एषका
शधवलः पानीयरिक्तोदरो गर्जत्येव हि केवलं भ्रातरं नो बिंदुमप्युज्झति ११ चंद्रस्य सहस्रं कुरुते मुखं जनयति आसंतडिद्भिस्तु योयश्चार्थयते परं दलयति श्रो
आरणियेगर्जितैः स एषचातकतत्तथा विधमपि भ्रातस्त्वया याचता जीमूतं बहुतत्तुल्यमेवमनयोरर्थित्वतिर्यक्रयोः १२ धिग्वारिदं परिहृतान्यजलाशयस्य यश्चातक
स्य कुरुते न तृषः प्रणाशं धिक्चातकं तमपि यो र्थितयास्य लज्जुस्तां तातृषंस्वयमुपैति पिपासितोपि १३ विश्वोपजीव्येन पिबत्ययोपयत पयसा करेयद्यपि चातकोयं
स्वार्थं क्षतिस्तस्य तत्त्वात्रुरस्य लघुत्वमात्रास्ति न किंचिदस्य १४ येषामन्येते इति श्रीशा० चातकान्योक्तिपरिच्छेदः अथ मयूरान्योक्तयः एतस्मिन्मलयाचलेव
हुविधैः किं तैरकिंचित्करैः काकोलूककपोतकोकिलकुलैरेकोपि पार्श्वे स्थितः केकी कूजति चेत्तदा विघटितव्यालावली बंधनः सद्यः स्यादिह सर्वलोकमन
सामानंदनश्चंदनः १ केकाकर्णामृतं ते सकुसुमकबरी कांतिहारि कलापः कंठच्छायापुरारेर्गलरुहविरुचिरा सोहृदं मेघसंघैः विश्वं देवद्विषद्विजिह्वस्फुरद्रुतपथ
२ तोर्निसमाहारहशिकेः गुणैः प्राप्तमेतत्सकलमपि सखे चित्रबर्हिन्मयूर ७ शार्ङ्गधरस्य नेगज्वलद्विटपपुंजमहारयोघेगर्जत्यतीव तरहेतिरियंनबंपा दावाग्नि
धूमनिवहोयमयं न मेघः किं नृत्यसि द्रुतमितो व्रज नीलकलापिन् ८ लक्ष्मीधरस्य अपेनीलग्रीवकेकय यसद्वेतेघमुनयः परंतोवंयेवात वारवविलासोवि
तनुते अमी दूराक्रूराः क्वाणितमिदमाकर्ण्य सहसा त्वां तोहं तुं त्वामहरहर्यवचाः पुंखितशराः ४ हारीताः सरसं सं तु मधुरं कूजंतु पूर्णे कोकिला सानंदं गिरमुद्ध
रंतु वमुकाः किं तैः स्थिरास्थैरपि एकेनापि तलस्थितेन ननदता श्रीखंडनिस्तंभना धाला नाचर्षिवर्वणिनानतुमहस्सांद्रितम्युत्पादितं ५ चंद्रककवेः किं दूरेणाप
योधरानुपरि किं नाम्बैरटंतः श्रुतानिर्घापारतयाचपक्षिपुगनाः किं वानपक्षात् वृथा एष्यं वागनने न किं विरहणां किं तस्य भाकार्योल्लिपर्यायप्रतिपन्निला

घयमयानूमोस्थिताबहिर्गा । ६ कस्यापि यत्नादपिहिकःपञ्जरेच्छिशिनामाहमन्निर्गमस्थानं यदि जलदनिनदमुदिताश्चएवमूढानन्दस्यपुः ७ भर्तृहरेः इतिश्रीशा०
मयूरान्योक्तिपरिच्छेदः अथशुकान्योक्तयः शुकयत्नेनवपठनव्यसनेनगुणः सगुणाः भासः समजनियेनतवामरांगणागणेपंजरवासः ८ श्रीधनदेवानां यस्यांगस्य
मयाप्ययःपुरवनेनानारसास्वादवल्कीरःपास्त्रविचारवचारुवचनैरानंदकारीजने देवेनास्तुरथाक्रमपंचविहितश्चोत्रस्य तस्मात धीमान्नस्यास्यसभाग्रास्यकपिञ्जु
स्यान्येनमेयोचितं २ कस्यापि भातःकीरकठोरचंचुकषणःकोधायिकेःकूजितैः किंमाधुर्य्यनिवस्रसहस्रविषादःकंठावद्वःशोभ्यते सेयं [illegible] देयवशाद्दशापरिणता
राजन्यपात्रस्यतेभिद्यच्छिद्रितभित्तिमुद्रितघटःप्राप्तोयतःपंजरः ३ कस्यापि माणिक्यदुचलिपिन्नमोक्तिकतुलांविभ्रंतिनोदाडिमीबीजाम्येषपरीक्षतेनरमतेहेभेष्यहो
23 पंजरे तन्नाद्यवनजातसंमदमदामोदैकमेदस्विनीवृत्तिर्मेगालितानयाहतगिरे सेयंशुकःशोचते ४ राघवस्य इदमपदुकपाटंजर्जरःपंजरोयंविषमेतिनगेहे
क्षिप्त्न्कूरमार्जारयात्रा भ्रष्टवस्तुकुलितजिह्वं स्थीयतांकिंवचोभिस्तावचवनविनोदैर्नादरःपामराणां ५ क्षुत्क्षामकिशोरस्य श्रमुविभिन्नुद्यानेविहगरवगएवप्रतिकलं
विलोलःकाकोलःधराणिपुरुयावत्पुरंदरं सावेतावत्कीरद्वंद्व यहदिवाचंचुसकलां नमोनेनमूकीभवतिगुणाभाजांगुणागणाः ६ कस्यापि इतिश्रीशा० शुका
न्योक्तिपरिच्छेदः अथकाकान्योक्तयः गात्रंतेमलिनंतथाश्रवणयोरुद्वेगकृत्केकृतंभक्ष्यंसर्वमपिस्वभावचपलं दुश्चेष्टितंतेसदा एतैर्वायससंगतोस्यपिनयेद्दो
षैकमूलेःपरंयत्सर्वत्रयुवदुं वयत्सलमतिस्सेनेवयन्योभवान् १ शार्ङ्गधरस्य नयिनिपतितांगुम्येहदुष्यनिरायचरणा ननोदधिभतघयांगेहे न्नहुःसमुन्नतकंध
रः निजसमुचितास्तास्ताश्चेष्टाविकारशताकुलोयदिनकुरुतेकाणःकाकोभूयःकदानुकरिष्यति २ मघभटस्य आवरणादपिविरुतंकुर्वाणाःस्पर्द्धयासह
रः निजसमुचितास्तास्ताश्चेष्टाविकारशताकुलो
मप्रौ किंजानेतिचपकाः काकाकेकीरवंकर्तुं ३ तुवर्णाः छदःसम्म:कोकिलेसहसंगतं केचिज्ञायाकोकाकः स्वयंयदिनभावते ३ स्वक्षाम्णमधुपस्यचातिमलिनछाय
स्यघस्यवक्तुंइस्सक्षतिकाशिगोतिचपलस्या हृादयिष्ठेदिनः येयंनिंबफलेषुकाकभवतस्तिक्तेषु नैसर्गिकीप्रीतिस्तासदृशांविधेर्विलसितंतेनिःपन्नमेतद्धितात ४
य संगरां प्रतितरु प्रतियातितीरं काकाश्वरं तिवलचंचुपुटारटंतः मोयांतिरश्मिमथमंडितपुंडरीकखंडेवसन्नहहहंत्यतिराजहंसः ५ क्षामंवपुर्यहनुचुंवनसम्लला शिव
निरम्भेषुसंचरतुस्तूतवनांतरेषु पूर्वकोकिलस्यचरिताकरोतुकामेकालःकलध्वनिविधौनतुकाकएव ६ किंकेकीवशिखंडमंडिततनुःकिंकीरवत्पाठकः २३
किंवाहंसइवांगनागतिगुरुःसारीवकिंसुस्वरः किंवाहंततथाकुतयालपिकवत्कर्णामृतस्पंदनःकाकःकेनगुणेनकांचनमयेव्यापारितःपंजरे ७ अत्रस्थ
स्सलिलक्षयोजनगतःस्तापिप्रियस्यागमंवेसाख्यातिवधिकंशुकादयस्नेमेसर्वेपठंतःस्थिताःमत्कांतस्यवियोगतापदहनज्वालावलीचंदनंकाक

स्तेन गुरोन कां वनमये प्रापारितः पंजरे ८ इति श्रीशा० काकान्योक्तिपरिच्छेदः अथ वकान्योक्तयः नालेनैव कुस्थितवा पादेनैकेन कुंचितग्रीवः जनयति कुमुदभ्रांतिं
हृदयको बालमत्स्यानां १ इंदुः एककः सकलेवधिपन्नः सार्थमहो वकुतृत्तमस्य साधु कृतांतन कश्चिदपि तांवंचयितुं सुशठोपि समर्थः २ बकोरद्भुमस्त्वां लघुनि सरसि
क्वापि पापकौलकस्माप्याकृतिर्न पुनर्बकपरु समुचितः इहस्थेत प्रभार्थलिह लहरी हेलाततर्लिज क्षितिर्धग्रासैक यहिलतिमिषोतः पतितेपां ३ नको गिलनानाभिव मंजुगुंजि
तं नलधलास्यानिगतनिर्हसवत नवीहृणानाभिवचित्रपक्षती गुणालयापक्षितंवकेवकतृतं ४ आतिलस्य नमानसेन मुखिभिर्हसैर्मेणालोकुरैनवसोढहनेनानिर्म
लयषाः प्राश्निर्नवाचः कत्वा जीवसचयधेनयाध्वज्वलो भ्राम्यनसार्वं पुनर्मिश्रे योन्नतकंधरः शठवको हंसैः सहः स्पर्द्धते ५ उभौ पक्षौ भुक्ते भुविविचयति यावतितग
तिः सदा मीनं भुक्ता वसति सकलस्थाएपि वसि वर्केसर्वगुणाह्ये गुणासमुदयः किंचिदधिको गुणाः स्थानेमा मानार्वरनतुस्थान रहिताः ६ रेरे शिष्य कूकोटनाकन
टिनीतीरे तत्परे लिखितं ध्यानेनानिमिषोपभोगमनसा मुक्तं कतोदिन्दृपा एवं यत्किल मानसस्य पदवीं कांक्षसि युक्तं हि तन्नीरक्षीरविवेकनिर्मलधियो हंसस्य नाम्यस्य सा ७
वेदापामथेत इति श्रीशार्ङ्गधरविरचितायां पद्धत्यां वकान्योक्तिपरिच्छेदः अथ खद्योतान्योक्तयः जन्मेरत्नगण्याश्मदहनशर्मप्रकाशमप्रकाशयन्नूनं कीटलमात्मत्वा
नवद्योतः ख्यापयन् भवति १ जयवर्द्धनस्य इंदुः प्रयाति स्तनितिर्नक्षत्रतितारकश्रीः स्यास्ति जीवतिमिमानमसीरप्रदीपाः अंधं समग्रमपि कीटमणे भविष्यसुन्मे श्रमेष्ट
ति भवानपि सूप्रमेतत् २ कस्यापि अहनि भाषाः गतवति दिनानामधिपतौ यशःशेषीभूते शशिनि गतधाम्नि ग्रहगणे तथा ध्वांतं जातं जगदनुगते मेघसमये यदीमी
गणंपतेत्तमसि पट्वः कीटमणयः ३ आनंदवर्द्धनस्य घनसंततमस्यमसमलीमसदि[illegible]शिशिदिर्गिनिषिधृष्टिस जीसितदमत कीटमणे दिनमधुना तरणिकराद्दीप्ति
सितिकिरणं ४ मध्वभट्टस्य इति श्रीशार्ङ्गधरविरचितायां पद्धत्यां खद्योतान्योक्तिपरिच्छेदः अथ सिंहान्योक्तयः एकोहमसहायोहं कृशोहमपरिच्छदः स्वप्नेप्येवं
विधा चिंता मृगेंद्रस्य न जायते १ कस्यापि मृगेंद्र चाम्रगानिवा मुखं आहरतो जनः तस्मा भयमपि क्रीडा क्रीडादलति दंतिनः २ मृगेभ्यो रक्षते क्षेत्रं नरैः नामधेयपि
सिंहाक्रांतं पुनर्मूढ न रक्षते र्नवदंतिभिः ३ मृगेनैव क्षयोषोल्सीनं यशः केश्वलितं रुषा हयानो ऋक्षितं श्रृत्या सिंहैः पूर्वं यदासितं ४ हरिरलसविलोचनः सहेलं वलमवलो
कय पुनर्जगाम निद्रां अतिगतमतिविक्रमास्तभीतिर्न तु वनितास्य विलोकयांचकार ५ केसामध्येते नास्पो क्षुद्रयवती तनुर्नेदशानो नो दीर्घदीर्घः कारः सत्वेचार
रातैवकेप्रारिशिशुस्तेवं वैरैः स्पर्द्धते तेजोवी जनः जेयमस्य हृदये भक्तं पुनर्वेधसा ताद्दक्तादृशमेव येन सुतरां भोज्यं पशुं मन्मते ६ आनंदवर्द्धनस्य क्षुत्क्षामोपि जरा
न्विता राकृशोपि शिथिलप्रायोपि कष्टां दशामापन्नोपि विपन्नदीधितिरपि प्राणेषु गच्छत्स्वपि मत्तेभेंद्रविभिन्नकुंभपिशितग्रासैकबद्धस्पृहः किं जीर्णं तृणमत्ति मानमहतां

माकाङ्क्ष्यामुकुलो भूः सहतिरवगव क्रय्यमाभुक्ष्व कामं ४
तामग्रेसरः केशरी ० मत्तेहरेः येनानर्गलबालकेलिदलितप्रत्यग्रकादंबिनीधाराधौतनिधौतधातुखुरशैलेषु लीलायितं सोयं श्लथनिपातभग्नचरणः स्फारस्फुरत्फे
त्कारैः कुपितो घ्राणाद्दतिमुहुः पाति मृगग्रामणीः ८ भेदिभिः कास्य अतिसमतंगजानां हितमाकरपितेतथाधिपिने मन्येतथान जीवतिगजेन्द्रफलकवलनः सिं
हः ९ शार्ङ्गधरस्य जीर्णोपि क्रमहीनोपि मूढोपि यदि केशरी तथापि यूथनाथस्य शोकातंकाय जन्मने ११ पुष्पकरस्य खनन्नामुविलेसिंहः पाषाणशकलाकुलं प्राप्नो
तिनखभोगोवापफलंवायूथकोभवेत् ११ अस्मिन्नेभोदहेदध्वनिजनितरुषिप्रेक्षमाणोतीक्ष्णैः धनेमत्तेभकुंभस्थतिकरकाजघाम वज्राग्रजाग्रत्क्रमसखासत्क्रमुक्ताधवलितक
क्तोनखस्तहामत्रसिंहः १२ महीपतिमंडलीकस्य यस्यावयवरथः प्रतापसहतेनादेन धैर्यभुक्ः भुक्तिमंतिस्मद्गयवाहसीत्रः सद्योपिदिग्द्विपानां दैवात्कष्टदशावशंगतवतः सिं
हस्यतस्याधुनाकर्णेयेवकोराकेसरसराभागं जरत्कुंजरः १३ कस्यापि यच्चोर्षा वधिरेवयस्यसहसादिग्दंतिनोपर्वतिकं नायाताः विलयेन विंध्यवसुधागम्भानकस्यापभ्रं
ते तस्मिन्कौतुकिनात्वया कीपितो लुनेकपोलस्थलीभंगः केसरिवीरसंघतिपुनः कुंभेषु विश्राम्यति १४ कस्यापि इतिश्रीशा॰ सिंहान्योक्तिपरिच्छेदः अथगजान्योक्ति
यः नीवारप्रसवान्नमुष्टिकवलैर्यो वर्धितः शैशवे पीतं येन सरोजपत्रपुटके होमावशेषं पयः तं पश्चान्मदमेघमालिवलयव्यालुप्तगंडं गजं सानंदं सभयं वनस्पतिमुहुर्दूरे
स्थितः तापसः १ कस्यापि करौ चामरचारुचंचुकलिकाः गंठेमणी नागराः सिंदूरप्रकरश्रियः परिसरे पर्यंतिकोकिंकिणी लब्धश्चेन्नृपवाहनेनकोरागवद्धेनभूः बावि
श्रितकिंभूः धाग्धूलिधूसरतनुमान्योनवन्यः करी २ कस्यापि केलिंकुरुष्व परिभुंक्ष्व सरोरुहाणि गाहस्व बालतरुनिर्झरिणीपयांसि भ्रायानुरक्तकरिणीकरलालितांग
मातंगमुंचमृगराजरणाभिलाषं ३ आनंदवर्द्धनस्य पीतं यत्र हिमं पयः कवलितायस्मिन्मृणालांकुरा सापाटें ननिमज्जयत्र सरसोमध्ये विमुंचश्रमः खिन्नस्येव
जलानिपंकिलयतः पाथोजिनीमश्नतः कूलान्मुतवनतः करींद्रभवतो लज्जापि नोजागरा ४ रेवावारिशिवाशरोगविपुलेपजीवराजीरजः पुंजापिंजरितोर्मिशालिप्रति
गलद्दानांबुगंधोत्करे धौतं येन मृगारिरक्तमथारुद्धंतान्तरालेस्थितं कोपंतोपियपः पयोहतविधेः कोगोचरं नागतः ५ कपोलस्थितो तापोनापगतस्तवापिनक्षुधा
धौतानधूलीतनोर्नस्वच्छंदमकारि कंदकवलः कानामकेलीकथा दूरोत्क्षिप्तकरेणहंतकरिणास्पृष्टा नवापद्मिनी प्रारब्धो मधुपैरकारणमहो हुंकारकोलाहलः ६
लक्ष्मीसेनस्य नाभूवन्भुवि यस्यकुत्रचिदपिस्पर्द्धाकपः कुंजराः सिंहेनापिनलंघिताकिमपरंयस्याद्भुतापद्धतिः कष्टं सोपि कदर्थ्यते करिवरः एकाकरावेः स्फ्रेद्वैरापाता शिव
लगभीरपंककपटली भग्नोद्यमः ७ विद्यापतेः भोभोकरींद्रदिवसानिकियंतितावदस्मिन्नसमतिनाहृयकुत्रचित्वं रेवाजले निजकरेणुकारप्रयुक्तेभूयः अ २४
यंगमयितासि निदाघदाहं ८ गोविंदराजस्य नगरहतियाः नवकमलकिंजल्कनिजले नपंकेरुहादं व्रजति विशाभंगाकूपावले ललेतीभ्रमाद्रोमपिविषहतोना

न्यकीरीतिस्मरन्दावमग्नो हृदयदयितां वाणपतिः ९ पादाघातविदीर्णतामसुमती श्वासाकुलाः पक्षिणः पंकांकानि सरांसि शृंगकुसुमक्षोदक्षताः शाखिनः आपेदं कीयितैरे
विधिवशा कूलःकूलमंचनते तत्तन्नामसूतं विशेषरेक्तमायावकुलनयस्माद्येते १० घासग्रासग्रहणसज्जकीलालमत्रीतिबंधकरिणपाः पाथांग्रेश्रितगणानामविरलमधुनादेहिपंका
नुलेपं रूपिभिर्लाशयेतेशवावाववस्तूविभ्रमेभुर्जितेक्षारेयातीरोपकंठमुत्तकुसुमरजोधूसराविंध्यपादाः ११ केषामप्येते दानार्थिनोमधुकराः यदि करीतालेहूतिहता कुर्वीरे
रामदाधबुधा तथैवांयुगमंडनहानिरेषां भृंगाः पुनर्विकचपद्मवने वसंति १३ कस्यापि प्राणमोयमनर्गलेनवल्लिनाभग्नः समयोगमयेसंतःसंगताः हर्षधैर्यकृतमदोदयं किमु
माद्यसि मातंगप्रतियूथे मे कथवतोभावी निदाघज्वरस्तत्रापि प्रतिकपर्महं स्मिसवेसप्यकुसुमालोचितं १४ गलेपाशासीविश्रणाकुलेगाढनिगडोदृढःस्कंधेवंधःशिरसि
शृणिघातःरवतरः नरःकंधारुढोवतमरणायोपपिविघयेनजानीमोस्यधैर्यादिदवदकस्मात्नवमदः १५ कोपेप्यसिलधीपमितापेन काःप्रसारितःकरिणा सोपिनपप
सालिन्नीलाघवमात्माप्रणीतः १६ कोपयारिविलोकयारणापतोकिंविस्मितेनास्यते प्रायोभाजनमस्मसंप्रतिभयांतासीयतामादरात् उन्मज्जत्सफरीपुलिंदललनापीनस्त
नास्फालनस्फारीभूतमहोर्मिनिर्मलजलापूरोक्षुनानर्मदा १६ नोममेघछवेभनात्सलमिदंनैवांकुशाघातनंस्कंधारोहणताडनासीभवंनैवामदेशागमं चिंतामेजनयंतिवे ५९
तसिपयास्थलासमूथंवनेसिंहत्रासितभीतभीरुकलभायासैतिकस्याश्रयं १७ पर्युत्सतिनावशेषकवलग्रासेनहृतिःकृतापीतंपयश्चकरावगाहकलुषंतत्पीतशेषंपयः प्रा
णान्सूर्यतरंघिहायतदिदं त्राणंकरिणापदंतद्धवप्रशाकांतएषकरिणः क्लिष्टं नदंर्वमुखं १८ केषामप्येते यदिमशोसिमतंगजकिममीभिरसालसालतरुदलैः हीम
नुसरणखनाखंभ्रपनयतिसतेवारिस्पकंडूति १९ इतिश्रीशा०गजा०मोक्षिणी उछेदः अथहरिणास्योक्तयः दूर्वांकुरग्रासाहाराधम्यास्तेतुवनेमृगाः विभवोन्मत्तचित्तानांन
पश्यंतिमुखानिपत २ कतिकतिनमदोद्धताश्चरंतिप्रतिदिशिवार्ष्मतिकाननंकुरंगाः धीचर्मिपुनस्तमामृगांस्तमदयतियमदएवमेदिनीशः ३ इहकिंकुरंगशावक
केदारेकलममंजरीत्यजसि तणावन्वात्रणावाणक्षतणाघटितःकपटपुरुषोयं ४ छित्वापाशमपास्यकूटरचनांभंक्त्वाबलाद्वागुरांपर्यंताग्निशिखाकलापजटिलान्निःसृ
सहरुवनात् आधानोंशारणोच्चरादतिजवेनोत्समागछन्मृगः कूपांतःपतितः करोतिविगुणेकिंवाविधौपौरुषं ५ कुततरभितोगाद्धयाणोः कुरंगविपुअ्यसेकिमितिचलित
ग्रीवः स्थित्वामुहुर्मुहुरीक्षसे विदधतिहतव्याधानोतेमनागपिनादृतांकठिनमनसामेघामेतिविलोकनविभ्रमाः ६ स्थलीनांदग्धानामुपरिमृगत्ष्णामनुसरत्सखातैः
सांगोविधमतिनधिकोपिमनसिः अज्ञानानलतेनसम्यगयतेवमसारसीनभूमौपलाश्चा नचफलतिविधंचकुरुते ७ अत्यल्पायासवलेनपन्नगपतनंहृत्कुणायत्रोन्नतिर्द्व
रेवेत्रलताविलानगहनेकष्टप्रवेशाक्रमः ऐसांगमनोरमावनभुवस्सक्तोविधोपार्थिनाकिभ्रूरलकटकशिप्रतिग्रसतिनार्थैः खुराःशांतिताः ८ सांगतेनलतागृहेष्वुरमेतो

25

नोपांशुलेभूतले नोऽम्बा मुखनोपकंठहरितश्छायासु शाखास्वपि तामेजायतलोचनामनुदिनंध्यायन्हृदि प्रेयसींशैलेंद्रोदरकंदरामुगतधीः शृंगाववशोप्यस्थित: ९ केषामप्यते
वसंसलापमुवन्तिदूर्वापिचर्तितोयान्यपीयिरसानि नयापिव ध्याहरिणा नाराणां कालोकमपाधियितुंसमर्थः १० आः कष्टेवनवाससाम्यकृतयापि हृप्रश्रमश्रद्धयावेला
यालकुरंगसंप्रतिकृत: प्राप्तोस्मि सोमुखं यत्रानेककुरंगकोटिकदनक्रीडोल्लसद्भ्रो हिंस्रोलोभि:परिपूरितानिपरिभ्राम्य द्रामरा:पामरा: ११ विमुक्ताम्य स्वकं देह
रिसोनयापिविरहिताऽदैवात्समालादिता भंगप्रश्नलरुधबिंदुमधुराशालेनवामंजरी नि:श्वासानलरूपकोमलतृणप्रस्रापितां तांनमेघसतामेवप्रतिवासरंमुनिर्निध्याय न्वने
शुष्यति १२ अर्थकीर्ति: सेयंस्थलीनवतृणांकुरजालमेतत्सेयंमृगीतिहृदि जातमदःकुरंग: नैवंतनुं वेल्लु यद्धि हंतानीलोलतनभिराप्यानिसज्जितकठोरभार:किरात: १३ वंडक
वे: रोमंथमारचयमंथरमेमनिलीनांद्रांमुखमभ्रमंतदनुसंचरसेपथेऽस्मिन् सूसपामरजनोमुनय:किलैनेनि:कारणंहरिणपोतविभेषिकस्मात् १४ कस्यापि इतिश्रीमार्कंडेय
कविरचितायांपद्यरत्नांहरिणान्योक्तिपरिच्छेद: अथकरभान्योक्तय: वपुर्विषमसंस्थानं कर्णज्वरकरोरव: करभस्याशुगस्यैव कादिताद्येषसंहृति: १ वंधमस्य कु
मुदशावले:फुल्लांभोजे:सरोभिरलंकृतां मरकतमणिश्यामां राजेविहायवनस्थलीं स्मरतिकरभोयद्भक्षाराणांचारन्मरुस्थले नापरिचयरति:सादुवीरानसागुणावैरि
ता २ यस्मिन्नुद्वेविंबमगाहनांतर्गताखाद्वुवल्ली स्वच्छंभुक्तालरसलागलेनालभैतेतोनुचैर्लग्नातत्रारूठंपक करभलैगालितां कुरुते त्राग्विल्लासापत्स्याथीनंतदपि
सुलभंतेनतृष्टिविधेहि ३ करभदयिते योसौपीलुस्त्वयामधुलुब्धयावणगत घनच्छायस्यकोनसादमीक्षित: चलकिसलय:सोपीदावाग्निनाप्ररूठनवांकुर:कर
भदयितांदूरेमे:सुखंपरिभुज्यते चिंतामुंचमहारापदंचमिदंश्लक्ष्यस्यवालस्यवागंगास्यास्वजलस्यचंद्रइवपुष्पोवांदूयमेकंपिव जीवंदक्षसिता:पुन:करभेह
दासेरकीयामुखोऽप्यपीलुसमीकरीरबदरीकूजन्कपोताकुला: ६ यस्यश्रीनवपीलुपल्लवदयासोपिसंतुष्यवेदीघोंध्रमनुगम्यतेनपदवीयस्यसद्भूथेरपि सोयं
संप्रतियातियालकरभ:क्षीणाघम:क्षामतांममेनूलमनेनदेवहतकेनाखादितंतन्मधु ७ पीलूनांफलकंकषायमधुरंरोमंथधिलाभरोसारवाग्रेपदरवादिचारु
करभीवक्त्रार्पितंप्रेमत: तत्सर्वंकरभेनवेदविधुरंदीर्घंतथाकृल्पतं प्राणानामभवन्नदेवसहसाप्रस्थानरूपंपथा ८ दु:प्रापमंबुपवन:पुरुषोतितापीछाया
मतोनतरव:फलभानमा: इत्यंसखेकरभवर्त्मभवंतमुद्वे: कासंगति:खलुमरोरमणीयताया: ९ अस्यानननस्सभवत:खलुकोटिरेखायकेटारिकायदिभ
वेदविशीर्णपर्णा: योग्या: कथंकरभकल्पतरोर्लतायाः स्तेपल्लवाविमलविद्रुमभंगभाज: १० दासेरकोरससेषयुक्भारेभितेहृति उनयेमातापिपुनर्यत्रत
त्किमुकुर्महे ११ केषामप्येते करभदयितेयत्रसीतंसुदुर्लभमेकदामधुवनगतंतत्सालाभेविधोधिकिमुत्सुकं कुरुपरीचितै:पीलो:पत्रै:र्ध तिंमरुगोन्वेर्जे

जनितसकलेकस्माद्वाग्निः सुरवस्य निरंतराः १२ भगवतो व्यासस्य इति श्रीशार्ङ्गधरविरचितायां पद्धत्यां करभान्योक्तिपरिच्छेदः अथ वृषभान्योक्तयः नास्य भारग्रहे शक्तिर्न च
वाहगुणाहतो देवागोवलीवर्दस्तथाप्यश्नाति भोजने १ अनसिसीदति सैकतवर्त्मनि प्रचुरभारभरक्षपितो क्षके गुरुभरोद्धरणो धुरकंधरं स्मरति सारधिरेषधुरंधरं २
मार्गकर्दमदुर्गमे जलभृते गर्तोधातेराकुले खिन्ने काकटिके भरो नित्यविषमे दूरं गतेरोधसि धार्येनेतदहं ब्रवीमि महतायत्नोद्धृताततर्जनी मीढक्षेत्रविषमे विहायधव
लं बोढुं क्षमः कोधुरं ३ दंताः सप्तबले विषाणयुगलं पुच्छोबलः ककुदः कुक्षिश्चंडदकितो वपुः कुसुमितं सत्यं श्रुतं चेष्टितं अस्मिन्नुक्षवृषेमृगयामि नगुणग्रामानभि
ज्ञात्मनो ग्रामीणास्तथापि चेतसि चिरं धुर्यभ्रमस्फूर्जति ४ केषांचिद्धवलाः स्थिरं नियसूनां चिन्ने पराशापुनः नीलो वा कपिलोथवा यदि भवेर काप्यवामे चक्या
मीणां वधीतिनोपि शिथिलस्कंधोप्यनूनश्रमयाः स्यातेमेपरतंत्रतुंदिलतनुर्जातपर्यंकपुरः ५ श्रीचंद्रस्य गुरुनायं भारः क्वचिदपि न पंथाश्च कुटिलो न तेकुंठाश
क्तिर्दल्लमपि तेगेनाविकलं इहोत्तुंगेनान्यस्तावगुणास्समान यदधुनाधुनानेनस्कंधं धवल किंमुमुक्षः पथिभरः न धानं कुरुयेनयासि विकटं नोच्चैर्वहस्यानने
दर्पानोच्छिरवसिसिक्तिं खुरपुटैर्नो वज्रयावीक्षसे किंतु त्वं वसुधातलैकधवलः स्कंधाधिरूढेभरे नीरानपथतदीविकटविषमान्युद्वेघपन्वीक्षसे ७ यस्मादेव
जमंडनस्य वहतो गुर्वीं धुरं ये यतो धौरेयैः अगुणीकृतोस्य युगपत्स्कंधैस्समस्तैरपि तस्यैवश्लाघ्यकं वत्सस्य धवलस्योत्थापने संप्रतं द्वाग त्रैव जरावसादितत
नोर्गोधुल्यमुद्वीक्षते ८ एतानि वाल धवल प्रायेहाय कार्म गोक्षानराणोतारलत्ताक रांक चेष्टितानि स्कंधं निधेहि धुरि पूर्वधु[illegible] रीणामुक्तेनेतमवतामुपगतोसि
तयेषभारः ९ नागवनलिखुरैः क्षोणीपृष्ठं न नर्दसि सादरं मसृणितपुरुषं प्रोक्षाप्यग्रेनकुप्यति गोगणं वहति च धुरं धु[illegible] र्यो धैर्यादनुद्धतकंधरो जगति गुणि
नः कार्येदर्पोस्परान तिमोरतं १० केषामप्येते इति श्रीशा० वृषभान्योक्तिपरिच्छेदः अथ सामान्यवृक्षान्योक्तयः किं यातोसि च तुष्ययेघनतरं छन्नोसि
किं छायया छन्नश्चेत्सलिलेनोषि किं किं फलभरैराढ्योसि किं संनतः हे सद्वृक्ष सहस्व संप्रति सखे शाखा विदारा कर्षणक्षोदामोटन भंजनानि जनतः स्वै
रेव दुश्चेष्टितैः भवाय जननवर्मनः छायासुप्तमृगः शकुंतनिवहै विष्वग्विलुप्तच्छदः कीटैरावृतकोटरः कपिकुलैः स्कंधे कृतप्रश्रयः विश्रब्धं मधुपैर्निपीतकु
मः श्लाघ्यः सएक स्तरुर्पेअंगीकृतसत्वसंहवभवेभग्नापदोन्ये द्रुमाः २ विज्ञकायाः शाखा ब्यातचित विपत्तः संतिकि येतानकाननेतरवः परिमलभरमिल
दलिकुलदलितदलाः शाखिनो विरलाः ३ श्रीवैद्यभानोः गतास्तो विस्तीर्णो सतवकभरसोरभ्यलहरीपरीतश्यामानः प्रकृतिगुरवः केपितरवः इहोद्याने सं
प्रत्यहमपिशिष्टाः ऋमयथायादमीवल्मीकास्ते भुजगकुललीलावसतयः ४ नीतोन्निदाघसमयो यद्युपथिकजनस्य सारवापंथाः मार्गस्य तरुरेकः कि

लं

यतो संतापमपहरति ५ अन्यैः पत्रनिचयैः सत्फलैर्यैरेव शोभितः जहाति जीर्णान्येतानेव किं वा चित्रं कुजन्मनः ६ तैलं वैर्न विहितं चित्तं विघटितं धूमाकुलैः कोकिलै
मायूरैश्च लितं पुरैव परमसाकीरैः धीरैर्गतं एकेनापि तु पल्लवेन न तरुणा दावानलोपद्रवः सोढः कोपि विपत्सु मुंचति जनो मूढः प्रियो लालितः ७ पत्रपुष्प
फलच्छायामूलवल्कलदारुभिः धन्या महीरुहो येभ्यो निराशा यांति नार्थिनः ८ छाया येतो गतश्रान्ताः स्वादिष्ठाः फलदायिनः मार्गद्रुमा महान्तश्च परेषामे
व भूतये ९ सुखं स्वादुफलं हृतं च यत्पनेत्राश्रयाग्रजैः पल्लवैः स्वच्छायापरिशीतलं सुललितं पीतं पयः पेतश्रमैः विश्रांतास्तु चिरं परं सुमनसः प्रीतिः किमत्रोच्यतेऽलं
सन्मार्गतरवे यं च पथिकायामः पुनर्दर्शनं १० केषामप्येते भुक्तानि येषां स्वफलानि पच्येलिमानि क्रोडस्थितैरहरहर्वीतभयैः श्रमघ्न ते पक्षिणो जलाशये विह
२६ गमानेपथपतिपादपभवंतममीतरक्षा: ११ महादेवस्य विपन्नं पक्षिण्याम तामनिमिषैर्मीनमालिभिः खगैरप्युड्डीनं रथचरणाहं सप्रभृतिभिः दयां दीनां नीते
सरसि विषमग्रीष्मदिवसैः कुलीनत्वादास्ते तरुरहतरुः कोपि सुकृती १२ नागपेयस्य शाखोटशाल्मलिपलाशकरीरकाद्याः स्वादनुपुष्पमिलयो यदसौ
वसंतः पुष्पश्रममर्पयतु पल्लवपुष्पलक्ष्मीः सोरभ्यसंभवविधिस्तु विधेरधीनः १३ गांगदेवस्य पंथाधारद्रुतिद्विजाश्रयरुतिश्लाघ्यमस्तत्रूणामिति स्निग्ध
च्छायइति धियोरुश्शद्रुति स्थाने गुणानामिति पर्याप्तोऽयं महानरोऽत्र घनच्छायां वयं संश्रितास्तत्तत्कोटरवासिनो द्विरसनाः क्रूरी करिष्यंति नः १४ हिमसम
यौवनवधूर्येवनः पवनः स्फुटितता विभवः इतसहंते यावत्तावद् द्रुमकुरुपरोपकृतिं १५ ये पूर्वं परिपालिता फलभरच्छायादिभिः आशिनो विश्राम
द्रुमक[?]तवविपत्काले च्छेतसां प्रति एता: संगतिमात्रकलितापुरस्फाराः धन्यात्वोयासौ च्छेदनमंतरेणापतितोनाये कुठारस्त्वयि १६ वृद्धिप्रियेस्यतरो
मेनोरथाते यावत्प्रार्थिता जातो सोऽसारसः अकामफलदः सर्वाश्रितोपाश्रयः नानादेशसमागतैरविदितैराक्रांतमध्यैः खगैस्तत्तले धावसरोऽपि मरूत्राकुनि
दृष्टिगोवीक्ष्यते १७ केषामप्येते इति श्री वृ० सामान्यवृक्षान्योक्तिपरिच्छेदः अथ वृक्षविशेषापदृतोपूर्वं कल्पवृक्षः कल्पवृक्षोपि कालेन भवेद्यदि
फलप्रदः कोविदो अस्त्वदातस्य वस्येयम्महीरुहे १ कस्यापि स्वर्णीः संधर्याग्रहेमाकृतेरुद्भासिता पल्लवा मुक्ताभिस्तवकश्रियो मधुलिहां वृंदानि
नीलोत्पलैः संकल्पानुविधायिपस्यफलितं कल्पस्य धन्येतुलां धिग्जातिद्रुमसंकथासु यदयं कल्पद्रुमोपि द्रुमः २ विक्रुताय अथ पारिजातः मरिम
लसुरभितनभसो वहवः कनकाद्रिपरिसरतरवः तदपि सुराणां चेतसि निवसति पारिजातेन २ श्रीवल्लभदेवस्य अथ चंदनम् संसेवमिलिता विव
कारामहीयांसो महीरुहाः तथापि जनतावित्तं नंदनाश्चंदनद्रुमाः ३ हरिगणस्य कानाकेलिंकलयतुतरुः कोपि कश्चित्सभूराणामस्मानंदं जन २६

मनुफलैः कोपि लोकाश्विनोतु धर्म्यं मर्म्ये मलयजन्महोयः प्रभूतो पतापं संसारस्य दुःखमपनय त्वा मदेहं बधेन ४ शार्ङ्गधरस्य केचिच्छोककतारिणः कतिभयेसो
रम्यसेचारिणः केप्यन्ये फलधारिणः अतिदिव्यं सन्तु कल्पद्रुमाः धन्योयं हरिचंदनः परिसरे यस्य स्थितैः शाखिभिः ७आसो टादिमिरयं कोमलगहनासंगे मुलीलायिते ५
पुष्याकरस्य आतस्थ्ये दनकिंत्र्वीभिविकरस्य रूजं त्कणाभीषणगंधस्यापि महाविषाः फणाभृतो गुप्तो यदेते हताः देवसुदृष्यफलानि नीतो यदि भवानत्राभविष्यन
तदानीजानेकिमकस्य धिष्यदधिकं कार्श्यमस्यात्मनः ६ भोजदेवस्य एतैर्दक्षिणगंधवाहवलनैः श्रीखंडकिं सोभ्रमं भ्रमन्तेपरितो मधुव्रतयुवा धेनायमानो यते
माकंदादपहस्य पंकजवनाद् दूरं यकुंदोद्यात् श्रिमाप्पिछपांडुमंडलदलायाद् ... मना ७ यद्यपि चंदनोपि विधिनाफलकुसुमवर्जितो विहितः निजवपुषैव परेषां त
थापि संतापमपनयति ८ छिन्नोपि च्छिन्नोपि निपश्यमोपयोगवनीयः वालप्रयाति मलयाद्रिरूतं हि नक्षि निर्भिद्यमानहृदयोपि महाप्रभावः सत्वम्सुखं पुनरभीः सु
रभीकरोति ९ वासः शैलबिलांतरेषु सहजः संगो भुजंगैः सह प्रेंबस्थानं पयोधिवीचिभिरभूदुद्भूतिसेकक्रिया जानीमो न वयं प्रसीदतु भवान् श्रीखंडकं तत्क
थ्यतां कस्माच्छेषपरतापखंडनमहापांडित्यमभ्यागतं १० आमोदैस्ते दिशि दिशिगते दूरमाकृष्यमाणाः साक्षाल्लक्ष्मीं तव मलयज द्रष्टुमभ्यागतास्मः किंप
यामः सुभगभवतः क्रीडति क्रोड एव आलक्ष्यस्वं भवतु कुशलं मुंच नः साधु यामः ११ मूलं भुजंगैः शिखरं विहंगैः शाखा प्लवंगैः कुसुमानि भृंगैः नास्त्येव
तच्चंदनपादपस्य यन्नाश्रितं सत्वभरैः समंतात् १२ केषामप्येते ७प्रथागुरुः अगुरो हि दिति यदि तिलोको गौरवमत्रैव पुनरहं मन्ये दर्शितगुणोत्कर्षोयस्य
जने जनितदाहेपि १४ वल्लभस्य ७आरामाभरणस्य पद्मवचंपेरापीततिग्ममलिनः पाथोदप्रशमं नयागुरुतरो किस्य सदा वज्रं कुमस्त्वामुपकारकार
गतः प्रायाः पयः संपदो दग्धोप्येषतरुर्दिशः सौरभैः पूर्णा निर्वासयति १५ ७प्रथचंपकः अंतः प्रतप्तमरुसैकतदह्यमानमूलस्य चंपकतरोः कविकाश्चिंता
यायो भवत्वनुचितस्थितिदेशभाजो श्रेयः स्वयी जपरिपालनमात्रमेव १६ नागेंद्रस्य येनापि चंपकतरो वततरोपितोसि कुत्राप्यपामार्जनं नांतिकं यदि का
यां यत्र यरूकनवशाकविरूढलो भागाढावगाढघनलो ... चितपल्लवोसि १६ ७प्रथाशोकः किं तेन तत्तया किमुन्नततया किं वा घनच्छायया किं वा पल्लव
वल्लीलयाकिमनया चाशोकपुष्पश्रिया यन्मूलस्तनिषण्णखिन्नपथिकस्तोमस्तुवन्न न्वहं न स्वादूनि मरूनिस्वादति फलान्याकंठमुत्कंठितः १७ जयदेव
स्य मरूनां स्थान्नूनो लघुरपि फलानां नविभवस्तवाशोक स्तोकस्तवकमहिमा सोप्यसुरभिः तदेतन्नोत्यन्नो कारयराणां लावण्यसुभगं प्रवालं वालंस्यान्त
स्य पल्लवक किमपरः १८ सरस्वतीकुटुंबस्य ७प्रथमालती किं मालतीकुसुमताम्यसि निष्ठुरेण केनापि यत्किल विलूनमितो लतायाः लोकोत्तरे सविल
स

लतु रागो गीरवेराको नामुनापि रसिनाम कौश्मतितो १९ मदीयस्त्वापि वचान्नमचातिविमर्दक्षमम्मिदं न वान्येभ्योप्यस्मे भवति कुसुमेभ्योधिकतरं यस्तेन मालसत्त्व
दपि हृदयाह्लादकरो प्रवीणोगतोदेर्भवति जगतो मोल्लिनिलयं २० कस्यापि भवति हृदयहारी कोपि कस्यापि हेतुनखलु गुणविशेषः प्रेमबंधप्रयोगे किंतात्
थितवनांते कोकिलालापाम्भेविकसति नवसंते मालती को यहेतुः २१ कस्यापि अथ मल्लिका नचगंभयहे नकुंथिता नचपीतामधुपेनमल्लिका पिहितैवकठो
रशाखयापी रागमस्य जगाम गोचरं २२ अथ केतकी रोले यस्य चिराय केतकपरिरंभ गंध भंगोपसःसुजातं यत केतकस्य च मनो भंगप्रसंगो सुखं आनासेवमिथो
२७ नुरागमनयोः सर्वोपि नैसर्गिकं प्रसरूपयत्ले सुधिकसमभवन्मर्मछिद्रः केतकाः २४ पत्राणि कंटकयुतानि परिवेष्टितानि वार्तापि नास्ति मधुनो रजसांधकारः
आमोदपात्रमसिकेनमधुव्रतेन नालोकितानि तव केतकि दूषणानि २५ कस्यापि एतानुकेतकिलतासु विकाशिनीषु सौभाग्यमद्भुततरं भवती विभर्ति यत्केत
के यथितमात्मवपुर्नमीननलामेव सेवितमुपक्रमतोद्विरेफः २६ अथ पाटलैः पाटलया वनमध्ये कुसुमितयामोदितत्तया भ्रमरः सेवेयमिति यथाभूत्प्रतीति
रस्या मधुपुष्पेभुपि २७ शाईधरस्य अथ सहकारः शाताकोकिलश्चयन्त्रा ताचरसाल एवनियतमिदं यः पंचममुज्ञायति यस्याश्चियपुलकमुकुलानि २८ कस्या
पि अधिश्रीहद्यानेत्वमसि भवता पल्लवचयोधुरियाः कस्माकोतवजगति शाखाभ्रमराः मुदेपुष्पोद्भेदः फलमपिच तुष्टेतनु भर्ता रसालत्वोतस्मा छुपतिरा
तीथः कोकिलकुलं २९ नतादृक्षकूरेन यमलयजेनो मृगमदः फले वापुष्पे वात्यधिवसति याहक् परिमलपरीले को दोषस्त्वयि वलुरसाले यदधिकः पिके वा का के
वा गुरुलघु विवेको नगणितः २९ कस्यापि उ[illegible]तौ सकोत्तकरसेन विलासिनी भिर्लूनानियस्य न खरैरपि पल्लवानि उद्यानमंडनतरो सहकार सत्वमगारका
रकारगोचरतांगतोसि ३० उत्पलराजस्य कांतिपर्वविलानपुष्पिताबानरवः संति समंततो वसंते जगती विजये नु पुष्पकेतोः सहकारि सहकार एक एव ३१
कस्यापि योदृष्टः स्फुटदृश्यितं पुरवशान्निर्ध्यालोकुरोदेयात्सद्विदलादिकक्रमवशादाप्रौढ शाखाशतः स्निग्धं पल्लवितो घनं सुकुलितो स्फारः छटंपुष्पित
स्तोत्कर्षं फलितोभृशं वा धनतः कोप्येष चूतद्रुमः ३२ हेतु कस्य एतस्मिन्वनमार्गभूपरिसरे सोदप्यमुद्रोक्षितः प्रोद्यद्भिः पल्लवपत्रपुष्पानि चये स्फूर्तःसए
कःपरं पंचीक्ष्य स्थितवक्र मुक्तमहासंतोषमुच्चासितस्फारोल्कंठमकुंठितक्रममभी धावंति पांथव्रजाः ३३ भट्टनायकस्य छायाफलानि कुसु[redacted]
मा निचयस्य विश्वमाह्लाददायिसहकार मही रुहस्य आम्रस्यतस्य शिखया नवपल्लवानि भग्ना सिरेदयहतायाहतासवं ३४ कस्यापि कूपमांडीफल
वल्कलेन यदपि न्यग्रोधवल्लोद्धतोरंभापत्रनिभैर्दलैर्न कुसुमं नोकेतकी पुष्पवत् सोरम्यं कुसुमैः फलैस्तदपितत्किं चित्समुज्जृंभते लोके येन रसालशा

शिव २७

श्री॰ रसस्य ८

लनिकांस्त्वकागुरां सौमित्रे ४८ शार्ङ्गधरस्य या यत्फलोदयमुखैः सहकारजातः भागो वकं रवत्ययेन वृतो सितावत् छाया पितेन सुलभा फलमस्तु दूरं तन्निःफ
लोपि हि वरं सुखसेवनाय ४५ कस्यापि अथ पनसः गरीयः सोप्यं रसपरिचये नार्हति सुधां सुधाम द्वीकापि प्रथिमानिनिमानः फलभरः परार्थे कोथा श्रीरिति पु
लकितं कण्टकमिषाद् होते वा ४६ पनस भनसः कस्य न मुदे ४६ कस्यापि अथ कदली नात्तीन रोनुपकारि फलं फलितं लाल ज्ञावचापुचितस्य विनाशयोगः एत
गुर्विन्सुपक्वस्य फलैः परेभ्यः प्राणानिमान् ह्रीति पत्रकदली जहाति ४९ अथ द्राक्षा यद्यपि न भवति हानिः पाकीयो चातिरास भेद्राक्षां असमञ्जसं हि इहान तथापि च
लुनियते वेतः कस्यापि हासेरकस्य दासीयं वदरी यदि रोचते हे तायतौवकिं द्राक्षानसाक्षाद्मृतप्रदा ५० कस्यापि कवेः अथ दाडिमं प्राघुण्यप्रसरामनोहरतया बि
म्बाप्य बिम्बे जनं हं हो दाडिमतावदेव सहर्षं हन्दिरसयो ग्रामिकः यावन्नैव निपीप भोगसहतामेवाततलो तथा स्नातानेहृदयं पिहृदा दलति यन्नेनातिवंघो भवान् ५१
भोजदेवस्य अथ नालिकेरः प्रथमवयसि पीतं तोयमल्पं स्मरन्तः शिरसि निहितभारा नालिकेरा नराणां ददति फलमनल्पं स्वादुमाजीवितान्तं न हि कृतमुपकारं साधवो
विस्मरन्ति ५२ कस्यापि अथ तालः अध्वन्य यो निभूरुहः फलभ्रान्तो नम्रानुपेक्षाद्दूरादुन्नतिसंश्रयस्य सनिनां पान्थस्य मुग्धात्मनः यन्मूले समुपागतस्य मधुरच्छाया
फलैः का कथा शीर्णानापिहितोपयोगमगमत्सर्वोनितालद्रुमः ५३ कस्यापि अथ भूर्जः दीर्ज स्वमात्मनि परं अर्पितं विधात्राभूर्जद्रुमस्य मफलत्वसमर्पतोन किं चर्म भि-
न्निभितशास्त्र तावदं तेरास्यानपूर्यति सोर्थिपरंपराणां ५४ गोविन्दस्य कुर्वन्तु नाम जनतोपकृतिं प्रसूनच्छायाफलैः रविकले मुलभेद्रुमास्ते सोढासुकर्तनरुजः
पारक्षणार्थमेके न भूर्जतरुणा करुणापरेण ५५ वेघमानोः अथ कस्यः वर्द्धितैः सेवितैः किं तैः सत्पच्छ्यैश्च पादपे वर्द्धितो नरकाद्दूरः स्पृष्टो दृष्टो निहन्ति यः
५६ धवमाणस्य अथ न्यग्रोधः विगलितगातिदीर्घशाखाश्रितशाकुनिपातः शाखिनाम गुणि स्व न्यग्रोध क्रोधमन प्रकटयसि न चेन्द्रमिकिं चिन्तदानीं यात्साप्येषा
अपाद्य स्वलघुपरिकरा कापि हृष्याद्यवल्लीप वल्लीप्रपद्य निष्ठा हृषति निजफलैः स्वस्य लर्द्धिं किमन्यत ५७ महातरुषीभवति समूलो पादि नश्यति नोत तत्रसयाने
ति न्यग्रोधकर्णिकांकुरः कस्यापि अथ मधूकः तने जस्तरणेनिदाघसमये तद्वारिमेघागमे तज्जाग्रे शिशिरे महेकशारणोः सोढं पुराये दलैः छाया तोप्यधुना
फलस्य समये कोयं चिनातौ निरूत्यालानि सुचे वदोदिगलतु मे मधूकद्रुमः ५८ मूलादेव पदस्य विस्तृति भाच्छायाप्यन न्माहृतीतियस्य प्रसवाः सुमं
जुलरसे रानन्दयतः प्रजा स्वेदं च प्रकटी करोति परमं भूयः फला नं गुणे हि त्वयेकं गुणां स्तरूनभजसावेकस्मान्मधूकद्रुमं ५० कस्यापि अथ शाल्मलिः

हंसाः पद्मपनाश्रया मधुलिहः भोगाश्रया पांथाः स्वादुफलाश्रया खलिभुजो गृहाश्रम मां साधाया सूत्रानुन्नतपुष्पाणि निकरैर्निःसारमिथ्या भ्रांतेरेवामल लिपादपत्र
तिदिनं को न लब्धवांश्चितः ५१ काय कंटक भंगितो नुचवन कायाकारोपन्नवाः पुष्पाणि शिशुतोत्पन्नानि नदलः श्रीमति मनोहारिणी किं ब्रूमः फलपाकमस्य पुष्पमासे
पिलज्जामहे तद्गोः केन गुणेन शाल्मलितरो जातोसि सीमद्रुमः ५२ कस्यापि अथ पानिंबः किं निंब वद नो येन निःफलानि फलानिते यानि संजातपाकानि काकानिः
शेषयंत्यमी ५३ यस्मादर्थिजनो मनोभिलषितं लब्धामुदोमतुरः सांद्रं बंधुजनेष्व कार्यविविधा भोगा [illegible] न्विलासो कुरः तं दैवेन विवेक शून्य मनसा निर्मूल कृद्द्रुमं
२४ स्थानेनत्स्य तुकाफलोचवसतिर्निवःसमारोपितः ५४ कयोरप्येतो अथ बब्बूलः गात्रं कंटकसंकुलं प्रविरलच्छायानचेयं पुष्टः न्निग्धं कुसुमो करस्तवफलं नक्षु
द्विनाशाः क्षमं बर्बूर द्रुममूलमेति जन नस्तत्रा बुधास्तामहे अन्येषामपि शास्त्रविनापफलवतां कंटैर्निर्यस्यते ५५ कस्यापि अथ खदिरः चंदने विषधरान्सहामहे वस्तु
सुंदरमगुप्तिमत्कुतः रक्षितुं वद किमात्मसौष्ठवं संचिताः खदिरकंटकास्त्वया ५६ मध्यात्स्य पद्मत दिह नाक्षिपन्नाव द्रिरैः खदिरैरावृतंनते पिखदिरान येकुटिल
कंटकैरावृताः न तत्कुटिलकंटकाः किमपि येन मर्मच्छिदः समुन्नत तथा स्थितिं वतसह धर्माम्भोमां मे ५७ अथ किंशुकः किंशुकाकुसुमानि शुकमाविफलाश
या वायुर्गगप्रपंचेन केकेनानेन वंचिताः ५८ कस्यापि अथा खोटः फलं च मो कथया भिदेवहतकं मां विद्धि आखोटकं वैराग्यादिव दृन्नसाधु विदितं कस्मादिदं भा
षसे यामनात्रवटस्तमध्वगजनः सर्वात्मना सेवते न च्छायापि परोपकारकृतये मार्गस्थितस्यापि मे ५९ कस्यापि अथ पीलुः स्वस्यफला अपि प्रियतमास्ते पीलुवृक्षा
क्षितो क्षुल्लकीरैराजने न हि प्रतिदिनं येषां फलं भुज्यते किं तैस्तत्रमहाफलैरपि पुनः कल्पद्रुमाद्ये द्रुमे येषां नाम मनागपि श्रममनुद च्छायापि न प्राप्यते ६० अतिरिक्तकु
मारस्य अथ करीरः फलं दूरतरं स्मास्तां पुष्पाणि कुसुमेर्जनं इतरेतरयोमन्येकरीरस्तव किंकराः ६१ किं पुष्पैः किं फलैस्तस्य करीरस्य दुरात्मनः येन वृद्धिं समासा
द्य न कृतः पात्रसंग्रहः ६२ अथ बिल्वः आमोदिनि सुमेरु पाणि यस्य दूनि वक्षाः हुहामुधाने भुवने बुल धजनुषां संतीतरेषामपि किं नु श्रीफलता नये वज
लनीमालद्विगुंडलेपयैतानि फलानि यो वनचतीवसौ जललक्ष्मीग्रहाः ६३ अथ शालिः शाखामुन्नतिमान्निरूढनभसो भूयोस्य धावनो विधूतेनावः फ शिव
लैरसभेरेत्तिच्छिदः प्राणिनो किंतु द्वित्रिफलैर्लक्षतनो शालस्तु मरवं गतां दलायोनिनिजंवरः सुलहत्तिना को नाम नश्री गीतः ६४ न मेयस्य अथेक्षुः परा २८
र्थेयः पीडामनुभवति भग्नोपि मधुरो यदीयः सर्वेषामिह खलु विकारोप्यभिमतः न संप्राप्तो वृद्धिं यदि सभृशमक्षेत्रपतितः किमिक्षोर्दोषो सौ न पुनरगुणाया
मरुभवः ६५ इक्षुराजस्य मुखेयं च्छास्य वपुरपि पुनर्ग्रंथिनिचितं न संतप्तः कोपि क्षणमपि भजे न्मूलमभितः फले चैवागाधाप्यवितथसरलिप्तश्च भवतास्स

दिक्षो नो युक्तं विदितमिति ते रेंधि त्र दलनं ६८ कस्यापि अथकपोतः म्लाघ्यं कपोतफलेयस्य गुणोर्द्ध पिहितानि मुक्ताफलानि न रूपी कुचकलशतटेषु विलसंति ६९
निःशेषोविक्षिप्तजनस्य कुः सहतर प्रापितुला ते हृतो यथा सहीनर खलु वन अतिकाले श्री अहार अथा मातंगो गिरितलं तु वारिक रीकापानं च कूर्चो हृतिः कापासेन परार्थसाधन
विधौ किं किं न यो गीकृतं ६९ कयोपि सो अथपाशः भूर्जैः पतोपमतये निज वदन य वितर्कनं सहते पार्वधनाय तृणगणः प्रेक्षस्व धमिहार्तं कीट्टक् ६९ यत्र भद्रदेवस्य
अथकंटकफलिका उचितं नाम नाम नार्हसि कैतका पि कंटकाः स्तनं योज्झितैर्विलेकंटकाः कंटकाधिके ७० कस्यापि अथ यस्य मत्स्येत्याभानेति सिरजराज
स्य जयिनी विभुश्रियस्त्वं गा लकनकमयमेतत्त्रिभुवनम् ना नोतिल्प सेवानन्तुकन करक्षलदपाः पातालोनुस्या यदि न सुलभी मायम भजः ७१ कुल्यादनस्य
अथतरुणानि उत्तुंगैस्तरुभिः किमेभिरखिलैराकाश संस्पर्शिभिर्निर्वर्ण्यो न सेवितामुल पथिकः पीनघास्कंध स्थितः एवं यः स्त्रुतकु हिरुह जलस्याल्लो लधी धीयथा
मज्जं तेजन मुहुरपि सह सातेनैव मज्जामि न ७२ स्वस्य सिंधुतटमनुगत स्यस्त तास्यापि जन्मकल्याणं यः सलिलमकुलाकुल जनहल्ला वलं यनं भवति ७३ वे
ध्वभद्रदेवस्य अथतां बूलवल्ली यद्वीनां कति नसु रतिम पि तिः प इतिशि किंतैर्गिह रिग्येत्यति कोमले रपि निजा मे याम्य यच्छिः श्रियं तानेव स्तुमहे महाजनमुख
श्री करिजन्मप्रतान् या नस्र तेन वनागरधियतमालां कूल वल्ली छदान ७४ किं वीरुधो भुवि न संति सहस्रशोन्या यासां दलानि न न यं रोपहृतिं भजंते एकैवव
द्धिषुविराजति नाग वल्ली या नागरी वदन चंद्रमलं करोति ७५ कस्यापि अथ तुंबी सर्वासु कुमः सम्यक्तारु सा तुल्यम च्छि प्रसूता तासां च कुल्या अपि कतिपया
दुस्तारं तारयंति या दृश्यते सरसमपरा शुष्क कारस्त्रि निवसातन्मध्ये या ज्वलित हृदयो शोषितं संपिबति ७६ कस्यापि इति श्रीशार्ङ्गधरविरचितायां पद्धसं
दृक्षविशेषान्योक्तिः अथपर्वतान्योक्तयः विंध्य मंदरसुमेरुमुखं ताय स्मित सुहितम पर्वतो भवेत् ईश्वरः कनक रतापभावतकुर्वजानि जंभते
यशः १ शार्ङ्ग धरस्य येषां तो य कुरव थभिन्न मनसस्तेषां मनि न्नामुदो येप्य मेघनले भसंकुल धिपतिषां नस्र या हता इत्यं कस्य हते भुत सधि विना
तादृक्कंदसंपदोस्या त्वमेव समान्नेहे मम हिमा मे रुर्नमेहाचते २ भर्तृहरेः आचक्ष्महे वत किमध तनी मवस्थां तासां द्यवियस्थितिवास्यमहो न्नतस्य यत्रे
वसन्त मुनयस्तप सा निधेतु सोयं विलास वसतिः पिशिताशनानां ३ किं तेन हेमगिरिणा रजताद्रिणा वायस्याश्रयेण तरवस्तरवएव मन्यामहे म
लयमेव यदाश्रितानि शाखोटनिंबकुटजान्यपि चंदनानि ४ मुरारातिर्लक्ष्मीं त्रिपुरविजयी शीतकिरणं करींद्रं पौलोमीपतिरपि सलेभं जलनिधेः
लयाकि विघ्न वंक पयमथतो मंदरगिरे राराप ःशैला नांपदयमदर्पोलनिलय ः ५ शाक्राद्रक्षिरयदि पक्षयुगं तथा पिमे नाक संतितवनेहगताग

तानि निःसत्वतां चलितपत्रपतनाच किंतु यो यो निधौ निपततां भवतार्जिताच ६ एकस्मादम्बुदेति मूर्द्धनि गिरेरम्यस्य चैषक्रमादस्तं याति कलानिधिस्तदुभयोरस्त
प्रयातोदयाचलः को नामोदयितं करोति न तिरोभाविका मस्तं पुनर्नीतयः कुरुते भवानिवसदुःखापोसि पृथ्वीतले ७ कस्यापि रोहणाचलस्यैलेषु कस्तुलां कलयेत्र
व यस्य पाथ्या गावं ग्रानि मंडलानि महीभृतां ८ प्रह्लादनस्य रत्नानां च किमालयो जलनिधिः किन्न स्थिरा मेदिनी किं न व्योम महत्त्वमंदसहसति नां किन्नाम
नेवोन्नतं हहो रोहण किं नयावचावचमूर्तिः के द्रव्यं का द्युतिः क्षान्तिसख्यी करणेन गोत्रतिलक त्रैलोक्यवंद्यो भवान् ९ नाधमानां निवासे विदधति गिरयः
योषविभ्रमतयंद्राः शृंगे शृंगे ज्योतिर्लीलाप्रवाहं हुतमिव तुहिनं दिक्षु खेषु क्षिपंतः ये यामुद्वे सहस्रामविहितगतिना वायुना के पितानामाकाशे विप्रकीर्णाः कुसुम
२१ वयञ्चाभातितारा ग्रहौघः १० कस्यापि इति श्री शा० पर्वतान्योक्तिपरिच्छेदः अथ अगस्त्यान्योक्तयः यं पर्वतगिरयः पुरंदरभयाद्यां नाकमुख्याः पुनः क्रोडं सं
तुधराः स्फुरंतिवडवावक्त्रोकृतावह्नयः भो कुंभोद्भव मुच्यतां जलनिधिः स्वस्य स्तुतेसां चतं निद्रालुः अन्यथवाहु वृद्धिकमलाद्भोद्धो हरिः सीदति १ अखर्व
पर्वगर्तांसु विच्छिन्नोयस्य [illegible] रिधिः कासएवमुनेः पाणिरंध्रस्थाद्दिव्यभभूतः २ कस्यापि अम्लीयसीव पयसा पलुंभः पूर्यते न प्रसिकृतत आश्रमसे ८
तेजः पयपतकुंभोद्भवः पयोवाद्धि ३ पांडुधरस्य इति श्री शा० अगस्त्यान्योक्तयः परिच्छेदः अथ समुद्रान्योक्तयः नावज्ञा नाथ्ययैवेदं अमुद्रधर्मदृष्टिमेवसः प
तीरपंकमग्नानि महारत्नानि नेरते यद्यपि वृद्धः शैले यद्यपि च गिरिमथनमुखितसर्वस्वः तदपि च विभीत भूभार क्षायां दीक्षितो जलधिः २ यद्यपि स्वच्छ
भावेन रत्नार्थयस्मुद्रधिमेरीन् तथापि जानुदघ्नोयमितिचेतसि मा स्म भूत यथाः ३ रत्नैराहृतिमस्माभिमदले कोपि नंभुवेः मुक्ताप्रवाः प्राप्य मातंगामदविद्रुमाः
ग्रभः करोतियदन्नंभ्रूक्राधारयतेन रसां दोषस्तोसि यज्जल बेरत्नान्नत्रसांतसं ४ केषामप्येते स्वस्य स्तु विद्रुमवनायन मोमत्तिाभ्यः कस्माग्निनीभव
तुमोक्ति कथुक्तिमाला प्रांतर्मर्यासकलमेव फलेपदो येदृदाहतो जलचरैर्विदारितोसि ६ चंद्रकवेः आदाय वारि परितः सरितां मुखेभ्यः किंताव
दार्जितमनेन तु यौवनेन क्षारीकृतं च वडवावदने हुतं च पाताल कुक्षिकुहरे विनिवेशितं च ७ भुकस्य यावायोमगायो हरिर्जलचरी लक्ष्मीः पयोमातु
बीमुखौघाः शिवताप्रयालंलतिका सेवाल मंभः सुधा तीरे कल्पमहीरुहः किमपरं नाम्नापि रत्नाकरो हृ्हो कर्णोरसायनं दिकद्रत्नस्तु श्लापि नो शाम्यति शिव
८ एतस्माद्भ्रमतं सुरैः शातमवे नोद्वेः प्रवासकृपाः सूक्ष्मेनाद्भुतविक्रमैकवसति लक्ष्मीः समासादिता इत्यादि प्रचुराः पुरातन कथाः सर्वेष्वप्यत्र २९
ताअस्माभिर्वतुर्दृष्टमत्र षजलधौमिदं पयोपि कचित् ९ संख्येयानभवंतितेषु गणत्तेगांभीर्यमुख्या गुणाः सत्यं यानि नि चैतथापि तदिदं चित्रं विधेः
तैमयो स्वच्छंदेन तिमिंगिलानि जकुलया संप्रहृत्कुर्वंते यत्नेवारिधिनुं निजेपि विषयेन स्वामिता विद्यते १० वातोद्धासितकल्लोले धिक्ते सागरगर्जि

तं यस्य तीरे तरुचयाक्रान्तः पाथःप्रकृतिरूपिकः ११ कस्यापि तस्य वैरिणः समयसमर्थवाच्यः सौधुदाग र्जेतिगर्जतस्तेः यस्त्वेकं कस्यापि नहं हनितत्रासनिश्रयाग जेति
निधिपोधिः १२ कुत्रो लेख्यगायन्मुखानि कुकुभाममं लिहेरामसा क्षारेणापि दिवानिर्णजल निवेगर्जन्नविश्राममसि एतत्रेयदि घोरनकनिलयस्याघुमथा
स्पर्द्धिर्धिधिः किंकृतो सि सदा नवेप्रितरलेः सोरवप्रुश्वधिते १३ पदीधीभिः स्थगितगगनं पृथ्वपाताल मूले रत्नैः दीपयसिपयस्यायमि चलेभगिवां धिकस्य
येनन्नयजलनिधेयर्द्धिमुआभुधारा तीरे भीरग्रहणस्सिकेरथगे रूष्मितोसि १४ मोडाभिनंदनस्य अयं बाणमेकोनिलयङ्गतिरत्नाकराद्दनिश्चितोस्माभिस्त
प्रातरलितमनो भिर्जलनिधिः स एवं जानीतेनिजकरपुटीकोटरान्तक्षणाद्द्वं तामत्रिमिमकरमापास्पतिमुनिः १५ मात्ताव रुद्रस्य चपलतारलतगैरू
मुत्सारितोपि गृथयितवकीर्ति देक्षिणावर्तशंखः परिगृणाय पयोधेप्रनाधे योगपत्तवनिकरहनि मसोः सुदत्तकेश्या प्यताका १६ सूतः स्वपितिविवृथ
कुलमितस्त दीयद्विषाभि तथ्यधारणार्थिन धिर्विदिपत्तिराः शेते इतस्त्वचवानलः सहसमस्तसंवर्तकैरहो विततमूर्जितभरसहं वर्षिधोर्वपुः १७ भर्तहरेः म्भो
मारेहनिवांछतिस्यगापितुं ते जोपितेज सिनाम्बुधे गंगा जेति पूरयन्नपिमहीयं मोभिरंभोधरः कांश्रिद्रागुपञ्जीवनोपकुलकान्सिंधो भयं संनिवेः पानीयप्र
चयेषुसत्वपि नतेजानोविकारः क्वचित् १८ अये वारांराशे कुलिशकरकोपप्रतिभयादयं पक्षच्छेदं मा गिरिरिवएतत्त्वामुपगतः त्वदंतर्गतस्तकोपद्विषुनर
यंवाडवशिखी प्रदीप्तः प्रसंगात्प्रयतितः कोस्य यासं १९ किं वन्मो महिमा महाजलनिधेर्यत्रेन्द्रवज्राहतिसत्रोभूभृदमज्जदंगुनिवदेकोलीलयोता
सूतिः मेनाकेप्रकाभीरतोयविलसपाठीनपृष्टो लसत्केलालोकुरकोटिकोटरकुटीकुआन्तरे निर्वृतः २० क्वापि इतिश्री २१० समुद्राष्टकमपरिच्छेदः
अयरत्नाम्भोजयः श्चनतालमितसारस्यते जसरस्त द्विजंभित येनपा आरातेविद्रुमस्य मोसमो लभवसुधा १ यस्य वज्रमणो भेदेभिद्यते लोहसूचिकावयः कवे
तितत्र किंनाम नाशिनरवविलेखनं २ सोमकान्तो मणिस्वच्छः सूर्यकान्तस्तथानकिं उज्जानुवित्तेचो कित्समोरम्यत बहिर्जनः ३ स्फटिकस्य गुणो घोसोसए
वायासिदावतां यत्रस्वच्छतया छायांयतोलवतामपि ४ सुधाकरकरस्पर्शाद्धहिर्द्वतिसर्वतः चंद्रकांतमणिस्तेन तत्तुल्यो लोकविश्रुतः ५ वपुःपरीणाह
गुणोनतेमो यथालिनः किंमणयो भवंति तथाचू डामणिपतीनां तएवखेलं तिनगंतुवेलाः ६ स जनि जगणाभिमानं भरएकतप तिनोसि पामरेखाणा
जि कावमणोरपि मोसंलभते यशादपि श्रेयः ७ अयं नृपति किरीटारूढोप तितं रोहितरजसा विधिविलसितेनरत्नेन चरणोविंदुवनां सहते ८
आघ्रातेपरिलीढमुक्तनावरे क्षुसंचयचर्वितं क्षिप्नयदनीरसलकुपिते नेति अयामाकृष्याः कृमातिकाः ॥ तदेवरत्नकुमालं यपानरागाग्रहा दृतः सत्वनि
दहृणयसहसा चूर्णीकृतं नाश्मना ८ उत्तसे सुनर्नतं क्षितिभुजां नयेदकैलेक्षितः साको संलुठितोनुनस्तनतरेलीला यतीनोक्वचित कुक्षो



पुनर्लुंचितं

विरमन्नोला जलधेर्दैवाद्वितीयोऽभवत्वेलन्नालकुलं गतीयर्धलवायाः सीतायमाणोमणिः १० केषामप्येते पोतसैमर्दाक्षराणमेवैः स्फुरत्कुसुमनिभिभिन्नपक्षा
लसधौरौद्रमेघसरीप्सपक्षितिपतिमुकुटे मासिमालिकामेकं यद्येतास्मिन्कथं विलक्षय निद्रूपणाः कोपिमालि मममे प्रेक्षावंतलदातं निवेवधिजनुतामंदिरंस
गिरते ११ अमुतस्य येगद्भूतिमदा न्नान्निमगायोऽपेयाप्यपः पिंडकेते द्भ्रमप्रतिधामद्भ्रमगायो विच्छिन्नसंख्याभ्रिरं नोजानेकिमभावतः क्रिमय
याटेवायदहोश्रूयते नामाप्यन्नता दृशासीदिमहायत्नालिगद्भूतिय १२ कस्यापि केनासीतः सुवमकहतो नाकपातुकुतलं विजैर्नुवासमभिलखितः केन
वालिमन्नुकुदेवो यस्मिन्वितमयभासहोग्राहकलायदासंतो नोतिलिग्रातमा केतमणोल्यसतीला क्षमोपि १३ सर्वयर्त्मणः नग्नेतांभुवदंधकाददलना
३० दुद्योतिता रोदसीनाथैयावतवन्निरत्नादितिजत्रासः कृतोवासवः नोचिंतामणिराजनयन्निभुवने छिन्नाविपन्नार्थिनां भूत्वातस्य हरेरहः प्रणायिनां किं
कौस्तुभेनार्जितं १४ कस्यापि यन्मुक्तामणयोंबुधेरुदारतः क्षिप्तामहार्घवीचिभिः पर्यंतेषु लुठंतिनिर्मलरुचः स्पृष्टाह हालाहव तत्रास्यैवपरिस्पंदो जल
निधेर्देवांतरालं विनारत्नानां नुपरिग्रहप्रसाननः संसेवसाध्यांत्रिका १५ कस्यापि सिंधुलतागेहपलासपेरणानरत्नानिपश्यकेर्मलि नीककोति न
यापितास्येवमहीपतीनां किरीटकोटिषु पदं लभंते १६ कस्यापि इतिश्रीशा० रत्नान्योक्तिपरिच्छेदः अथशंखान्योक्तयः उच्चैःकवरत्नुविर्धकंकिलीयत्न
नितरंसमारुह्य हिम्यापिनिराद्गुलेरावःसंभावनाभूमिः १ कस्यापि कीदृग्गहकुटिलोंतः कठिनः क्षारांबुसंभवोऽन्यः यांगः श्रीपतिनिकटेक्ते
नगुणेनस्थितिलेभे २ शार्ङ्गधरस्य अंतःकुटिलतो विश्रकंठवः सावज्ञानिष्ठुरः हुंकरोतिसदाध्मातस्तदेवबहुगणपतां ३ तातः क्षीरनिधिः स्वसाज
लधियां भ्राता सुरेशाद्रुमः सोजन्मसहयो त्सुभेनसुखितायस्य द्विजेशाद्पि धिक्कर्माणि मसद्यकंबुरधुनापावद्वकांताकरे विश्रांतःप्रतिवासरंप्रति
गृहं भैक्षेणकुक्षिंभरिः ४ सर्वाणापरिपूरितुतिमदोजन्मापितुर्योदधेर्गोविंदाननतुंबिसुंदरतरस्फूर्तिर्गुविंबादपुः श्रीरेखासहजागुणाः किं
मपरं भरापतरए तेह्रियतकोटिल्यं हृदिपांचजन्यभवतात्तेनातिलज्जामहे ५ कस्यापि यांत्याः संजितसहसूत्रजलनिधेर्विविच्छन्नयाघट्टिताः पर्यंतेषु लु
ठंतियेदलयतिः कल्माषितक्ष्मातलाः एकः कोपिसपांचजन्यमुकुटस्फूर्दाश्चर्यधामासतां यः संवर्तभरक्षमैर्मधुरिपोःश्वासानिलैःपूर्यते ६ शिव
कस्यापि इतिश्रीशा० शंखान्योक्तिपरिच्छेदः अथनद्यन्योक्तयः यद्यपिदिशिदिशिसरितःपीताःपरिपूरितांभसः संति तदपिपुरंतरराणी संगमेषु ३०
यदापिनीगा १ आजन्मस्थितयोमहीरुहइमे कामं सपुन्नीलिता कच्चोलक्षणभंगुराः पुनरमीनीताः परामुन्नतिं अंतर्श्रोहपीयहोवहिरपिश्रा
म्यंतिशंधद्विपाश्रांतः शोशाननोस्मिथोनहसनित्वतसंपदो विह्वलवान् २ छायांपचकुर्वंतिनमंतिपुष्पेःफलानियच्छंतितद्द्रुमाये उन्मूल्यतानेवनदी

श्यामितिनरंगिणिकृच्छ्रतिपन्नमासे ४ कतिपयघटिकसस्थायी पुरो दूरं नेतेभविता तदिनितदुमपातनपातकमेकं विश्याधि ५ कुरुतां भीरणायतां कल्लोलै जैन
यलो पाथश्रांति धीतपयो ज्ञा लक्ष्मी कैम्पनन्दतो विलेखास्ति ६ चोयामध्ये इति श्री ... नयो मो ... परिच्छेदः अथ तडागान्योक्तयः हंसैर्लब्धप्रशंसै स्तलि
नकमलस्तक्ष्मां गेसाएगैः भीरैरंतर्गाभीरैश्च पल्लवकैः कुलश्यामली नैश्चभीनैः पालीरूढद्रुमालीतलसुखशयितप्रदीप्तगतीनैस्त्राणितेभीतिप्रक्रीडदामस्तवसलि
लचलचक्रवाकस्तडागः १ कोत्र चञ्चु ... चकुरः कंकः परिरब्धज्यंती मडूके पृथुसारसश्च रमतां श्री डुण्डुभः भेकाः संतुव कावसंतुनारतुस्वच्छंद
मादिस्तटे हंसोपप्लवः कुतः कतिये हंसैः विनाश्रीस्तव २ कयोरप्येतौ अपमर्दसरसः स्ते सलिलेरूपकल्पमर्थितामभिधा इदमपि बहुलभमंभो भवतिपुराज
लधारामुदये ३ श्रीहर्षदेवस्य एतस्मिन्नकस्मे वडवेलपरिसैव तटकल्लोलकोलाहलकीर्णकंकमपंकमंकविलसन्ति शंकमस्यबकुतां केनेदं विकसे कुर्वाणा
यकुटीकोपाक्कृणत्वद्रूपदभ्रोणीप्रीतितपांथमुज्वलजलेचकेकिलासंभारः ४ कस्यापि ... कांभः परिवर्तितकांगशापपरिग्रासार्थिनः सर्वतोलसंतोचकरै
हिमश्चरतयस्तीरेषु साधुस्थितिं सद्यः शोषमुपागतेषु सलिलश्रीपद्मपश्चाकरे तस्मिन्पंकजिनीविलासरूचयो हंसाः कृपास्त्वमी ५ इंद्रकवेः माघदि
गाजदानालिप्तवरस्प्रक्षालनक्षोभिता योप्नसीम्नि विवेकरप्रतिहता यस्मो मेघ निर्मलाः कस्मं भातपविपर्यये गासरस्तः कस्यांतरस्थापि नैसस्याप्येकवे
कप्रवाहकलुषं कालेन जातं जले ६ विजुकाप्याः रेयमाकायादवस्ति भवतोमध्ये पयः पूरितं तावच्चक्रवकेषु कंकपुरश्रेणीः समुल्लासय पश्चात्वं समवकूकोत्कट
लश्रोदीपुरंभ्राहतीनुद्यत्ककेटयपैर दनिकोर्निदास्यंयासति ७ कस्यापि इति श्री शा ... तडागान्योक्तिपरिच्छेदः अथ कमलान्योक्तयः रेपद्मिनीदललतवात्रमया
वर्त्रितहृष्टविचित्रमिवचिह्नितं तेभ्रुवंतव येयेचशुकसलिलैः परिपालितत्वं तोयम्यः स्वभवसिपंकभवोसि यस्मात् १ शार्ङ्गधरस्य पंकजजलजेषुवासः प्रीति
मधुपेषु करके संगः यद्यपि तवदपितेवो चित्रमिश्रोदये रवेः २ लक्ष्मीवरस्य कुसुमं कोशान्तक्या विकसतिराचो दिवा चक्रनंगाः अलिकुलनिलयं
रुचिरं कुमुदकमलयोरेव ३ कुसमस्य वसमश्रीकता लोकेनासमानेस्समानता इतीव कुमुदे द्वेदे कमलैर्मुकुलायितं ४ नालसप्रसरोजलेख
पिहतावासः स्वको शोरुचिर्दडे कर्कशता मुखे तिष्ठता मित्रेमहामप्रयः श्यामूलं गुणसंग्रह प्रसन्नता हृष्यस्य दोषाकरेयप्रेषा स्थितिर्युज्यसेव सतिपुंजो
हृवासः प्रियः ५ कयोरप्येतौ लक्ष्मीसंपर्कजातोयं दोषः पद्मस्य निश्चितः यदेष गुणसंदोहधाम्नि चंद्रे पराङ्मुखः ७ रत्नाकरतनुजाद्विघिद्विजराजे प्रिया
मित्रे भ्रमतकलेचक्रवाविततिपद्मिनिवामाकुतोभवति ६ धनदेवानां उदितवतिद्विजराजे कस्मन्हृदयेमुदः पदं दधति संकुचितसिकमलहृदयं हा हरवा
मोविधिर्भवतः ८ कस्यापि अंतश्छिद्राणिभूयांसिकंरकावहवो वहि कथं कमलनालस्य नाभूवन्भंगुरागुणाः १० कस्यापि स्ते नगुणाः पंकजसंतोसि
नंतप्रकाशमायांति यत्र लक्ष्मीवसतेस्तत्र मधुपैरूपजीव्यते कोशः ११ कस्यापि कामंभवंतुमधुलंपटषट्पदौघसंघट्टघुर्घुरघनध्वनयो जयंताः गायन्ता

तिष्कतित्स्थलं विधिरेषयत्र भंगः स कोपि धरणीधराणामभिपन्नः १२ श्रुतबोधस्य इति श्रीशार्ङ्गधरविरचितायां पद्धतौ कमलान्योक्तिपरिच्छेदः ॥ अथ कूपान्यो
क्तयः चित्रं न तदयमंबुभिरंबुदौघैः सिंधुप्रवाहपरिपूरिततया महीयान् लंतयिर्नामुपकरोषि यदत्र कूप निःपीड्य कुक्षियुगलं हि महत्वमेतत् १ दिन
मवसितं विश्रान्तास्म स्तव पामरू कूपे हे पान्थ सुपक्ष्मलाक्ष्योवचा कुचैतन्मे चयं क्षमाः भवतु [illegible] स्ते रथमानामथोघजलो भवानियमपि घनच्छायाभूयात्तवो
पतंञ्चार्की २ कयोः प्रेक्षेतो ओमम्बपामभृतं तनुवदनकूपतात्कुक्षिक्रोड प्राप्तापि हितविभवस्यामाकिंते ब्रवीमि येन त्वं भः स्पदिलघुतो याकितेंड कूप सो
मनःसुतैर्भवतिसहस्रकस्य नाधोमुखत्वं ३ श्रीभोजदेवस्य सगुणैः सेवितोपांतो विनीतैः प्राप्तदर्शनैः नीचोपि कूप सत्पात्रे जीवनार्थं समाश्रितः ४ इति श्री
३। शा० कूपान्योक्तिपरिच्छेदः अथ मरुस्थान्योक्तयः मरौ नास्त्येव सलिलं तन्न छायापि लभ्यते तत्क दुःस्त्रो कमुच्छं च न करोति विरच्यतां १ पायं पायं पिब पिब पयः
सिंचांसि वांगामं भूयो भूयः कुरु कुरु सर्वमज्जनोन्मज्जनानि एषा [illegible] मपदे दुर्लिताधुमवंधुः सिंधुर्दूरीभवति भवतो माधवः पान्थपन्थाः २ मो
भोः किं किमकां उरयपतितस्त्वं पान्थ कामागतिस्तत्राद्य कूटचिंतास्यते खलमतिः सोयं जलं गृह्यते अस्यापगताम काल स्मुलभं तस्याप्रतिकुध्यते चेले
कामूत्रचितप्रभावमहिमामागो घसीमाधवः ३ अभिनवगुणस्य सत्सादपान्विते पुलपत्रवपुष्पपुंजसंपत्सरीतवपुषः फलभारनम्राम् मोमायसिंजित
वा वृंत समाश्रितो रूपशाखान्तरे [illegible] यते नततोसि मुग्धः ४ किमसि विमनाः किंच नमादीक्षणादपि लक्षसे पुनरपि पुनः प्रेक्षापूर्वानि कान्ते तनं कि
याः स्वयमजलतां जानानोपि प्रविरपमरुस्थलीं शिशिरमधुरं वारिब्रातुमुपदधाग्राह्यसि ५ नारसिंहस्यैतौ इति श्री शा० मरुस्थलान्योक्तिपरिच्छेदः अथ
थदावानलान्योक्तयः मुस्तामहत्वभाजो भवंति गुणिनामिता धनुर्दंडः दहत प्लावयशाल्मलिकोवनवह्ने विशेषयते १ हे दावानल सोल्लाग्रवासिनः
साधुसारिवनः मुग्ध अयैत्वयापदग्धाः प्रीतिनव भंजनैः २ दुर्दैवप्रभवप्रभंजनजवादुन्मूलन भूमीरुहा नेतानस्तवगुणा प्रयानकारणापुष्पानि कुम्भ
घसि अमलांबनहप्रवाहपदमीदग्धाद्भूदग्धा अपि दृष्ट्वा आताव लक्षणाच्छिलपितो नाम्नापिनत्रापते ३ अभुन्नंते पि जलदैः जगदेकसारसाधारण
प्राणापहारि शिरपदते ३ ध्वासलास्पलल्लितं तरवोन याति हे दावपावक स तावक एव दोषः विधस्ताम्गपक्षिरोगो विधुरतां नीतास्थली देवता ध्व — शिव
मेरंतीतास्वभावमलिनेराणामहितापिता भस्मीकृतस्तु पुष्पपल्लव फलेर्नम्रा महापादपानुकूलेनदवानलेन विपिनं यल्भी कृशोषं कृतं ५ इति ३१
श्रीशार्ङ्गधरविरचितायां पद्धतौ दावानलान्योक्तिपरिच्छेदः अथ अथ ग्रीष्मान्योक्तयः विश्रान्तोलधिभस्मकं समभवमेघा दर स्यंदनेवा क्षोमंक
यां चकार न कृती कुविंवसानेलवि चतुरस्रहयालुतां त्वयिगतेतस्या जनकः केतकीं हृदातं मा कुहि हि लभी अस्य गुणान् लोकोक्षित कुरुद्धः १

क्लिसे व्रलगिरौ यदि ग्रथयसि श्रेतेषु मार्गं यदि स्त्रीवः क्रीडसि माल्य निर्यद्युतिं पतसे श्मशाने यदि दृश्यासं हरसि व्रजो यदि लाप्याधाय भक्तो मनः त्वं सेवेकाव
पिकिं त्रिजगती शूमात्वमेवेश्वरः २ धीयीकवेः दामोदरस्तु दाहितभुवनयो महति लीलया गरुडः कस्पतरोऽस्पी स्थालिविन्नो से यांति मपनयतु ३ गुर्वोसि
भुवनभागे मावर्त्त कां वितनुयं धात्रीयः तवैक करिसु सिनिमुलि तानि भवंति भुवनानि ४ अहिरहिरिति सभ्रमपदभितारजने किमपि कातरे भवतु वि
हगपतेराहारः सतु सरल मृणाल दल सचिरः ५ कस्यापि यः पीयूषमहो दरै स्त्रपयति जोत्स्नाभोः सर्वनो यश्च त्वामधिकं न नु ज्वलयति त्रोद्दामतापैः कैः
श्रातर्भीमतयोऽपि स्थितिमिह मातन्वतो विक्रियानिर्मुक्त समहत्त्वमेतदसमं रूपेपि रूढं तव ६ भोजदेवस्य शौर्यं तामगुणास्तेयेवृतदनुसाभाति कीवकु
ता किं ब्रूमः स्तुतिविनो भवंति भुवयः सर्वो न यस्यापरे किंवा तत् परमुमते स्तुतिपदं यज्जीवनं दे हिनां तं चेन्नो यपथे ना कुतिजनः कस्त्वां निरोद्धुं क्षमः ७ श्रङ्गे
त्वज्जु मथा जम्भूरतां दर्द्रमेसाम् उरवं कं पुनः विश्वं यथा वरं जगत्तद्दित रेत्वन्मूलमित्थं ययः शिक्षांवो एवं त्रयासि निभृतं निर्गमजालां तरेयं तेविक्षणास्त्व
दंकशाणा स्त्वामप्रितानुं तव ८ कपोलेपि सो समुद्रस्याप लंप्रथितमहिमामुद्रितभुवः स्वसाग्रास्ते यांतो विद्रुनयन शिरोधाम्यसतेः मुरारातेर्यो धिस्सा
क्षिरुहिकिं जलरूनिलयातथापि श्रीः स्त्रीलायुद्दातिचपला लिंगति स्वलान ९ तापायेहे सहृदयेरुचिपेश्रुवुद्धेमित्रानुरागनिरते ध्वतस कुतो ध्वे स्वांग
प्रदानपीपु तिघस्रदे ध्येयुक्तं तवे ह कमले कमले स्थितिर्यत् १० जंभारिरेयजा नाति भास भोग विभ्रमं घटचेद्दीविदः किं विला जानाति कामिनी
११ कस्यापि यदेतत्कामिन्याः सुरतविरतो पद्मयहस्ताक रोणातीतस्त्वयसलिसहकारोगुणिना मुहुः कुर्वन्गीतं कुचकलशपीठोपरिलुठं लनये वी
णादंड प्रकट यफलं कस्य तपसः १२ यदेतन्नेत्रां भस्तदपि च समासाद्यतरुणि कपोले श्रांसां कुचकलशभृता कलयति तत्त श्रोणीबिंब मवसि
तविलासं तदुचितं स्वभावः स्वस्था नो विपदपि सुखानां त्ययति १३ यत्पूर्वं पवनाश्रिया स्वसलिले श्रीशं तपो दुःकरं तस्यै तत्फलमीदृशं पाणितं य
ज्जातहृपवन्वः मुग्धापांगकपोलचुंबन सुखं सा श्वर त्नो त्तमे प्राप्तं कुंडलवांकुसे विमपरंयन्मूल दोलायसे १४ सद्वृत्तस कुणादि चित्रमहा हिकांतकां
ताघनस्तनतटांचितया हसते : आः पामरी कठिन कंठ बिलग्न भग्न हाहारहारितम हो भवता गुणित्वं १५ मोलो सन्मणायो गृहांगिरि गुहास्सागाः वि
लासावलचो निर्यल्लोपनतेश्च दृशि निमिले ९ ऐकत्रवर्ये यदधी अन्य त्रापि भव न्मया हि सनाथ श्रेविशेषीसरां सर्वा मंगल सूचकं कथय य भो भोगान्स
खे किं लिंद १६ दृश्यारीते वनि जे र्भ यतिदु यात्म्या विशंकितो नित्यं दर्शनपथमापन्नं पन्नाग कुलमाकुली भवति १७ यस्मै ददाति विवांभूमिः पू

३२

त्कारमात्रभीतेव आशीविषः सहैवाघकां डुस्थितिं लभते १८ केशाममध्ये मेकेनद्यः गातासतेऽयपरुषं यत्न स्मसर्पाननने दातुं कर्णांच पेसमुज्झित भियाहसः समु
च्छ्वासितः यदधोमुखमासिषी पिदधता नागेन हृल्मी स्थितं तत्सर्वं विषमंत्रितो भगवतः कस्यापि लीलायितं १९ कस्यापि श्रुत्वा कुंभसमुद्भवेन मुनिना किंचि
न्महत्साहितं सिंधावबंकुदुं वदं डुकूलं हर्षादिदं ध्यायति गंभीरो यदि तेन विंध्यतिनना त्रसंततिभेकाशिवात आगसमुद्रं खं वसंततिनि मयो गातानुकंपावयं २० आपू
र्यतपुनः सुरसं फणिकासारो भियांविभिर्मूर्खयो विप्रवितुं भमानं नलिनं पद्मपमतोयाशयं कृत्वा धाधातन्तुवरू हृदयो नक्तंदिनं हीनधीः शुभ्रसपादपरोक्षितसपरस
स्त्रीतेजात्सारसः २१ अस्तंगतो यमरविंदवनैकबंधुर्भास्वान्न लंघयति कोपि विधिं प्रणीतं हे यत्र कथं यमवलंब्य विमुंचथाकांधीरास्तांऽति विपदं न तु दीनीस
ता: २२ कयोरप्येतौ रात्रिर्गमिष्यति भविष्यति सुप्रभातं भास्वानुदेष्यति हसिष्यति पंकजश्री इत्थं विचिंतयति कोशगते द्विरेफे हा हंत हंत नलिनीं गजउ
ज्जहार २३ हंसः प्रयातु शरणं के यदि जानुतस्य नैसर्गिकी गतिरियं हि न तत्र चित्रं गत्वा तया जिगमिषुर्यकएषमह [illegible] श्रेतो [illegible] तिसकलास्य जनस्य नूनं २४ क
ल्याणिनः किमधिकमतो जीवनार्थं यतस्त्वं [illegible] लावृक्षानहह दहसि भ्रातस्तारका नवेतस्मिन्नशनिपिशुने [illegible] लानामभ्रान्यानामपारामरुः भ्रां
तरे कोऽप्युपायः २५ भ्रातर्ग्राम्यकुविंद कंदलयता वस्त्राण्यमूनि त्वया गोणीविभ्रमभाजनानि सुबहून्यात्मा किमायास्यते किं त्वेकं रुचिरं चिरादभिनवं
वासस्तदासूत्र्यतां यन्नोज्झंति कुचस्थलात्क्षणमपि क्षोणीभुजां वल्लभाः २६ कस्यापि हेलां गालिकनियम [illegible] हंतापुरायदद्रान्सी स्पर्शाविरोधान्न
दखिलमज्जनिषेकहेमन्तपयोऽम्ब २७ अश्रुतस्य दुर्गानदीशिथिलवंधविलंबनी नोरम्भु [illegible] जलमुचो विषमः समीरः आरूढवान्निजकुटुंबसुतो ध्वनीन
स्तत्कारी धाकु [illegible] यतसदृशं कुलस्य २८ वंशः पांशुरसो घुणाव्रणमयो जीर्णा वराटुमाः कीलाः कुंठितया विशांति नमही माह ममानाऽपि आरोह अव
साय साहसमिदं शैलूषसंसज्जतां दूरोत्कीर्णनिकटे कृतांतमहिषग्रैवेयघंटारवः २९ कस्यापि मौलिः [illegible] किरीटको [illegible] केयूरमभ्रोभुजो [illegible]
किलकं [illegible] तयोर्द्वयेपि विभ्राययसे इत्थं कल्पनया कुशीलवन्द्यपाहं कारदीर्घ [illegible] न संतेभवतो भविष्यति म [illegible] एवीमात्रावशेषं वपुः ३० अमीषि
लोलोलिकनूनमेतां स्नेहार्द्रवर्ष्यापनीताः देयो भविष्य [illegible] जानेकिमिवाकरिष्यः ३१ किंमत्तीपुरुषे सरोजमुकुलाकारामुरोजश्रियं ली
नेनाधरपल्लवं कुसुमितं किं वास्मितेनामुना आकूताम्रतरुणीतला भ्रमयसे किं वागिरो नागरि मुग्धे कामिनि किं मुधा कलयसि क्लीवे कटाक्षच्छटा ३२ ब
क्रानेव तनुर्विवर्तनगतिं [illegible] सार्धिपिहितं स्मेरीदृग् [illegible] मुख्यतमना चेतः परावर्तते हा त्वं मुनि [illegible] नीयतां वेदीमार्जनवद्धि [illegible] पापाव
पट्कार्यमपाकेर्व्ययः ३३ अद्यामरकुनिधि [illegible] जामह थी मुरसि धायय हारयष्टिं बालेकलावति विरं पतितापि नासि त तद्यो रमन्यदपि भू

शिव ३२

ग्रतामेवपतीयं ४४ केषामप्येते भ्रातः काचनलेपकोपितवहिस्तान्माद्भृतेसर्वे तोमामेवेधीः कलधाह्निपोम मवचिरं देवालयस्कोपी ताम्रत्वंगतमेवकांचनमयी की
र्तिस्थितातेभुनानंतस्तत्वक्रियाऽराता प्रणाथिनो लोकाववहितुद्रुयः ४५ कस्यापि नयनअयुग्यावताऽन्मेकमप्पाक्षिसन्निधौ कस्तत्र भवतः पांश्वरूपो गुरुहस्ताग्रहः
रक्षपात्रागतेकोहं शदीपश्रीविवर्द्धनं घृपासंनिविनातेन भस्मत्वंपे भवद्गुरोः ४७ महादेवस्यैतो कोपिनुतामपश्चिरोह तिशुचिनाकुम्येनसहजमधुरेण नञ्चवि
हृतमथितंतथापियत्वेहमुद्भिरति ४८ इक्षुतरगलकनिवंधः ऋूपनिपातोपिकलेपातेधस्मः यश्रीयनदानेस्त्वंत्वमा आभिन्नप्राणं हति ४९ यस्मगुणोपि सर
लेपितरक्षितेपियत्नात् तोपिविदधाषिन्नपंसकर्म यत्कात्मवयुद्धिवादेतुनदेतदस्य जानाभिसंगतफलंतवकं रकस्य ५० द्वात्रिंशद्रूषानदेह विमश्रेभ्रमतिनिस्स
शाः तदिदंश्रीक्षितंकेनजिह्वसंचारकोपाल ५१ अनिलनिविलविम्ब प्राणितवप्रयुक्तं सपदिववि निमीलसाकुलंतदृष्टि गात्र वपुरपिपरमेशास्याचितनो
चितंतेसुरभिमसुरभिंवापन्नमं स्वीकरोषि ५२ अपिसभाविकहस्तीपामरैः पंकशंकया अवलंविदेनभूपालाः किंनसंतिमहीतले ५३ केषामप्येते जन्म
रा. स्थानंनखलुविमलंवर्णानीयोनवर्णोदूरेपुंसांवपुषिरविनापंकशंकाकरोति यद्यप्येवंसकलसुरभिद्रव्यगर्वापहारी कोजानीतेपरिमलगुणाः कस्तुकस्तु
रिकायाः ५४ विद्यापतेः कौस्तुभमुरसिमुरारेः शिरसिशशांकोधातोपुराजर्थिनः तदनुजन्मातो जलधेर्जगमनुनिपाती गतिंपश्य ५५ तुल्यंम्भू अतिजन्मतु
ल्यमुभयोर्मूल्यंचतुल्यंवपुः तुल्यंदीर्घमुदग्रटंकदलनंतुल्यंचपाषाणयोः एकस्याखिलवंदनायविधिनादेवत्वमारोपितंतत्रान्यविहितापरस्पतुप
दाघातास्पदेदेहली ५६ रसाकर्णितसारंगः प्रतिजलधरंभूरिविरुतं घनेमुक्ताधाराः सपदिपयसातान्यतिमुहुः खगानांकेमेघाः कइहविहगावाजलमु
चामयाश्रोनातीनामनुपकारितयोनमहतां ५७ भ्रातःपंजरलावकमाकुरुसंतोषमनर्मनिधनेन घ्रातःस्तथैवधातुस्त्वमत्वं किंनजानासि ५८ म
लोत्संगेगजेंद्रस्यमूर्द्धिकाकः करोतियत् कुलानुरूपंतत्तस्ययोगजोगजएवसः ५९ ग्रासाउल्लितसिक्थस्यकाशिताः किंगतंभवेत् पिपीकास्तुतेनै
वसकुटुंबोपिजीवति ५० बंधनस्थोपिमातंगः सहस्रभरणक्षमः अपिपूर्णकुक्षिरदवारीश्वाखद्योदरोपिदुःखितः ५१ केषामप्येते पिच्छपक्षः प्रबलक्षिति
पांतिकंकलयकांचनकांचनशृंखलां इदमवधतमंहियदीक्षसेभजनसंरतिकेशरिणातुला ५२ भीषणासिंहपंडितस्य उदस्ताः पुरुहितरसिनिहितं
जीर्णजटिलंयदक्षाप्यापन्नद्विपपिशितलेशाः करालिताः गुहागर्तेभूम्नेसुचिरमुषितंजंबुकसखेकिमेतस्मिन्नुर्वीमदसिनगतः सिंहसमतां ५३
भद्रेदुराजस्य यस्मांसकेशारियुवापदमावबंधगंधद्विपेंद्ररुधिरारुणितांगरागां तामद्यपर्वतदरीं स्मृतशृगलोमागोमायुरेष वपुषामलिनी

करोति ५४ निःकंदामरविंदिनीमपहितोद्देशांकसेहस्थलीं जं वाला विलघंवुकर्णुमितरास्तते वाहिसुतान् दंष्ट्रायां चतुराणवोर्मिपटलेराज्ञाचितायामियं धसार
यशिणोः स्थितावसुमती सापो चिरीणी पूजिराणी ५५ शतपत्रैर्द्विपातपादशते समायाद्दिनोः परमतिर्निर्गतितु फिमिथमा द्विपदस्महन्समतो जलनिधेः क्रमणो विवदामहे ५६ म
धम्मर्हस्य हस्तं दोलनमघतेऽनुगतं धर्मस्य मूषस्य यापहकाने वराते यसो यवहुला वेलाः मुखेश्याः लताः धारतेय फलपूर्णगर्भ कुहरस्या न्वेषु नाभीषिका
भीतः संप्रतिकोधिका उत्तलचलमालः कपेन त्वसि ५७ दाम्नो दरदेवानां ग्रा कर्णगर्जितायं घनगजेनत्वं सिंहस्य यातिवनमन्यद्भिभाभयातोः तत्रैवपोस
यनिधिः स्वकुलेन सार्द्धं दंष्ट्रोद्धृतोवसतिवीतभयो वराहः ५८ ताईश्वरस्य इति श्रीश० संकीर्णमोक्षपरिच्छेदः अथसामान्यराजप्रशंसा सरस्वतीश्रि
३३ तावच्चक्रे लक्ष्मीर्वैरमनितेस्थिता किंकीर्तिः कोऽदिनादेव यातु देशांतरंगता १ सारस्वतीकुटुंबस्य तुलामारुह्य रविणा हृष्टिके निहितं पदं भवनाशिरसिम
सामयत्नेनैवतद्दिवा २ किंसतेननय अलंयचत्वं किमसौ कलिः कलौ चेद्भवतो जन्म कलिर्न स्यात्सनो किं ३ सर्वदासर्वदोसीतिमिथ्यासंस्तूयसे बुधैः नाप्ये
ते भिःपृष्ठं न वक्षःपरयोषितः ४ असिधारापथेनाथ शत्रुशोणितपंकिले कथं लक्ष्मीस्समायाता तानि जेगाम कथं यशः ५ कोऽप्यमः कस्य हृसोपं सकोऽलिकि
तिमंडले यस्यापिताप स्ववोध्यकः कुमतेयः सुडमान ६ देवत्वे जयपस्य पाजातिमहत्तचिकुचोर्वे कुले लाटीवागजु नमेभेदयनिता नाभीनाभीतिर्मनः गता
भीतिकटिचिह्नतागतिरसिगोडीकुचथा मलः कर्णाटीएति मिथुरोरगस्सः कीतिमुरवो स्वंयशः ७ तेकौपीनधनास्तएव हिपरं आजीफलंभुंजते तेषां
हानि न दंतिवाजि निवहास्ते रेचलथाक्षितेः तैरेतत्सम लंकृतानि जकुलं किंवाचहुक्रमहेयेहशाः परमे भ्वाएण भवतानु ध्वेननु ध्वेनया ८ केकामम्येते सं
ग्रामे गतागतेन भवता चापे समारोपिते देवाकर्णायथेन येन सहसा यद्यत्समासादितं कोदंडेन शरा शरो रिरिशिरस्ते नाभिभूमंडलं तेन त्वंभवतास्व
कीर्तिरतुला कोलोचलोकत्रयं ८ देवत्वद्यशसि प्रसर्पति जगत्स्वस्यात्रु भोद्वेः अवश्वेरावणाकौस्तुभाः स्थितिमियामस्य तद्गुग्धां गुणो किंत्वेकः पुनरस्ति
हरराकरणोयन्नोपयाति भ्रमात् हृक्ष्मश्रीः शितिकंठमद्रितनया नीलांवरो तेहिली ९ किंवृत्तांतैः परिरहगतो: किंतु नाहं समर्थोः हक्ष्मीस्यातुं प्रकृतिमु
खरो दाक्षिणात्यस्वभावः गेहेगेहेविपरीतायुक्तथा चत्वरे पानगो ध्माम्मुत्र नेयभ्रमति भवतोव ध्वमादेवकीर्तिः १० मतंगदिवाकरस्य युधिष्ठिरोसि
भीमोसि चरितैरर्जुनो भयान् प्रद्युयासहदेवोसि वा नतानकुलस्यते ११ वलि कर्ण दधीच्याघाः पुरापंचत्वमागताः पंचत्वं नगतास्त्रि त्रंत्वयि जीवति
पंचत्वं नमता भिन्ननधिमे ११ यद्गुणौर्ग्रथितः भुटैः रमितैर्वस्त्रगोसर्पः विश्वनेकीर्तिकमायाः क्रीडाकंदुककौतुकं १२ यथोरस्या यामांकुत षिव ३३

कोतिदेहो वाल्मो विगोपाल्जनन्यस्मनेता गोमंडलं पालिवलेन पृष्ठः कथं नाजन्मुरुषोन्नमेषि १४ सा यां कस्मसमाकुलीकृतमनोऽस्मिंतनिसेजसः छिन्नांगस्पवि
कंपमानहृदयस्य हृढम मोऽर्भणो लजुं संसजतः कमं पिमुग्धनो विघ्नान्वकूमपन्नः लोकेणापोर्थिजनस्य कुमनसोऽभूया सतेविघ्नि घ्नो १५ कस्पापि नो कामश्रि
हन्यंतमप्रणाधिपुत्र घ्रेषुनापलयानेयाभः कुरुषेहषं ह्नि रसनाद्या लाननेवक्षोभाः नोवंधसराम्ह्रतयो न चतनुर्निसंजडानुग्रहग्रा नो विषमावते कपमवस्यातहि
तारीश्वरः १६ कस्पापि क्षिकायां वीकेंठस्थलवहल्लडम्हरा गंतुवर्धमोधघस्मा नगकुंभो दलनविलुलितमौक्तिकैः पुष्पितायां संग्रामोद्यानभूमौ तुरगलसुखो तवात
हक्षस्थलायां जातं लव्धडवस्माः फलमतुलासा स्यातुहृद्यं जयश्रीः १७ कस्पापि ५ घहालां कुवश्रीर्दिशि दिशिपदमाने रभिसयागजानां योहन्मूला स्नुगौरे हरगपतिप
तोऽत्रपाताल कुक्षो भ्रमिस्मनाकस्यादेवोविकसितकुसुमारविभिसार्थकानां नाथस्य कीर्तिवल्ली फलतिपलमिदं विंबभिंदो सुधांशुः १८ हातनाहत देव वेद भवलाने
ऽसमयो भेतटीं संघ्राने लायिसेम वारणागणोऽमंजुविद्युद्राक्षोभिन्नं सिंदूरारुणा मेघुमेघपटली वीनोऽक्रिंतं पुष्कि सुख्यस्त्रैरोदिनेयद्वाप्तिमहिमा तानुमुक्ताफलानां १९ द
पोधांधगजकुंभकपाटकूटसंक्रान्तविघ्नघनपोतिमधोरपोचिः वीरैः श्रेलो कियुधिकोपककाषकांतिः कालीकटाक्षद्युमसकरोरूपाणः २० दुर्दुर्निदानितिवंदने
ख नमहते मश्रीजनेहतेहारैः षिधिता नाम्नमुकतिविपक्षोऽभविगक्कातिच श्रीभूपालमहीजो विधिनेषं मोधितीरेषुवल्लवधीर्तिलदरिद्रिप्राणविलसमुद्रैः सकुलासो
द्रिमा २१ सस्मलं घनमंडलमगलितं लग्नमुखो विद्धियां विधुद्दाम जगामतावकमसिंगजोगामकुंकुमं धृविसल्लसरिविधिपार्थिवववधूनेत्रेषु यंत्रैस्थितिं चापते
यस्तु विनाषवलकोटिकुंकांतिसिथिता २२ सिंदूरसीमंता क्षिप्तं मुग्धा हरिवनितानां यस्य प्रतापयशसी हारतस्मसहृषागुरुणासहने २३ धनदेवानां अभिमतफलदाता
लंबकल्पद्रुमस्यप्रकटमिह दिवि रोधकिंचनो हृताम् कथमिवमधुरोऽत्रिभ्रमसमानमिश्रं तुलयतिसुस्थाली देवद्यानलदीपे २४ कस्पापि नालिंगंति कुचद्वयेभव
द्विभग्नागुंगकुंभद्वयत्रासादेशिलताप्रनेयदधिलिश्रीतिंतया सिंभ्रमात् श्रभंगान्भवदीयदुर्दुरथनुर्भासामजंतेनत्तेयेरिक्षोणिभुजोनिजांबुजन्मनां भूमंडलाखंड
लः २५ भग्नाद्युद्धिपुसेना सुनेत्रालमहामहः यक्रांतेनिजमेवैकमडाक्षीः शामुखंमुखं २६ देवत्वद्विजयप्रयाणविलसत्सहासिराजिव्रजक्षुण्णक्ष्मातल
लीनपांसुपटलप्राप्तानिमेषेक्षणाः स्वर्गामावहुमन्यते फणिपतिं पातालमभ्यास्थितंतेपायुद्धाम कर्तुंद्रुद्रुभक्तान् सहस्रेक्षणाः २७ भस्मुमोपधिन कुम्व
क्षिमत्यावादवनोममसेत कुम्मेद्भुतकीर्तिनेनरसनानिषांनवकंडूयते देवत्वभहरणप्रतापतपनज्वालावलीशोषिताः सर्वैयाविवयसलयाविवनितानेत्रांवुभिः
पूरिताः २८ केयामम्पते इति श्रीशा॰ सामान्यराजप्रशंसा परिच्छेदः अथविशिवराजप्रशंसा गायंतु किंनरगणाः सहकिन्नरीभिः श्रीरामचंद्र तिवोध
हिमाचलस्य दोषं कुंकुंदवलवालमृणालमालाभी हारहारहसहासक्षितयशांते १ कूर्मः पादोत्रयष्टिःभुजगपतिरसोभाजनंभूतधात्रीतेलापूराः समुद्राः

कनकगिरिरियं रत्नावर्तिप्र रोह: ज्योतिश्चंद्रो भुवोऽभिगगनमल्लिनिमा कजुलं दह्यमानाशा ग्रुश्रोणीपतंगा ज्वलति रघुपते त्वत्प्रतापप्रदीप: २ हनूमत: यस्यां
यन्नकेनापि तद्दत्तं यन्नकेनचित् त: साधितमसाध्यं यदि क्रमाकैवाभूस्तु जारू हरीचमः स्फटिकघटिते भित्तिभागे स्वबिंबं दृष्ट्वा दृष्ट्वा प्रतिगज इति त्वद्विषां मंदि
रेषु दंताघातादलितदशन: सपुनर्वीक्ष्य सद्यो मंदं मंदं स्पृशति करिणी शंकया विक्रमार्क: ४ कयोत्थेनो हस्तन्यस्तासिपृष्ठोल्लसत्करटिघटाकुंभकूटावटातर्नि
र्दूतास्त्रक्रीडया क्वचिन्निकटनटत्कोटपापाहाहहासा श्री भोजलद्रगा सर्वसलनटविकटोरस्थलओद्दकुंभाकूटकोघा धरिफोटिप्रकटवटचटायच्छोऽदावुमडाक्
34 ५ भोभो: श्री भोजदेव श्रयत विनयत: राज्य: क्षत्रियौ: प्राणात्राणाय नोवा न भवति भवतां क्ष्मापम्लानं शरणं मत्वा मातंगकुंभस्थितयमितिपुराक्रूराद्दनिर्भिनत्ति.
ऊरू: कर्तुं तकांता कुचकलशयुगं रे हसासिं हसाव: ६ श्री भोजसाम्प्रतवकस्य वृक्ष: सदावदामोऽपि कथं प्रयातुं यतो भवद्दानपुष्पविप्रहस्तेन कुक्षिंभरिरस्य
ता ७ एते देवस्य पंडितस्य मेदस्को द्दकिरिरिप्र जनएसे ध्यानकृष्णार्चने स्तंभ: शंभुर्नितोविनीघतातिषु भग्नोनथानयहे अस्माकं परमर्दनोऽस्ति वदने मसेनसं
रक्षित: पृथ्वीराजनरेश्वरादिति न्दरांतं तमालनेपज्यपते ~ जिनाथकपंडितस्य अविद्याधाराहिमाद्रिर्विरचितविजयस्तीर्थयात्राप्रसंगात् द्रोवेसुप्रहर्तान्नृपतिषु सु
विनमत्कंधरेषु प्रयात: आर्यावर्तं यथार्थं पुनरपि कृतवान् म्लेक्षविक्षेदनाभिर्देव: शाकंभरीन्द्रो जगति विजयते वीसलक्षोणिपाल: ९ ब्रूते संप्रति चाहुवाणातिल
क: शाकंभरिभूपति: श्रीमान् विग्रहराज एष विजयी संग्रामयानान्भि: अस्माभि: करदं व्यधायि हिमवद्विंध्यांतराले भुव: शेष: स्वीकरणीयमास्तु भवतामुद्यो
गशून्यं मन: १० एतोनरनाथपतिपावायाय प्रियघप्रसो: मावचयत्रिविरहज्वालान्तरो भू: सेको च मे पुजनयाहि मथामिनीयं हम्मीरभूपरहयरापविदी
तोभूमिरेषाहृत्कोऽयमकार्षिद्विबाधका: ११ राजन्नभ्युदयोऽस्तु शंकाकवे क्रिंपत्रिकायामिदं पद्यं कस्य तवैव भोजनृपते संपद्य गोपयते स्वत्तामुरविंदसुं
दारदृशां द्राक्कामरांदोलनादुद्देहे द्रुजवद्धिकंकणरणत्कार: क्षणांचार्थितां १२ गंगासागरमंबरं शशिकलाशेषश्च पृथ्वीतले सर्वज्ञत्वमधीश्वरत्वमसवां मां वलि
साश्रिता १३ शंकाकवे: पृथ्वीश्रीमदभीमनंगमहतीतद्वेष्टनं वारिधि: पीतो सो कलशोद्भवेन मुनिना स ओमित्यथोतवत् तद्विभ्रार्द्नुजाभिनाथ जयि मगम
७८ न: शूरांनाभवद्द्वयसेतसिवर्तते तवसदा त्वत्तो महान्नापर: १४ सार्वभौमस्य वक्त्र: पप्रच्छ पांथं कथय मम सखे नास्ति स क्वापि देशो वसंतो नो यत्र राज्ञि भवति शिव
भुवि खगायेति सप्रत्युवाच नीतो मेरु: समाप्तिं कनकवितरणै: श्रीजगद्देवनाम्नास्त्यर्थे यातार्हितेस्मिन् क्षितिपयदि वसे र्वासराद्धेन सृष्टि: १५ मुखेरुहाघवाप्ति ३४
नयनयुगले कंकणाभोरातितं वेपत्रालीसतिलकमभूत्पाणियुगलं अरे रोपश्रीकर्णी बदरीयुवतीनां विधिवशादपूर्वोयं भूषाविधिरहहजात: किम
भुना १६ कीर्ति: कांतवधीररुद्भवत: स्वर्वाहिनी गाहिनी दिक्पालान् अखिलान् अपि न्यधतीपारंपाप्नतापानलं सद्भांभानिधिमंडलान्नाभिगताश्वयं-
द्धहरस्याहृतं देवेश्य भुवनत्रये समरहराभावसमुन्मीलति ६

कपलीव्रतमासेविष्णुपदंस्थामनुदिनंशेषस्यशीर्षाण्यपि १७ विंध्याद्रिःकोसाधनेनिरूपमोरत्नाकरःकोशाम्यत्सोगंधीमलयाचलःपरिचराःसर्वेपिवि
द्याधराः विश्वासापरिपूरयंचितसांदेशोप्यहोदक्षिणःपोसावंडलवीरपांम्रभवतःकिंकिंनलोकोत्तरं १८ सुदर्शनकवेः तवांगरोसुंदरपांमदेवमतंजगाःस्ट
र्यलिनोकिभांति मावासदानादभिभूपतीनामायातयोलाद्रुवसापराधाः १९ मुंचतिमुंचतिकोपांसजतिसजतिक्षमामाशु अर्जुनदेवनृपालोभजतिभजतिभ
कंपमहिमगः २० इतिश्रीशार्ङ्गधरविरचितायांपद्धत्यांविधिक्षराजयशोनपरिच्छेदः अथपरपलायनं अधाक्षीन्मोलंकामयमपमुदंत्वंतमतरद्वाःसंसोभितरप
मुपनिनायोपाधिवनं इतिस्मारंस्मारंत्वदरिनगरीभिर्जिलिखितंत्म नूमंतंदंतैर्दधातिकुपितोराक्षसगणः १ राजन्राजसुतानपाठयतिमांदेव्योपितन्वीस्थिताःकुब्जोभो
जयमांकुमारसचिवैनाद्यापिकिंभुज्यते इत्थंराजभुकस्तवारिभवनेमुक्तोध्वगैःपंजराच्चित्रस्थानवलोकयन्शून्यवलभीमेकैकमाभाषते २ कस्यापि कुरवककरा
घातक्रीडासुखेनवियुज्यसेयकुहविटपिस्मर्तव्यंतेमुखासवलेपनं इयमघटनावध्याश्यामस्पृशोकसयोकथामितिजनिपुरत्यागेराजन्द्विषांजगदुःश्रियः ३
रत्नाकरस्य क्रामंसःक्षतकोमलांगुलिगलद्रक्तैःसदर्भस्थलीःपादैःपातितयावकैरिवगलद्वाष्पांबुधौतानना भीताभर्तृकरावलंबितकरास्त्वद्वैरिनार्योधुनादा
वाग्निंपरितोभ्रमंतिपुनरप्युद्यद्विवाहाइव ४ क्षणंकांतारागप्रसरविलसन्मानसाजनःक्षणांशालोःसंगेद्विजकुलरवाकृष्टहृदयः क्षणांपत्रध्यानस्फुरितपुलकि
तोपद्मप्रभरान्हसन्नाम्नोरण्येपुरवनिपालेस्थितिरिव ५ वेधभानुपंडितस्य तन्वीमुंजिनभूषणंकलगिरंरोमोपसंविभ्रतीवेपतीप्रस्खलिताधराविवसनांसी
त्कारमातन्वतींदोर्भ्यांवेदनुधारपातसभयामालिंगयकेठेभवत्संस्थांमूर्तिरदयितामिवातिरसिकांक्षिप्तिहिषवोरते ६ येतीलःपांथपंथाव्रजतिननुकथंस्थावरंयन्मे
मुग्धेमार्गेपृच्छामिपद्धस्थितमिदमहत्तेविस्मितंवीक्ष्यनेत्रे अध्वानेध्रूयपेतध्वनिभयतियवच्छिन्नमुग्धाक्ष्यनेत्राहास्यंतेदावमूढाःपथिपथिकवितेस्त्वद्द्विषां
नायनार्यः ७ कस्यापि भूसंपर्करजोनिपातमलिनाःस्वरमाउहासस्मृताः सामामेपिजंतुभिःकरतलेनिःसंगमालिंगिताःसंलग्नाक्वचिदेकतामुपगताः
क्वापिप्रवृत्ताः क्वचिन्मुक्ताःक्वापिचसांविप्रतिगृहंभ्रांतास्तवारिस्त्रियः ८ सालकाननयुक्तापिशानकाननवर्जिताः हारायरत्नकंठापिविहारापिवधूर्तव
भ्रांतेसीमंतर[illegible]लेमरकतनिहितेहेमतारंकपत्रेलुप्तायांमेखलायांकनकमणितुलाकोटिपुंभेगृहीते शोणांविंबोष्ठकांसालवदाम्भिगहयामिल्लीयाना[illegible]
[illegible]मत्स्यपराजन्नुंजाफलानांस्रजइतिशबराशोवहारंहरंति १० कर्बद्धिःशिवयांव[illegible]लाम्मतिरसालकुर्वद्भिरालिंगनंगरतिरोनैःकचमालबद्धिरधरंविभ्रा
मर्यद्भिःकरौ यमक्षेपिभवद्भिराधिनृपतेरंतःपुराणांमहांघ्रिक्षुब्धविटैर्विटैरिवधृतेकिंनामनोचेष्टितं ११ श्रीधनदेवानां त्वद्वैरिणोवीरपलायितस्य

शिरहा

35

प्रकाशयन्नक्रमशश्च मार्गं नृपानुरागी दृश्मिंस्त्रीयसंयोगे युलम्बो निजमंदिरेषु १३ राजन्हिपस्तेभयविद्रुतस्य लाभस्त्वयं कंटकिनो वनांताः अद्यापि किं चानुभवि
ष्यतीति अपारयन्नुक्तुमिवाक्षराणि १४ नक्ताप्राबृषि वारियो हृयदलेः प्रोद्भूतदूर्वांकुरराजे नामकृशाः प्रणालसलिले दूत्वानि यापां जलीन् प्रासादास्तव विकृमाप
ऽपतन्कुप्रसपिंग्र सकृतानुवैतिप्रतिवासं निजपतित्रेतायपिंडक्रिया १५ कपोत्वेति इतिश्रीवा० शत्रुपलायनपरिच्छेदः अथ राजनीतिः राजास्य जगतो हेतुः वृद्धे
र्वृद्धाभिसंमतः नयनानंदजननः शशांक इव चांभिसेः १ धार्मिकं पालनपरं सम्यक् परपुरंजयं राजानमभिमन्यंते प्रजापतिरिव प्रजाः २ पर्जन्य इव भूतानामाधारः पृथिवी
पतिः विकलेपि हि पर्जन्ये जीव्यते न तु भूपतौ ३ प्रजां संरक्षति नृपः सा वर्धयति पार्थिवं वर्धनाद्रक्षणं श्रेयस्तन्नाशेन्यसदप्यसत् ४ आत्मानं प्रथमं राजा विनयेनोपपा
दयेत् ततो मात्यांस्ततो भृत्यांस्ततः पुत्रांस्ततः प्रजाः ५ नृपाणां च नराणां च केवलं तुल्यमूर्तिता आधिक्यं तु क्षमा धैर्यं माना दानं पराक्रमः ६ सदानुरक्तप्रकृतिः प्रजापाल
नतत्परः विनीतात्मा हि नृपतिर्भूयसीं श्रियमश्नुते ७ प्रजानरंजयेद्यत्नात् आरक्षादिभिर्गुणैः अजागलस्तनस्येव तस्य जन्म निरर्थकं ८ प्रजाभिर्व्रजो हत्या घोमो
हात्पृथिवीपतिः तस्यैकाजायते लक्ष्मीर्द्वितीया कल्मषं चन ९ प्रजापीडनसंतापात्समुद्भूतो हुताशनः राज्ञः श्रियं कुलं प्राणान्नादग्ध्वा विनिवर्तते १० यथा बीजांकुरः सू
क्ष्मः प्रयत्नेनाभिवर्धितः फलप्रदो भवेत्काले तद्वल्लोकः सुरक्षितः ११ हिरण्यधान्यरत्नानि जंगमे द्राश्चापि वाजिनः तथान्यदपि यत्किंचित्प्रजाभ्यः स्यान्महीपतेः १२ उ
त्खातान्प्रतिरोपयन्कुसुमितांश्चिन्वन्लघून्वर्धयन् अत्युच्चान्नमयन्पृथून्कृशयन्नत्यर्थं विश्लेषयन् संहतान् इक्षान्कंटकिनो बहिर्नियमयन्म्लानान्पुनः सेचयन्माला
काऽइवप्रयोगनिपुणो राजा चिरं निर्वृति १३ अहतानि यदस्मारक्षो यो विजिगीषते स नरः पीथानेन हतामौलिपुमानिव १४ निर्विषोपि यथा सर्पः फणाटोपभयं
करः तथा दुर्बलो राजा न परैः परिभूयते १५ पुष्पैरपि न योद्धव्यं किं पुनर्निशितैः शरैः जयेभयतिसंदेहः प्रधानपुरुषक्षयः १६ भूमिर्मित्रं हिरण्यं च विग्रहस्य फलं
त्रयं नास्त्येकमपि यद्येषां न तत्कुर्यात्कथंचन सार्धं यैर्हि प्रयोक्तव्यं समादो क्वार्थ विजानता सामसिद्धानि कार्याणि विक्रियां यांति न क्वचित् १८ न विश्वसेदमित्रस्य मि
त्रस्यापि न विश्वसेत् विश्वासाद्भयमुत्पन्नं मूलान्यपि निकृंतति १९ सापत्यैः संचितस्यापि न विश्वासं व्रजेन्नृपोः राजन्यो भोद्यतो ह्यत्रः शक्तेनापथ्येहितः २० उपकारगृ
हीतेन शत्रुणा शत्रुमुद्धरेत् पादलग्नं करस्थेन कंटकेनेव कंटकं २१ नोपेक्षितव्यो विद्वद्भिः शत्रुरल्पोप्यवज्ञया वह्निरल्पोपि संवृद्धः कुरुते भस्मसाद्वनं २२ कोर्मिसंको
चमास्थाय प्रहारानपि मर्षयेत् काले काले च मतिमानुत्तिष्ठेत्कृष्णसर्पवत् २३ तावद्भयाद्धि भेतव्यं यावद्भयमनागतं आगतं तु भयं दृष्ट्वा प्रहर्तव्यमभीतिवत् २४
परोपि हितवान्बंधुर्बंधुरप्यहितः परः अहितो देहजो व्याधिर्हितमारण्यमौषधं २५ यस्कृत्यं यग्रसितुं ग्रासे यस्ते परिणामे च यत् हितं च परिणामे स्यात्तदद्यं भूतिमिच्छ शिव
ता २६ मातातसाहस्रकार्यार्थिर्भवेगोवेमागमः स्वगात्रारणमभिनायाय भवंति हि विपर्ययात् २७ मालेतातवलेत्सत्वाबाधिकादुर्बलेजनं नहि दुर्बलदग्धानां ३५
कुलेकिंचित्प्ररोहति २८ यानि मिथ्याभिशस्तानां पतंत्यश्रूणि रोदनात् तानि संतापकारीणि सपुत्रपशुबांधवान् २९ ब्राह्मणो युवजये शूराः स्त्रीषु सातिकुलेषु च
यो

त्वयाप्यनर्थो विनश्यति ९६ असासन्ना विनाशाय दूरतश्चाफलप्रदाः मध्यभागेन सेवेत राजा वह्निर्गुरुः स्त्रियः ९७ आसन्नमेव नृपतिर्भजते मनुष्यं विद्या
विहीनमकुलीनमसंगतं वा प्रायेण भूमिपतयः प्रमदा लताश्च यः पार्श्वतो भवति तं परिवेष्टयन्ति ९८ यस्मिन्नेवाधिकं चक्षुरारोपयति पार्थिवः कुलीनो वाऽकु
लीनो वा स श्रियो भाजनं भवेत् ९९ अबला यान पत्राणि वाजिनश्च मनोरमाः सदा मत्ताश्च मातंगाः प्रसन्ने सति भूपतौ १०० राजमातरि देव्यां च कुमारे मुख्यमंत्रि
णि पुरोहिते प्रतीहारे सम्मवर्तेत राजवत् १ जिव्हा अपि न गच्छन्ति तां गतिं नैव योगिनः स्वाम्यर्थे संत्यजन्प्राणान्यां गतिं यान्ति सेवकाः २ राजा तुष्टोपि भृत्यानां मानमा
त्रं प्रयच्छति तेपि सन्मानमात्रेण प्राणैः प्रत्युपकुर्वते ३ सापासारपीडितो माला मीभ्रसमेष दुर्लभः अनुकूलः शुचिर्दक्षः प्रभोर्भृत्योपि दुर्लभः ४ अतितेजस्व्यपिरा
राजा पानाशक्तो न साधयत्यर्थान् तृणान्यपि दग्धुं यः शक्तो न वाडवाग्निः पिपर्त्यब्धिं ५ पानमक्षास्तथा नार्यो मृगयागीतवादने एतानि युक्त्या सेवेत प्रसंगो ह्यत्र दो
षवान् ६ नृपः कामासक्तो गणयति न कार्यं न च हितं यथेच्छं स्वच्छंदं प्रविचरति कलभो गजमदः ततो मानाध्मातः पतति तु पदाग्रो कग्रहने तद्दामा से दोषान्क्षिप
तिनानिजं वैरस्य विनये ७ गुणवद्गुणवद्वा कुर्वता कार्यजातं परिणतिरवधार्या यत्नतः पंडितेन अतिरभसकृतानां कर्मणामाविपत्तेर्भवति हृदयदाही शल्य
तुल्यो विपाकः ८ आयाच्चतुर्थभागेन व्ययकर्म प्रवर्तयेत् अल्पस्नेहदीपो हि चिरं भद्राणि पश्यति ९ अर्थानामर्जने कार्यं वर्धनं रक्षणं तथा भक्ष्यमाणो नि
रा[illegible] दाये सुमेरुः क्षीयते पि हि १० कर्मणा मनसा वाचा पूजनं च चतुर्विधं प्रसीदयति लोकं यः स लोकोऽनुप्रसीदति ११ संभोजनं संकथनं संप्रश्नोथ समागमः ग
वस्तुषा इत्यपि० ज्ञातिभिः सह कार्याणि न विरोधः कदाचन १२ संगतिः श्रेयसी राजन्विमुखेष्वपि बंधुषु तुषैरपि परिभ्रष्टा न प्ररोहन्ति तंडुलाः १३ मृदोः परिभवानित्यं चेरं तीक्ष्ण
स्य नित्यसं. उद्वेजितहृदयं तस्मात्मध्यां वृत्तिं समाश्रयेत् अबुद्धिमाश्रितानां च क्षंतव्यमपराधिनां नहि सर्वत्र पांडित्यं सुलभं पुरुषे क्वचित् १५ तेजस्विनि समाचे
ते नातिकार्ये समाचरेत् अतिनिर्मथनादग्निश्चंदनादपि जायते १६ किमप्यसाध्यं महतां सिद्धिमेति लघीयसां प्रदीपो भूमिगेहांतर्ध्वांतं हंति न भानुमान् १७
आपत्स्वपि चितं कार्यमातिथ्यं गृहमागते छेत्तुमप्यागते छायां नोपसंहरति द्रुमः १८ हन्तुमेवोपिसरति म्लेंदुः संकुचत्यपि बुद्धिमंतः सत्येवविधाय हृदि केचन १९
हर्जतितं मूढधियः पराभवं भयेति माया विमुखेन मायिनः प्रविश्य निघ्नंति मायास्तथान्नसंवृतांगाः निशिता इवेषवः २० कोहं को देशकालो समविषमगुणाः केरयः
के सहायाः का शक्तिः कोप्युपायः फलमिह च कियत्कीदृशी चैव संपत् संपत्तौ को विबंधः प्रतिहतवचनं सा मया किं नु मे स्यादिति एवं कार्यसिद्ध्यै वहितमनसो नाय
हास्या भवंति २१ यथा सत्करे कर्मणि मित्रसंग्रहे प्रियासु नारीष्वधनेषु बंधुषु क्रतौ विवाहे व्यसने रिपुक्षये धनव्ययस्तेषु न गण्यते बुधैः २२ स्वाम्यमात्यश्च रा
ज्यं च कोशदुर्गो सुहृद्बलं एतावदुच्यते राज्यं सत्वबुद्धिव्यपाश्रयं २३ संधिविग्रहयानानि संस्थिति संश्रयस्तथा द्वैधीभावश्च भूतानां षड्गुणाः परिकीर्तिताः

उत्ता हस्यग्रमोर्मित्रस्येवं शाक्तिरपंजरः आत्मनः सुहृदश्चैवतान्निवसेदद्याम्बयः २५ सामदानेभेददंडागिरुपायमनुत्तमं हस्त्यश्वरथपादातिः सेनांगसाधनं तथ
यं २६ दुष्टाविनीतमार्गाणां भयप्रदं धूमसन्निभं शास्त्रधारणमोजस्वी लोकविप्लुत्हापरं यथानिलाजौघर्महिमादीनां निवारणं राज्यलक्ष्मीगृहं वापि यत्तुष्यं छत्रमा
रणं २८ चामरश्रीकरं हंसराजयोभाकरं परं सिंहासनमुखेश्वर्यकरं लोकानुरंजनं २९ सुमनोवररत्नानां धारणं दिव्यरूपकृत् पापालक्ष्मीप्रशमनं चंदनाद्यनुलेप
नं ३० स्नानं नाममनःप्रसादजननं दुःस्वप्नविध्वंसनं शोचस्यायतनं मलापकर्षणं संवर्धनं तेजसः रूपोद्योतकरं मदप्रशमनं कामस्य चाप्यायनं नारीणां च वमनोहृ
36 त्प्रमहरं स्नाने दशैते गुणाः ३१ गोवूले सुखयोगनाशनानि पुण्यं संवर्धनं योजसो नित्यं जाठरवह्निवृद्धिजननं दुर्गंधिदोषापहं यत्कालं कर्णाग्रहधिजननं विघ्नुस्नपाने
रो कामस्यायतनं समुद्भवकरं लक्ष्म्याः सुखस्पास्पदं ३२ देवतानां विविधानां पूजनं पापनाशनं लोकद्वयेपि शुभदं ज्ञानं धर्मप्रकाशकं ३३ माणिक्यं तरोल
यांति विमलं मुक्ताफलं शीतगोर्भा हेयस्पर्शी वहुमं मरकतं सोम्यप्रवालारुणमत्तं देवज्यस्य च पुष्परागमुदितं भुक्तस्य वज्रं शनेर्नीलं निर्मलमन्ययोश्च गदितं गो
मेदवैदूर्यके ३४ इतेराजनीतिर्मिश्रः भारताद्रामायणाच्च इति श्रीशाई धरविरचितायां पद्धतौ राजनीतिपरिच्छेदः अथ नीतिः अनुगंतुं सतां वर्त्म कृत्स्नं य
दि न शक्यते स्वल्पमप्यनुगंतव्यं मार्गस्थो नावसीदति १ प्रसह्य त्वपेक्षेत नरः स्वहितमात्मनः किं तु मे पशुभिस्तुल्यं किं तु सत्पुरुषैरिति २ सद्भिरेव सहासीत स
द्भिः कुर्वीत संगतिं सद्भिर्विवादं मैत्रीं च नासद्भिः किंचिदाचरेत् ३ न द्विषंति न याचंते परनिंदां न कुर्वते अनाहूता न चायांति तेनाश्मानोपि देवता ४ पठतो ना
स्ति मूर्खत्वं जपतो नास्ति पातकं मौनिनः कलहो नास्ति न भयं चास्ति जाग्रतः ५ गतेपि वयसि ग्राह्या विद्या सर्वात्मना बुधैः यद्यपि स्यान्न फलदा सुलभा सान्यज
न्मनि ६ यदिच्छसि वशीकर्तुं जगदेकेन कर्मणा परापवादसस्येभ्यो गां चरंतीं निवारय ७ वाङ्माधुर्यान्नान्यदस्ति प्रियत्वं वाक्पारुष्यान्नोपकारोपि नष्टः किं तु
द्रव्यं कोकिलेनोपनीतं को वा लोके गर्दभस्यापराधः ८ यस्य चाप्रियम[illegible]च्छेत्तस्य ब्रूयात्सदा प्रियं आधावव्याधो वधं कर्तुं सम्यग्गायति सुस्वरं ९ ग्रहीष्यन्निव
श्रेयात्स्वहस्तापि प्रियोत्तरं अपि तस्य पितिरश्छित्वा मुधा शोचेत्तथापि च [illegible] अनागतविधातारमयमजुम कोपनं स्थिरारंभमदीनं च नरं श्रीरुपतिष्ठते ११ सुमंत्रि शिव
तेषु विक्रांतेषु शूरेषु धियादिते प्रारंभे कृतबुद्धीनां सिद्धिरभिवादिनी १२ नालसाः प्राप्नुवंत्यर्थान् न शठा न च मायिनः न च लोकरवाद्भीता न च शश्वत्प्रति ३७
क्षिणः १३ नोद्वेलानार्थिनामेति सचांभोभिः प्रपूर्यते आत्मानुपात्रतां नेयः पात्रमायांति संपदः १४ सर्वथा स्वहितमाचरणीयं किं करिष्यति जनो बहुजल्पः
नियते नहि सकश्चिदुपायः सर्वलोकपरितोषकरो यः १५ काकतालीययोगेन घर्मनाभवति क्षणं करोति प्रायशो लक्ष्मीस्तदस्याक्षीरसवापलं १६ योयम

धैर्यार्थयते प्रागर्थं घटते नृपः अथवं पातदवाप्नोति मचाग्रांतो निवर्तते १७ केचिद् ज्ञानतो नष्टाः केचिन्नष्टाः प्रमादतः केचिज्ज्ञानविलोपेन केचिन्नष्टैस्तु नाशिताः १८ मित्रस्वजनबंधूनां वृद्ध्यर्थं यस्य चागमः आपन्निकषपाषाणो नरो ज्ञानातिसारतः १९ दुष्टेऽपि पाने अरे यथावृत्तं सर्वं मुञ्चामं एतं भीरोगं वरे रोगापि हृदे कर्णदमर्केति २० चिंतनीया हि विपदामादावेव प्रतिक्रिया न कूपखननं युक्तं प्रदीप्ते वह्निना गृहे २१ यं दारिद्र्यम मायप्रभवाद्धिभयादपि कृशतामभियत्नादेहेपी न नतानानुशोपकतः २२ अपरीक्ष्य न कर्तव्यं कर्तव्यं सुपरीक्षितं पश्चाद्भवति संतापो ब्राह्मणीनकुलो यथा २३ दिवा निरीक्ष्य वक्तव्यं रात्रौ नैव च नैव च संचरंति महान्तोऽत्र चरेयरहुचिर्यथा २४ स्त्रीविनष्टपतिरूपेण ग्रामलो राजसेवया गावो दूरप्रचारेण याति हि रावणं लाभलिप्सया २५ अतिदानाद्बलिर्बद्धो नष्टो मानात्सुयोधनः विनष्टो रावणो लोल्यात् इति सर्वत्र वर्जयेत् २६ धान्यमस्तीति वाणिज्यं किंचिदस्तीति कर्षणं सेवया किंचिदस्तीति नाहमस्मीति साहसं २७ स्थानेष्वपि गजो हंति जिघ्रन्नपि भुजंगमः हसन्नपि नृपो हंति मानयन्नपि दुर्जनः २८ जानंति पशवो गंधाद्वेदाज्ञानंति वाडवाः चराद्दृश्यंति राजानश्चक्षुर्भ्यामितरे जनाः २९ सपक्षो लभते काको वृक्षस्थं विविधं फलं पक्षहीनो मृगेंद्रोपि भूमिसंस्थो निरीक्षते ३० श्रलेधापि वनेराज्ञः संश्रितायांति संपदं महाहृदसमीपस्थं पावनीयं वनस्पतिं सर्वसहायेस्त्रजवः प्रतिज्ञा नार्यपालकाः परोपकारिणः सेव्या निर्धनाअपि ते नराः ३२ युक्तिपुष्टं प्रगृह्णीयाद्बालादपि विचक्षणाः रवेरविषये वस्तु किं न दीपः प्रकाशयेत् ३३ कठिने यामधुरं वाग्रस्तु नवचनं मनोहारि वामे गर्दभनादः दक्षिणे प्रीतेः प्रयाणेषु ३४

खडेइ
सपि १·

वृथा वृष्टिः समुद्रेषु वृथा तृप्तस्य भोजनं वृथा दानं समर्थस्य वृथा भूरे विभूषणं अजायुद्धमृषिश्राद्धं प्रभाते मेघडंबरं दंपत्योः कलहश्चैव परिणामे न किंचन ३६ आहारो निर्धनो राजा समुद्र उदयं गच्छे सर्वे तानि न पूज्यंते पर्यामाशा अपि कर्षिता ३७ बहुक्षीरं जलपात्रमुपानहो औषधं बीजमाहारं संत्रीणीत यथा पात् ३८ अर्थनाशं मनस्तापं गृहे दुश्चरितानि च वंचनं चापमानं च मतिमान्न प्रकाशयेत् अग्निहोत्रिके त्यजेद्धर्मं हीनं सोपद्रवां त्यजेत् त्यजेन्मायाविनं मित्रं धनं प्राणहरं त्यजेत् ४० सोहृदेन परित्यक्तं निःस्नेहं खलवत्त्यजेत् सोदरं भ्रातरमपि किमुतान्यं पृथग्जनं ४१ यन्निमित्तं भवेच्छोको त्रासो वा दुःखमेव च आयासो वा यतो मूलं तदेकांगमपि त्यजेत् ४२ नासमीक्ष्य परं स्थानं पूर्वमायतनं त्यजेत् चलत्येकेन पादेन तिष्ठत्येकेन पंडितः ४३ अनायके न वस्तव्यं न वसेद्बहुनायके स्त्रीनायके न वस्तव्यं न वसेद्बालनायके ४४ सर्वे यत्र विनीताः सर्वे पंडितमानिनः सर्वे महत्वमिच्छंति तद्वृंदमवसीदति ४५ घटं भिंद्यात्पटं भिंद्यात् कुर्यात्किंचिद्यथाद्भुतं येन केनाप्युपायेन नाविज्ञातः पुरं वसेत् ४६ विवादो धनसंबंधोपक्षेतौ स्त्रीषु संगतिः आदानमेत्रस्याधिकं मैत्रीभंगस्य हेतवः ४७ नहि दृष्टं कनकं त्रिषु लोकेषु विद्यते दया मैत्री च भूतेषु दानं च मधुरा च वाक् ४८ दर्शितानि कलत्राणि गृहे भुक्तमशंकितं कथितानि रहस्यानि सौहृदं किमतः परं ४९ न माता न च दारेषु न सोदर्ये न चात्मजे विश्रंभस्तादृशः पुंसां यादृङ्मित्रे निरंतरं ५० प्राप्ते भये परित्राणं प्रीतिविश्रंभभाजनं केन रत्नमिदं सृष्टं मित्रमित्यक्षरद्वयं ५१ दुःखेन श्लिष्यते भिन्नं श्लिष्टं दुःखेन भिद्यते भिन्नः श्लिष्यति तु यां प्रीतिः सा दुःखेकथदायिनी ५२ ययोरेव समं वित्तं ययोरेव समं कुलं तयोर्मैत्री विवाहश्च न तु पुष्टविपुष्टयोः ५३ चित्तं केयस्पलोमानि चलोमानि गंडयोः तेनसख्यं न कुर्वीत यदि निर्मो

नुषंजगत् ५७ दानेतपसिकोर्थ्यैवाः यस्यनप्रथितंयशः विद्यायामर्थलाभेवा तस्यजन्मनिरर्थकं ५५ परोपकारभून्यस्यधिङ्मनुष्यस्यजीवनं जीवंतिपशवो येषां चर्माप्युपक
रिष्यति ५६ यज्जीव्यतेक्षणमपिप्रथितंमनुष्यैर्विज्ञानविक्रमयशोभिरभज्यमानं तन्नामजीवितमिहप्रवदंतितज्ज्ञाः काकोपिजीवतिचिरंचबलिंचभुक्ते ५७ किंतेनजातुजाते
नमातुर्यौवनहारिणा आरोहतिनयःस्वस्यवंशस्याग्रेध्वजोयथा ५८ अजातमृतमूर्खेभ्योमृताजातोसुतोवरं यतस्तौस्वल्पदुःखायपावज्जीवंजडोदहेत् ५९ नपुत्रःपितरं
द्वेष्टिस्वभावात्स्वस्पोतसः यःपुत्रःपितरंद्वेष्टितंविद्यादन्यरेतसं ६० किंकुलेनविशालेनशीलमेवात्रकारणं क्षमयः किंनजायंतेकुसुमेषुसुगंधिषु ६१ नपुत्रत्वेनयुज्यंतेगु
णोरसाघतेपदं रवेर्भापात्मजःशैप्रदीपोनपुनःशनिः ६२ उत्तमाआत्मनःख्याताःपितुःख्याताश्चमध्यमाः अधमामातुलात्ख्याताःश्वशुराच्चाधमाधमाः ६३ ज्येष्ठभ्रातापि
तृसमोमृतेपितरिभ्रातरः सर्वेचास्यानुवर्तेरन्यथाचपितरंतथा ६४ कनिष्ठाःस्तनमसेरन्सर्वेच्छंदानुवर्तिनः तमेवचोपजीवेरन्यथैवपितरंतथा ६५ विभा
गेनसमानास्तेपितुर्द्रव्यस्यकेवलं लघोःपूर्वंततोयस्तुगुरुःसहिनिगद्यते ६६ अरणोशेषमश्वायिनोः शत्रुशेषस्तथैवच पुनःपुनःप्रवर्ततेतस्माच्छेषंनिवारयेत् ६७
कुभोज्येनदिनंनष्टं कुकलत्रेणशर्वरी कुपुत्रेणकुलंनष्टंनष्टंयन्नदीयते ६८ चतुरःसृजतापूर्वमुपयास्तेनवेधसा नसृष्टःपंचमःकोपिगृह्यतेयेनयोषितः ६९
स्त्रियस्तुयःकामयतेसन्निकर्षंचगच्छति ईर्षयाकुरुतेसेवां तंतंनिच्छंतियोषितः ७० यदेवभर्ताजानीयामंत्रमूलपरांस्त्रियं उद्विजेततदैवास्याःसर्पाद्वेश्मगतादि
व ७१ अश्वप्लुतंवासवगर्जितंच स्त्रीणांचचित्तंपुरुषस्यभाग्यं मध्यपार्श्वोसतीराजन्नितिनश्रद्दधाम्यहं ७२ जल्पंतिसार्द्धमन्येनपश्यंत्यन्यंसविभ्रमं हृद्गतंचिंतयंत्यन्यं स्त्रीयां
गतिरनेकधा ७३ नाग्निस्तृप्यतिकाष्ठानांनापगानांमहोदधिः नांतकःसर्वभूतानांनपुंसांवामलोचना ७४ अहोनास्तिक्षणंनास्तिनास्तिनास्तिप्रार्थ
यितानरः तेननारदनारीणांसतीत्वमुपजायते ७५ साभार्यायाप्रियंब्रूतेसपुत्रोयत्रनिर्वृतिः तन्मित्रंयत्रविश्वासःसदेशोयत्रजीव्यते ७६ लक्ष्मीपरिपू
र्णाहंनभयंमेस्तीतिमोहनिद्रेयं परिपूर्णाःस्वेवंदोर्भवतिभयंसिंहिकासूनोः ७७ अतिपरिचयादवज्ञासंततगमनादनादरोभवति लोकःप्रयाग
वासीकूपेस्नानंसमाचरति ७८ व्रजस्यघोषयोयामुक्तेनरःस्वैरवचेष्टितैः स्वनितेवहिक्षुपस्यप्रासादस्येवकारकः ७९ एतेनीतिश्लोका व्यासादिप्रणीताः
संवादमानाद्य ब्राह्मेमुहूर्तेपुरुषस्त्यजेन्निद्रांमतंद्रितः प्रगेप्रातःप्रबुद्धेहिश्रयतिश्रीर्गुणाश्रयं ८१ नोत्तरस्यांप्रतीच्यांचकुर्वीतशयनेशिरः शय्याविपर्य
यादुर्मौदितेःशक्रेणदारितः ८२ नकुर्यात्परदारेच्छां विश्वासंस्त्रीषुवर्जयेत् हृतोदशास्यःसीतार्थीहतःपत्न्याविदूरथः ८३ नमद्यव्यसनेक्षीवःकुर्यात्
वार्ताविपक्षवत् वृष्ण्योरपियदुःक्षीवाःस्वगणपहरणोक्षयं ८४ ब्राह्मणान्नावमन्येतब्रह्मशापोहिदुःसहः तक्षकाग्निगतःकोपो ब्राह्मणस्यपरीक्षितः
८५ दंभारंभोह्युरुंकर्मनचरेद्दंभनिःफलं ब्राह्मणादंभलेभाग्नेविद्याकर्णस्यनिःफलं ८६ नरक्रोधंनागद्भिरुरुःसाराराढवशीकृतःपुत्रशोकाद्धः